

การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ปริญญาโท
ของ
ศิลปศาสตรบัณฑิต น้อยดัด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มิถุนายน 2555

การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

บทคัดย่อ
ของ
สื่อบัณฑิต น้อยดัด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มิถุนายน 2555

สืบศักดิ์ น้อยดัด. (2555). การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์แบบโครงการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :

อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง.

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย
– หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554
โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน
จำนวน 25 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)
ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยทำการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 -
50 นาที ระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 32 วัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและ
แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง
(Quasi Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองการวิจัยแบบ One Group Pretest -
Posttest Design และทดสอบความแตกต่างของตัวแปรโดยใช้การทดสอบ t - test สำหรับ Dependent
Samples

ผลการวิจัยพบว่า

1. ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง
โดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ โดยมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับพอใช้ และพฤติกรรม
ด้านความอดทนอดกลั้น อยู่ในระดับควรปรับปรุง หลังจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเด็ก
ปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและรายด้านคือ ด้านความรับผิดชอบและด้าน
ความอดทนอดกลั้น อยู่ในระดับดีมาก

2. หลังจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง
โดยรวมและรายด้านคือ ด้านความรับผิดชอบและด้านความอดทนอดกลั้นสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF YOUNG CHILDREN SELF DISCIPLINE BEHAVIORS RESULTED FROM
PROJECT APPROACH EXPERIENCES

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

June 2012

Suebsak Noidad. (2012). *A Study of Young Children Self Discipline Behaviors Resulted from Project Approach Experiences*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education).

Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.

Advisor Committee : Dr.Suchinda Kajonrunsilp, Asst. Prof. Jiraporn Boonsong.

The purpose of this research was to study young children's self discipline resulted from project approach experiences. The samples of this study were 5 - 6 year old boys and girls, who studied in kindergarten 3 in the second semester of the academic year 2011, at La-orutis Demonstration School, Suan Dusit Rajabhat University Bangkok. One classroom of twenty five young children was assigned by Purposive Random Sampling for this research. The experiment was carried for 8 weeks, 4 days a weeks, 40-50 minutes each day.

The instruments of this study were the 32 plans of study Project Approach and the test for young children Self Discipline Behaviors. The design for this study was one group pretest – posttest Quasi - Experimental design. The data was analyzed by using t-test for dependent samples.

The result revealed that :

1. Prior to the set up of the childhood project. Such children expressed their overall self-discipline in the fair rate. When considered in detail, their responsibility behaviors were observe as the fair rate as well, and the observation for their patience and tolerance behaviors were as the poor rate. After experiencing the project approach activities, those young children had improved up to the very good rate observation for both overall and individual aspect of self - discipline behaviors.

2. After going through the project approach activities, the young children self - discipline behaviors level were higher as a whole or by individual; responsibility, tolerance and patience behaviors with statistically significance at .01 level

ปริญญาโท
เรื่อง
การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
ของ

สืบศักดิ์ น้อยดัด
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2555

คณะกรรมการควบคุมปริญญาโท

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

(อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทย)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากท่านอาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ พร้อมทั้งเสนอแนวคิดและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด รวมทั้งกำลังใจที่ดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และอาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และคณาจารย์สาขาวิชา การศึกษา ปฐมวัย และภาควิชาอื่นๆ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านที่ได้อบรม สั่งสอน ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่ดี มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย และมอบกำลังใจที่ดีเสมอมาจนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สิทธิพรณ ตันติรัตน์ไพศาล ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ปุญญฤทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย อาจารย์ ดร.มิ่ง เทพครเมือง และอาจารย์ศศกมล บุรัชฎะ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารยา สุขวงศ์ ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และผู้ช่วยศาสตราจารย์จรงค์ อังกุราภินันท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกกร บุษยกะนิษฐ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา จิวแหลม ผู้ช่วยศาสตราจารย์เต็มสิริ เนาวรังสี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐนันท์ วงษ์ประจันต์ อาจารย์ ณัฐวรดา มณีรัตน์ อาจารย์กฤษณี ภูพัฒน์ อาจารย์กมลลา ลำพูน คณาจารย์หลักสูตรการศึกษา ปฐมวัย และอาจารย์สุชาดา จิตกล้า ผู้ช่วยวิจัย รวมทั้งนักเรียนและผู้ปกครองระดับชั้นอนุบาล 3/1 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่ให้ความร่วมมือและคำแนะนำในการทดลอง ที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี จึงทำให้สำเร็จลุล่วงและประสบความสำเร็จในการศึกษา

เหนือสิ่งใดก็ตามการศึกษาและการทำปริญญานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับการส่งเสริมจากบุคคลในครอบครัวคุณพ่อสถิตย์ คุณแม่บุบผา นายสิทธิพงษ์ และนางสาวโสภา น้อยดัด ที่ให้กำลังใจ และสนับสนุนเรื่องการศึกษาของผู้วิจัยมาโดยตลอดผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดาที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ให้การศึกษาและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้และมีส่วนวางรากฐานสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

สีปศักดิ์ น้อยดัด

สารบัญ

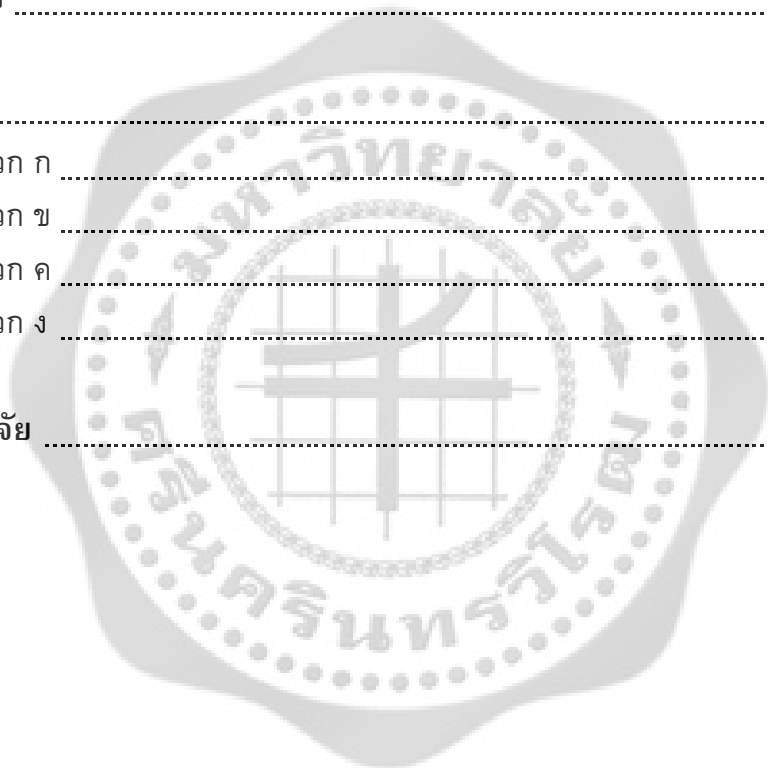
บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
ตัวแปรที่ศึกษา	5
ระยะเวลาในการทดลอง	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
สมมติฐานในการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย	9
ความหมายและลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	9
ความสำคัญของเด็กปฐมวัย	14
ความหมายของวินัย	15
ความสำคัญและคุณค่าของความมีวินัยในตนเอง	19
คุณลักษณะของความมีวินัยในตนเอง	20
ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง	27
การส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง	37
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	40
ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์	40
องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์หรือรูปแบบการสอน	41
กลุ่มของรูปแบบการจัดประสบการณ์หรือรูปแบบการสอน	41
การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์หรือรูปแบบการเรียนการสอน	43
รูปแบบและเทคนิคการจัดประสบการณ์	44
ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach)	.....

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ประวัติความเป็นมาของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	47
แนวคิดของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	47
ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	49
ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	56
บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	58
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	61
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	61
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	72
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	77
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
ความมุ่งหมายของการวิจัย	86
ความสำคัญของการวิจัย	86
ขอบเขตของการวิจัย	86
สมมติฐานในการวิจัย	86
วิธีการดำเนินการวิจัย	87
การวิเคราะห์ข้อมูล	88
สรุปผลการวิจัย	88
อภิปรายผล	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย	97
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	99
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	100
บรรณานุกรม	102
ภาคผนวก	112
ภาคผนวก ก	113
ภาคผนวก ข	131
ภาคผนวก ค	135
ภาคผนวก ง	156
ประวัติย่อผู้วิจัย	158

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการจัดประสบการณ์แบบโครงการ แบบเตรียมความพร้อม	53
2 กำหนดแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	63
3 แบบแผนการทดลองที่มีกลุ่มเดียว มีการสังเกตก่อนและหลัง	70
4 วันและเวลากิจกรรมที่ทำการทดลองและการสังเกต	72
5 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนที่จะได้รับ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	78
6 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยหลังจากที่ได้รับ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	79
7 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนและหลัง ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	80
8 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดประสบการณ์ แบบโครงการ และในช่วงเวลาที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ จำแนกรายสัปดาห์	81
9 ตัวอย่างพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	82

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอน	45

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระบรมราชาชาวทมิฬพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงพระราชทาน ในพิธีพระราชทานกระบี่ และปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือและโรงเรียนนายเรืออากาศ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2549: 179) ดังพระบรมราชาทมิฬความตอนหนึ่งว่า

“...ว่าวินัย แท้จริงมีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งคือวินัยตามที่ทราบกันและถือกันอันได้แก่ข้อ ปฏิบัติที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้ถือปฏิบัติอีกอย่างหนึ่งคือวินัยในตนเอง ที่แต่ละคนจะต้องบัญญัติขึ้นสำหรับควบคุมบังคับให้มีความจริงใจ และให้ประพฤติปฏิบัติตามความจริงใจนั้นอย่างมั่นคงมีลักษณะเป็นสัจจะอธิษฐาน หรือตั้งสัตย์สัญญาให้แก่ตัว วินัยอย่างนี้จัดเป็นตัววินัยแท้ เพราะให้ผลจริงและแน่นอนยิ่งกว่าวินัยที่เป็นบทบัญญัติ ทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่เกื้อกูลให้การถือการใช้วินัยที่เป็นบทบัญญัติ นั้นได้ผลเที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์เต็มเปี่ยมตามเจตนารมณ์สำคัญที่วินัยในตัวเองนี้จะต้องบังเกิดขึ้นจากการที่ได้ ยั้งคิดแล้ว ได้ใช้สติปัญญาความเฉลียวฉลาด พิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบแล้วจนเห็นประจักษ์ ในเหตุในผลที่แน่แท้ และเมื่อเป็นวินัยที่ถ่วงถ่วงขึ้นจากสติปัญญาความฉลาดรอบคอบ ก็ย่อมจะทำให้รู้จักผิดชอบชั่วดี ทรงความศักดิ์สิทธิ์ คุ่มครองป้องกันผู้ปฏิบัติให้พ้นจากภัยอันตรายและเหตุแห่ง ความเสื่อมเสียทั้งปวงได้ ทั้งทางกายทางใจ พาให้เจริญรุ่งเรือง พร้อมด้วยศักดิ์ศรี เกียรติ อำนาจทุกประการ...”

ดังนั้น ความเป็นมาของมนุษยชาติสอนให้เราตระหนักว่าชนชาติใดมีระเบียบวินัย มีความสมัครสมานสามัคคีปรองดอง ชนชาตินั้นก็จะเจริญรุ่งเรือง ชนชาติใดที่ขาดระเบียบวินัยประเทศนั้นก็เสื่อมถอยและล่มสลายไปในที่สุด การที่ประเทศหนึ่ง ๆ จะพัฒนาหรือมีความเจริญก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงไรต้องอาศัยเงื่อนไขสำคัญหลายประการ คุณภาพของคนหรือประชากรของประเทศนั้นๆ นับว่าสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะคุณภาพของคนในบ้านที่เกี่ยวกับความมีวินัย จึงเป็นแนวทางสำคัญยิ่งสำหรับการจัดการศึกษา รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและพยายามที่จะแก้ไขให้คนในชาติมีวินัยมากขึ้น โดยใช้วิธีการจัดระเบียบสังคมสร้างกฎขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยจัดการศึกษาเน้นการมีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2535: 1) อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาด้วยวิธีดังกล่าวเป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเท่านั้น ซึ่งสาเหตุหลักของปัญหาคงต้องมองย้อนกลับมาที่ วินัย เพราะการที่บุคคลขาดวินัยในตนเองมีผลทำให้ขาดวินัยทางสังคมไปด้วย วินัยเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องปลูกฝังและส่งเสริมกันมาตั้งแต่เด็กเพื่อนำไปสู่การสร้างวินัยทางสังคมและเป็น

จุดเริ่มต้นในการพัฒนาประเทศ วิธีการสร้างวินัยสามารถทำได้หลายหนทางทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยผู้ใหญ่ต้องสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเด็ก ไม่ควรบังคับขู่เข็ญให้เด็กทำตามกฎบังคับที่วางไว้ ควรให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเอง ไม่ควรควบคุมเด็กตลอดเวลา ผู้ใหญ่ควรส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งต่างๆ ที่เขาสามารถทำได้ มอบหมายให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และงานที่ได้รับด้วยการติดตามให้ข้อมูลย้อนกลับ ชี้แนะ ไม่ติหรือว่ากล่าวเด็กให้เสียใจ ไม่เปรียบเทียบเด็กกับผู้อื่นให้เด็กรู้สึกเป็นปมด้อยแต่งงานที่มอบความรับผิดชอบให้เด็กจนเกินกำลังของเด็กและพยายามอธิบายคำถามต่างๆ ที่เด็กสนใจและรับฟังเหตุผลต่างๆ ของเด็ก ให้ความนับถือในตัวเด็ก ควรปล่อยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง นอกจากนี้ควรยกย่องหรือให้คำชมเชยเด็ก เพื่อเป็นการส่งเสริมกำลังใจและแสดงความพอใจต่อการกระทำของเด็ก ให้เด็กเห็นถึงการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองและขอควรต้องแก้ไข ยกย่องชมเชยในทันทีที่เด็กกระทำหรือปฏิบัติดี (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542: 60-65) ในการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่เด็กนั้น ครูไม่ควรละเลยที่จะสร้างวินัยในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ อย่างเช่น การตรงต่อเวลา เก็บของใช้ของเล่นเข้าที่เดิมให้เรียบร้อย สนับสนุนส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกันเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับในการตัดสินใจของตนเองและเพื่อน ยอมรับในผลงานที่ตนเองและเพื่อนสร้างขึ้น อีกทั้งอดทนรอคอยและมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้และการเสริมแรงกระตุ้นให้เด็กสนใจช่วยตนเอง มีระเบียบวินัยในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ได้แก่ การฝึกให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองตามความสามารถ ด้วยการทำกิจกรรมง่ายๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น เข้าแถวเพื่อรอทำกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติพร้อมกัน เก็บของเข้าที่ดูแลรักษาสິงของเครื่องใช้ของตนเอง ยอมรับข้อตกลงและการทำตามข้อตกลง การมอบหมายงานหรือกิจกรรมในห้องเรียนเล็กๆ น้อยๆ จำทำให้เด็กเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถของตน รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง มีระเบียบวินัยนำไปสู่การรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการแสดงออกที่เหมาะสมในสังคม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537: 57-58)

สถานศึกษาเป็นสถานที่ ที่สังคมมุ่งหวังว่าจะเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างวินัยให้คนในชาติ การจัดประสบการณ์นอกจากจะเป็นการให้ความรู้เพื่อให้เด็กได้เพิ่มพูนความสามารถทางสติปัญญา พัฒนาร่างกายให้แข็งแรง มีสุขภาพจิตที่ดี แล้วยังช่วยสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขและช่วยสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กด้วย โดยการจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กมีวินัยในตนเองนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ การสอนแบบโครงการเป็นการจัดประสบการณ์รูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกทำโครงการที่ตนสนใจ โดยร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่น่าสนใจมีการวางแผนในการทำโครงการร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูลความรู้ที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ แล้วจึงเขียนรายงานและนำเสนอต่อสาธารณชน เก็บข้อมูล แล้วนำผลงานและประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด (ทิศนา ขัมมณี. 2548: 138-139) โดยประสบการณ์เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นการเห็น การกระทำหรือการสัมผัสความรู้สึก ซึ่งเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและ

สิ่งแวดล้อมได้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมโดยบูรณาการความต้องการจำเป็นของเด็ก ความสนใจ ความคุ้นเคย และความหลากหลายในชีวิตเข้าด้วยกัน ซึ่งหมายความว่าเวลาทำกิจกรรมต้องผ่อนคลายและเอื้อให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อซึมซับประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องราวอย่างต่อเนื่อง (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542ก: 63)

การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) เป็นการสร้างโอกาสและสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์ตรงของเด็ก เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมจริงที่เด็กประสบพบเห็น รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการต่างๆ โดยมีประสบการณ์เดิม แรงจูงใจภายในเป็นพื้นฐานการเรียนการสอนแบบโครงการช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวของตัวเอง สำหรับชั้นอนุบาลศึกษาระดับแบบโครงการเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้แสวงหาความรู้จากการสืบค้นด้วยการเริ่มต้นจากสิ่งที่เด็กสนใจไปสู่การค้นคว้าที่ลุ่มลึกเพื่อหาคำตอบที่ต้องการ เด็กจะได้เรียนรู้ด้วยการวางแผนการเรียนและค้นความรู้ด้วยตนเองจากการเรียนแบบโครงการนี้นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนที่เด็กต้องค้นคว้าและลงมือปฏิบัติ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2549: 8) การเรียนรู้แบบโครงการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ก้าวเข้าไปสู่จิตใจของเด็ก ค้นหาประสบการณ์กิจกรรมและรายละเอียดของเนื้อหาในหัวข้อโครงการจึงเป็นการค้นหาไปตามความสนใจของเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กสนใจใฝ่เรียนรู้ (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2550: 150) ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ความสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่เน้นกระบวนการสร้างความรู้ (Construction) โดยที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่เปิดกว้างด้วยตนเอง บทบาทครูจะเปลี่ยนจากการสอนโดยตรงเป็นผู้อำนวยความสะดวกสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กด้วยการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็กรอบด้านอย่างสมดุลเต็มตามศักยภาพ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้แบบโครงการนี้เด็กจะได้ฝึกความมีวินัยในตนเองในการยอมรับความคิดเห็นและผลงานของเพื่อน ฝึกความอดทนในการทำงานให้ลุล่วงตามที่ได้วางแผนไว้และเด็กยังมีความรับผิดชอบในการทำหน้าที่ของตนเองเพื่อให้ผลงานของกลุ่มออกมาสมบูรณ์ที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเอาแนวคิดและหลักการของการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาปรับให้เหมาะสมกับวัยพัฒนาการ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัยสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ควรรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 39)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในด้านความรับผิดชอบและความอดทนอดกลั้นหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยให้มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองมากขึ้น เพื่อเป็นต้นทุนในการเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณภาพของสังคมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกเป็นนวัตกรรมในการส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย และเป็นแนวทางสำหรับครูในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการแก่เด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบนวัตกรรมการสอนที่ช่วยต่อยอดประสบการณ์ให้เด็กได้ค้นพบศักยภาพของตนเองและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบและด้านความอดทนอดกลั้น

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย – หญิง ที่มีอายุ ระหว่าง 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 200 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย – หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง 2 ด้าน
  - 2.1 ด้านความรับผิดชอบ
  - 2.2 ด้านความอดทน อดกลั้น

ระยะเวลาในการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ใช้เวลาศึกษา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 - 50 นาที รวมทั้งสิ้น 32 วัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร

2. การจัดประสบการณ์แบบโครงการ หมายถึง รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกเพื่อให้เด็กเกิดการพัฒนากระบวนการคิดในหัวข้อเรื่องที่เด็กสนใจ โดยกระบวนการเรียนการสอนนั้นเด็กได้รับประสบการณ์ตรงในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ครู เพื่อน บุคคลอื่น วัตถุ สิ่งของ และสิ่งแวดลอมที่เด็กสนใจตลอดทั้งโครงการ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยการควบคุมในการจัดกิจกรรมและบรรยากาศสภาพแวดล้อมพร้อมจัดบันทึกกระบวนการทำงานของเด็ก ซึ่งเด็กได้เรียนรู้เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับสาระที่ควรรู้สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 - 5 ปี ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในหมวดดังต่อไปนี้ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ในการศึกษาครั้งนี้เด็กปฐมวัยจะได้เรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมของโครงการทั้ง 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ เป็นระยะที่สร้างบรรยากาศการเตรียมความพร้อมและให้เด็กแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม เพื่อค้นคว้าสิ่งที่เด็กสนใจร่วมกันวางแผนการทำโครงการและนำเสนอความรู้ความเข้าใจหรือประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวกับหัวเรื่อง โดยครูจะมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กคิด

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่ เป็นระยะที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติภาคสนาม หรือสืบค้นและปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้เพื่อค้นหาความรู้ความเข้าใจใหม่ตลอดจนการพิสูจน์ทดสอบสิ่งที่สนใจจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยครูจะเป็นผู้อำนวยการควบคุมและสนับสนุนในการปฏิบัติกิจกรรมในการศึกษาค้นคว้าของเด็ก

ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินโครงการ เป็นระยะสรุปเหตุการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้และมีการเตรียมการนำเสนอผลงานที่ทำในโครงการในรูปแบบของการจัดนิทรรศการแสดงผลงานการเรียนรู้ในโครงการและเตรียมการวางแผนเข้าสู่โครงการใหม่

ในการจัดประสบการณ์แบบโครงการแต่ละระยะของโครงการ เด็กจะได้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไปรายละเอียดของเรื่องนั้น ด้วยกระบวนการคิด การแก้ปัญหาของเด็กเองเด็กเพื่อตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ตนมีความสนใจอยากรู้อยากเห็นและนำไปสู่การพัฒนาสิ่งที่น่าสนใจจากการพูดคุยสนทนา การปฏิบัติภาคสนาม การแสดงออก การค้นคว้า และการนำเสนอร่วมกัน โดยใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมตามความสนใจ และกระบวนการการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการบูรณาการเข้าในกิจกรรมประจำวัน ตามกระบวนการศึกษาค้นคว้าของเด็ก

3. พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การที่เด็กแสดงออกในการควบคุมตนเองให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นหรือแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้อย่างเหมาะสมตามเงื่อนไข กติกา ข้อตกลงด้วยตนเอง โดยไม่มีผู้บังคับ กระทำด้วยความพึงพอใจ และรู้จักหน้าที่ของตนเอง โดยเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีซึ่งมากกว่าเจตนา

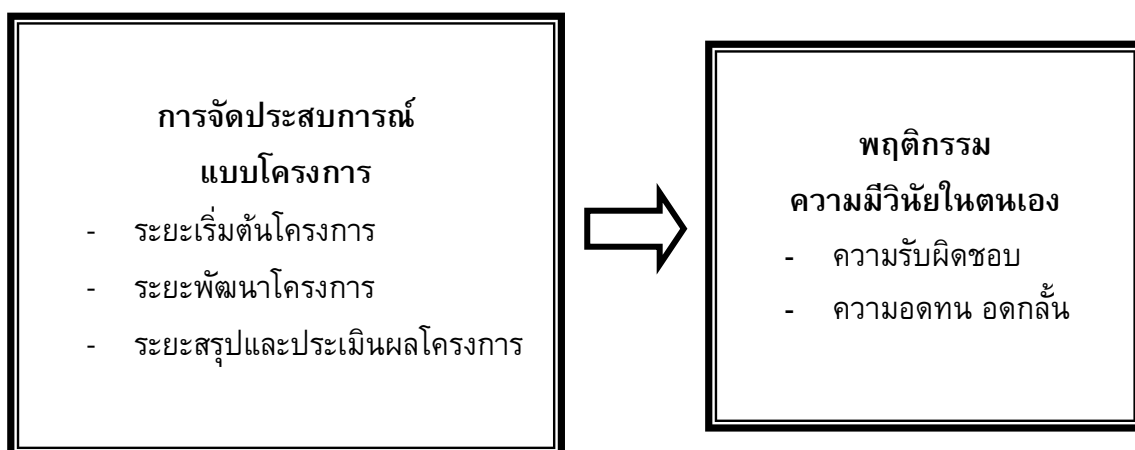
3.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงการรู้จักหน้าที่ตามบทบาทตามภารกิจตามข้อตกลงให้ครบถ้วน แสดงถึงความตั้งใจเพียรพยายามทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายอย่างจริงจัง โดยไม่ถูกบังคับ และการดูแลเก็บรักษาของใช้ของตนเองและส่วนรวมให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย รวมทั้งปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อตกลงของห้องเรียน

3.2 ความอดทนอดกลั้น หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกที่สามารถปฏิบัติตนตามมารยาททางสังคม ที่สามารถยับยั้งความต้องการที่เกิดขึ้นโดยรู้จักการรอคอย การควบคุมการกระทำของตนเองในสถานการณ์ทางสังคมทำให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นและเหมาะสม ไม่ย่อท้อหรือยอมแพ้ในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงมีความเพียรที่จะฟันฝ่าแก้ปัญหาและยอมรับได้กับสภาพความเป็นจริงแม้จะเป็นสิ่งที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง

การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยนี้ ผู้วิจัยสามารถวัดได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบนวัตกรรมการสอนที่ช่วยต่อยอดประสบการณ์ให้เด็กได้ค้นพบศักยภาพของตนเองและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านกระบวนการเลือกหัวเรื่องตามความสนใจของเด็ก มีการวางแผนลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยการควบคุมและจัดสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้าน ความรับผิดชอบและความอดทนอดกลั้น ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

- 1.1 ความหมายและลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
- 1.2 ความสำคัญของเด็กปฐมวัย
- 1.3 ความหมายของความมีวินัยในตนเอง
- 1.4 ความสำคัญและคุณค่าของความมีวินัยในตนเอง
- 1.5 คุณลักษณะของความมีวินัยในตนเอง
- 1.6 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
- 1.7 การส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง
- 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

- 2.1 ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์
- 2.2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์หรือรูปแบบการสอน
- 2.3 กลุ่มของรูปแบบการจัดประสบการณ์หรือรูปแบบการสอน
- 2.4 การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์หรือรูปแบบการเรียนการสอน
- 2.5 รูปแบบและเทคนิคการจัดประสบการณ์
- 2.6 ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach)
- 2.7 ประวัติความเป็นมาของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 2.8 แนวคิดของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 2.9 ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 2.10 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 2.11 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 2.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายและลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ในแต่ละช่วงวัยของชีวิตมนุษย์ ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เพราะแต่ละช่วงวัยต่างก็มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลที่ก้าวต่อเฟื่องงานในระดับของพัฒนาการขั้นต่อไป ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยชรา ซึ่งแต่ละขั้นตอนหรือในแต่ละวัยนั้นจะมีลักษณะเฉพาะของวัยสำหรับวัยเริ่มต้นหรือระยะปฐมวัยนั้น นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ต่างให้ความสนใจที่จะศึกษาและหาวิธีการที่จะทำความเข้าใจถึงลักษณะเฉพาะของวัยนี้ ด้วยเหตุที่ว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความต้องการ ความสนใจแตกต่างจากวัยอื่นๆ รวมทั้งความก้าวหน้าของพัฒนาการแต่ละบุคคลก็ต่างกัน มีอัตราและขั้นตอนของพัฒนาการที่เป็นลักษณะเฉพาะบุคคล ดังนั้นการเรียนรู้ของเด็กจึงต้องมีการวางแผนให้สอดคล้องกับสภาพและสิ่งแวดล้อมของเขาด้วยการเปิดโอกาสให้ปฏิสัมพันธ์ สำรวจ ค้นพบ เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก จึงได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของเด็กปฐมวัยไว้หลากหลายดังนี้

ความหมายของเด็กปฐมวัย

วราภรณ์ รักวิจัย (2535: 35) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัย คือ เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ขวบ เป็นช่วงวัยทองของชีวิต

พัชรี สวนแก้ว (2536: 1) กล่าวว่า เด็กปฐมวัย คือ เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 1.5 ปี หรือ 2-6 ปี ซึ่งมีการเจริญเติบโตในลักษณะที่ค่อนข้างช้า เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงระยะเวลาเจริญเติบโตในวัยเด็กอ่อนหรือวัยทารก

ประกายรัตน์ ภัทรธิตี (2539: 10) ได้ให้ความหมายของเด็กปฐมวัยว่า หมายถึง เด็กที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 3-6 ปี ซึ่งเป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโตสามารถพึ่งตนเองได้บ้างแล้ว

บริบูรณ์ สุดแสง (2540: 5) กล่าวว่า เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่อยู่ในวัยต่อจากวัยทารก เป็นช่วงที่เด็กกำลังเติบโตเป็นอิสระ เรียนรู้ที่จะช่วยเหลือตนเอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542: 19) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 8 ปี แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเด็กทารก (อายุ 2 ปีแรก)
2. กลุ่มเด็กเล็ก (อายุ 2-4 ปี)
3. กลุ่มเด็กอนุบาลและประถมต้น (อายุ 5-8 ปี)

สุธิภา อวพิทักษ์ (2542: 2) ได้ให้ความหมายของเด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด – 6 ปี ซึ่งมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วอย่างเห็นได้ชัด เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้รวดเร็ว จะสะท้อนพฤติกรรมที่ผู้ใหญ่แสดงออกมาให้เห็นในทุกๆ ด้าน จึงมีคำกล่าวไว้ว่าเด็ก คือ กระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้ใหญ่

ทัศนาก้าวพลอย (2544: 1) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 0-6 ปี เป็นวัยเริ่มต้นของการพัฒนาการในทุกด้าน ได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ

และด้านสังคม จึงเป็นวัยที่มีความสำคัญและเป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคคลให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2545: 8-9) กล่าวว่า เด็กปฐมวัย หมายถึง วัยเด็กตอนต้น (Early Childhood) โดยนับตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี เป็นวัยที่เตรียมตัวเพื่อเข้าสู่สังคมได้รู้จักบุคคลอื่นๆ มากขึ้น นอกเหนือจากคนในครอบครัวตนเอง เด็กวัยนี้เพิ่งจะออกจากบ้านไปสู่วัยเรียนยังไม่พร้อมที่จะช่วยเหลือตนเองหรือรับรู้กฎข้อบังคับต่างๆ ของโรงเรียน ต่อเมื่ออายุถึง 6 ปี เด็กเริ่มช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น มีความพร้อมมากขึ้น รู้จักเล่นกับเพื่อน จึงเป็นวัยที่กำลังมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คนทั่วไปมักเรียกเด็กวัยนี้ว่า เด็กเล็ก เด็กปฐมวัย หรือเด็กอนุบาล

จากความหมายของเด็กปฐมวัยพอสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิจนถึง 6 ปี มีธรรมชาติที่อยากรู้อยากเห็น ช่างสงสัย ช่างซักถาม ชอบค้นคว้า สำนวญ อยู่ไม่นิ่ง ชอบอิสระเป็นตัวของตัวเองเป็นวัยที่กำลังพัฒนาคุณภาพชีวิตทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเต็มที่

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการเป็นคำที่มีความหมายหลายอย่าง ตามความคิดของผู้ที่อยู่ในวงการศึกษาด้านพัฒนาการ และนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของพัฒนาการไว้หลายประการ ดังนี้

วอร์ทแมน และลอฟท์ส (นันทิยา น้อยจันทร์. 2548: 32; อ้างอิงจาก Wortman and Loftus, 1992 : 253) อธิบายว่า พัฒนาการเป็นแบบแผนการเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทุกด้านของบุคคลนับตั้งแต่กำเนิดชีวิตจนถึงวัยชรา ซึ่ง เฮทเธอร์ริงตัน และพาร์ค (นันทิยา น้อยจันทร์. 2548: 32; อ้างอิงจาก Hethrington and Park, 1993 : 2) อธิบายว่า พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านระบบชีววิทยาทางกายภาพ สังคม สติปัญญา และอารมณ์ ตามระยะเวลาที่ผ่านไปตลอดช่วงวัย

วูล์ฟอล์ค (Woolfolk, 1998: 24) ได้กล่าวว่า พัฒนาการของบุคคลว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านที่ค่อนข้างคงที่แน่นอนนับตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิต

สุชา จันทน์เอม (2536: 40) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการว่าพัฒนาการ (development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านโครงสร้างและแบบแผนอินทรีย์ทุกส่วน การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าไปเรื่อยๆ เป็นขั้นๆ จากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เด็กมีลักษณะและความสามารถใหม่ๆ เกิดขึ้น ซึ่งมีผลทำให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นตามลำดับ ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

ทัศนาก้าวพลอย (2544: 2) กล่าวว่าไว้ว่า พัฒนาการ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกด้านของมนุษย์ที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องมีขั้นตอน มีความสัมพันธ์ระหว่าง เวลา วุฒิภาวะ การเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีความสามารถกระทำหน้าที่ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2545: 14) ได้ให้ความหมายของคำว่า พัฒนาการ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น และดีขึ้นตามช่วงวัยของชีวิต โดยปกติ เด็กจะเจริญเติบโตไปตามขั้นตอน ตามแบบแผนพัฒนาการของเด็ก เช่น เด็กแรกเกิดมองตาม สิ่งของที่เคลื่อนไหวในระยะสั้นๆ ได้ เด็กอายุ 12-18 เดือน สามารถเดินได้ สืบหาสิ่งแหวดล้อมได้ หยิบของใส่ภาชนะ ฯลฯ เป็นต้น

กฤษณา สมะวรรณนะ ; และคณะ (2547: 16) ได้กล่าวว่า พัฒนาการของมนุษย์นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลง และเป็นการทำหน้าที่ของวุฒิภาวะและอวัยวะรวมทั้งระบบต่างๆ ของบุคคลให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่ๆ จากทักษะที่ง่ายและค่อยๆ เสริมสร้างและสัมพันธ์ ซึ่งนำไปสู่ความสามารถที่ซับซ้อนมากขึ้น เด็กทุกคนจะเติบโตและพัฒนาตามแบบแผนของพัฒนาการของมนุษย์ ประกอบด้วย พัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์จิตใจ สติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาการแต่ละด้านจะมีการพัฒนาที่แตกต่างกันอาจจะช้า หรือเร็ว หรือจะเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ค่อยดีก็ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม วุฒิภาวะของบุคคลนั้น แต่จะพบว่าทุกคนจะมีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแต่ละด้านอาจจะเร็วหรือช้าตามอัตราการพัฒนาการของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกันไป

รักตวรรณ ศิริภาพร (2548: 28) ได้กล่าวว่า พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกันไปในทุกๆ ด้านของมนุษย์ นับตั้งแต่ปฏิสนธิจนกระทั่งตาย ซึ่งมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่แน่นอนและสามารถทำนายได้

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2550: 2-3) กล่าวว่า พัฒนาการเด็กเป็นความรู้พื้นฐานที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับบุคคลที่อยู่แวดล้อมเด็กต้องมีความรู้ความเข้าใจพัฒนาการเด็กเพื่อนำไปสู่การจัดสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เป็นไปตามศักยภาพและเป็นฐานพัฒนาการของเด็กในขั้นต่อไป ผู้ใหญ่ต้องรู้จักธรรมชาติและความต้องการของเด็ก เข้าใจพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมา การมีความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาพัฒนาการเด็กจะช่วยให้เข้าใจถึงที่มาหรือต้นเหตุของปัญหา และสามารถช่วยแก้ปัญหาให้เด็กได้ การเข้าใจถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน พัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ความสามารถ ความสนใจตามความแตกต่างของวัย ช่วยให้สามารถจัดกิจกรรมและมีปฏิสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคนเพื่อส่งเสริมความเจริญองงามของเด็กในทุกๆ ด้านด้วยทุกวิธี

พัฒนาการเด็กปฐมวัย หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ที่เป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการนี้จะควบคู่กันไปตามเกณฑ์อายุและวัยของเด็ก ซึ่งจะต้องอาศัยปัจจัยสภาพแวดล้อมและการเรียนรู้ การอบรมสั่งสอน การเลี้ยงดู ถ้าเด็กถูกอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูที่ดีเด็กก็จะมีเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่าง เวลา วุฒิภาวะ การเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อม อันส่งผลให้มนุษย์มีความสามารถและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และเป็นไปตามศักยภาพ

ลักษณะของพัฒนาการ

ความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย คือ การเข้าใจวิถีชีวิตในวัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 6 ปี เป็นระยะเริ่มต้นของชีวิตที่ละเอียดอ่อนและมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ หลายด้านเกิดขึ้นพร้อมๆ กันอย่างรวดเร็ว ตามลำดับขั้นของพัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งเป็นเวลาสำคัญที่สุดของการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตจิตใจของบุคคล เนื่องจากการรับรู้และเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและซับซ้อนมากขึ้นตามวัยและวุฒิภาวะ เด็กจะสะสมประสบการณ์การเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวจากผู้เลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ระดับที่สูงขึ้นไปเรื่อยๆ ซึ่งพัฒนาการที่เกิดขึ้นกับบุคคลแต่ละคนนั้นอาจจะแตกต่างกันบ้างตามอิทธิพลของพันธุกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้บุคคลจะมีลักษณะของพัฒนาการที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์พัฒนาการดังต่อไปนี้ (นันทิยา น้อยจันทร์ 2548: 33-36)

1. พัฒนาการเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน พัฒนาการจะเกิดต่อเนื่องกันไปตั้งแต่จุดเริ่มต้นของชีวิตไปจนถึงวัยชรา โดยในแต่ละช่วงจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น การพัฒนาอวัยวะต่างๆ ของเด็กทารกในครรภ์มารดา ซึ่งจะเริ่มมีการสร้างอวัยวะต่างๆ ขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่หยุดยั้ง จากหลักพัฒนาการนี้ทำให้นักจิตวิทยาพัฒนาการส่วนใหญ่มีความเชื่อต่อไปอีกว่าถ้าพัฒนาการระยะหนึ่งระยะใดบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการในระยะต่อๆ มาด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดพัฒนาการที่เป็นปัญหา เช่น การขาดสารอาหารของเด็กทารกมีผลต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กทารกคนนั้นเมื่อเติบโตขึ้น

2. การพัฒนาจะมีทิศทางของพัฒนาการที่แน่นอน พัฒนาการจะดำเนินตามแนวจากส่วนบนสู่ส่วนล่าง และจากส่วนกลางออกไปสู่ส่วนข้าง ดังนี้

2.1 พัฒนาการเริ่มจากส่วนบนไปสู่ส่วนล่าง (cephalo-caudal direction) หมายความว่าพัฒนาการของมนุษย์จะเริ่มจากส่วนบนลงมาส่วนล่าง ซึ่งสังเกตได้ว่าเด็กทารกจะพัฒนาอวัยวะส่วนบน เช่น อวัยวะส่วนหน้า เช่น ตา ปาก ก่อนแล้วๆ พัฒนาอวัยวะตามลำตัว เช่น แขน แล้วจึงพัฒนาการลงมาที่ส่วนขา

2.2 พัฒนาการเริ่มจากแกนกลางของลำตัว ไปสู่อวัยวะส่วนข้างที่ไกลออกไป (proximo distal direction) โดยพัฒนาการจะเริ่มจากแกนกลางตัว เช่น เด็กสามารถเคลื่อนลำตัวทั้งลำตัวก่อนจึงมีการใช้แขนในการหยิบจับสิ่งของและค่อยๆ พัฒนาการใช้มือและการใช้นิ้วมือตามลำตัว

2.3 พัฒนาการของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีแบบแผนและเป็นขั้นตอนไม่มีการข้ามขั้น เช่น ลักษณะพัฒนาการของเด็กทารก จะเริ่มจากการชันคอ การคว่ำ คืบ คลาน นั่ง ยืน เดิน และวิ่ง ซึ่งแสดงว่าการเปลี่ยนแปลงนี้มีได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นไปอย่างมีลำดับขั้น

2.4 อัตราพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบใหญ่ๆ 2 ชนิด คือ พันธุกรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งองค์ประกอบทั้งสองทำให้พบว่าในเด็กบางคนมีการเจริญเติบโตเร็ว บางคนเติบโตช้า หรือพฤติกรรมบางอย่างอาจปรากฏเร็วในเด็กคนหนึ่งแต่ปรากฏ

ซ้ำในเด็กอีกคนหนึ่ง เช่น พฤติกรรมของการพูดซึ่งจะพบได้ว่าเด็กบางคนสามารถพูดเปล่งเสียงอย่างถูกต้องได้เร็ว แต่บางคนพูดได้ช้า พัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะมีอัตราพัฒนาการที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับพันธุกรรมที่ติดมากับเด็กคนนั้นและสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็กผู้นั้นจะส่งเสริมหรือขาดการดูแลพัฒนาการของเด็กผู้นั้นได้แค่ไหน

2.5 ความก้าวหน้าของพัฒนาการ คือ ความสามารถในการแยกแยะความสามารถต่าง ๆ ของอินทรีย์ (differentiation) โดยมีกระบวนการพัฒนาการจะเริ่มจากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนย่อยหรือจากพฤติกรรมทั่ว ๆ ไป ไปสู่พฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจง นั่นคือ เด็กทารกจะมีการเคลื่อนไหวทั้งตัวก่อนส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย และเมื่อเด็กทารกมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากขึ้นทารกจะใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้มากขึ้นและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น สามารถใช้แขนมือหรือขาได้ดี พัฒนาการจะเริ่มจากส่วนใหญ่ไปหาส่วนย่อย พฤติกรรมก็เช่นกันที่จะเริ่มจากพฤติกรรมกว้าง ๆ โดยทั่วไปไปสู่พฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจง เช่น พฤติกรรมการตอบสนองต่อใบหน้าของคนทุกคนเหมือนกัน เนื่องจากยังไม่สามารถแยกใบหน้ามนุษย์ได้ เช่น ทักทายยิ้มด้วย แต่เมื่อทารกอายุเกิน 6-7 เดือนขึ้นไป ทารกจะเริ่มมีพฤติกรรมตอบสนองเฉพาะเจาะจงลงไป เช่น การตอบสนองเฉพาะใบหน้าของผู้คุ้นเคย

2.6 พัฒนาการจะมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งจะสามารถทำนายพัฒนาการของเด็กได้ ถ้าพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งบกพร่องจะนำไปสู่ความบกพร่องในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ถ้าหากพัฒนาการด้านร่างกายไม่ดีจะส่งผลต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น อารมณ์ โดยอาจจะทำให้บุคคลนั้นเป็นคนที่มีความวิตกกังวล หงุดหงิด โมโหง่าย นอกจากนั้นยังเป็นผลต่อพัฒนาการทางสังคม และพัฒนาการทางด้านสติปัญญาต่อไปอีกด้วย สามารถทำนายพัฒนาการได้โดยดูในเด็กเล็กกว่ามีพัฒนาการเป็นอย่างไร และโตขึ้นจะมีแนวโน้มเป็นอย่างไร

2.7 พัฒนาการส่วนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของร่างกายมีอัตราในการพัฒนาไม่เท่ากัน ร่างกายของคนเรานั้นแม้ว่าจะมีพัฒนาการหลายด้านเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันก็ตาม การพัฒนาส่วนต่าง ๆ ของร่างกายก็ยังมีอัตราไม่เท่ากัน เช่น เท้า มือ จมูก จะมีพัฒนาการเต็มที่เมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่นขณะที่บางส่วนของใบหน้าและไหล่จะพัฒนาไปอย่างช้า ๆ การคิดคำนึง การสร้างมโนภาพจะเจริญอย่างรวดเร็วในวัยเด็กตอนต้น หรือมือ เท้า ระบบย่อยอาหารจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในวัยรุ่น

2.8 พัฒนาการของเด็กแต่ละวัยจะมีลักษณะเฉพาะ หมายความว่า เด็กแต่ละวัยย่อมมีลักษณะของพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นในวัยอื่นก็อาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น พฤติกรรมของการย่นถามซ้ำแล้วซ้ำอีก พฤติกรรมนี้ถ้าเกิดในระยะเด็กปฐมวัยถือเป็นพฤติกรรมที่ปกติ แต่ถ้าพฤติกรรมนี้เกิดขึ้นในเด็กวัยรุ่นก็ถือว่าเป็นปัญหา หรือพฤติกรรมของการกระโดดโลดเต้นบนเก้าอี้ถ้าเกิดขึ้นในวัยเด็กก็ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ปกติ แต่ถ้าเกิดขึ้นในวัยรุ่นก็ถือว่าเป็นปัญหาจากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า เด็กในแต่ละวัยจะมีพฤติกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะวัยของวัยนั้น ๆ การศึกษาในเรื่องนี้จะทำให้เข้าใจพฤติกรรมของเด็กได้ดียิ่งขึ้น

2.9 พัฒนาการของมนุษย์มีความแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าแบบแผนของพัฒนาการมนุษย์จะมีความคล้ายคลึงกันและดำเนินรอยตามแบบแผนเดียวกันก็ตาม พัฒนาการของเด็กยังมี

ความแตกต่างกัน ทำให้เด็กทุกคนจะไม่พัฒนาไปถึงจุดเดียวกันเมื่อมีอายุเท่ากัน ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ พัฒนาการของเด็กที่ต่างกันมักจะเป็นด้านร่างกาย สติปัญญา และบุคลิกภาพ นอกจากนี้ความแตกต่างด้านเพศและเชื้อชาติก็มีผลทำให้พัฒนาการด้านร่างกาย และจิตใจของเด็กต่างกันอีกด้วย แต่ทั้งนี้สิ่งแวดล้อมนั้นจะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะของบุคคลมากที่สุดในช่วงที่กำลังมีการเจริญเติบโต และจะมีผลกระทบน้อยที่สุดในช่วงที่ไม่ค่อยมีการเติบโต

ลักษณะพัฒนาการเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันแม้ว่าจะมีการจำแนกเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาพัฒนาการแต่ละส่วนนั้นมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันตั้งแต่จุดเริ่มต้นของชีวิตไปจนถึงวัยชรา ในการพัฒนาจะมีทิศทางของพัฒนาการที่แน่นอนเริ่มจากส่วนบนไปสู่ส่วนล่างและจากส่วนกลางออกไปสู่ส่วนข้าง พัฒนาการเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับพันธุกรรมและสภาพแวดล้อมรวมทั้งบริบทวิถีการดำเนินชีวิตเมื่อสุขภาพร่างกายแข็งแรงก็มีผลต่อด้านสังคมที่จะเจริญเติบโตตามขั้นพัฒนาการอย่างสมบูรณ์และแสดงผลออกมาในการเรียนพัฒนาการทุกด้านจึงเป็นพื้นฐานของความเจริญงอกงามในวัยต่อมา

1.2 ความสำคัญของเด็กปฐมวัย

ช่วงอายุแรกเกิดถึง 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดที่ควรได้รับการส่งเสริมในทุกด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และด้านสังคมที่เต็มตามศักยภาพ เป็นวัยที่มีความสำคัญเพราะปฐมวัยเป็นวัยของการสร้างรากฐานของคุณภาพของคน เมื่อเป็นผู้ใหญ่นั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย ควรจะเข้าใจความสำคัญของเด็กปฐมวัยซึ่งนักจิตวิทยาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัยไว้ดังต่อไปนี้

ทิสนา แคมมณี; และคณะ (2535: 93) กล่าวถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัยไว้ว่า เด็กปฐมวัย คือ สมาชิกที่เกิดและเติบโตขึ้นในสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคม จึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อเด็ก การจัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยโดยผสมผสานความรู้ ตามหลักสากลกับวิถีชีวิตและระบบคุณค่าของสังคมนั้น ๆ อย่างเหมาะสม จะช่วยให้เด็กเกิดสำนึกแห่งความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสามารถได้รับประโยชน์นี้เพื่อพัฒนาตนให้เป็นสมาชิกที่ดีและมีชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคมไทย

บุญเยี่ยม จิตรดอน (2539: 262) ได้ศึกษาและพบว่า เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดในชีวิตของมนุษย์ เด็กปฐมวัยทุกคนจะพยายามเรียนรู้เกี่ยวกับโลกภายนอกบ้าน ในบ้านตามความรู้สึกรู้สึกของเด็ก คล้ายกับว่าโลกของเด็กคือตัวของเด็กเอง เช่น ความสุข ความทุกข์ ความหิว ความกลัว ความกังวลใจ เด็กจะค้นคว้า ทดลอง สอบสวน เลียนแบบ และต้องการที่จะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างรอบๆ ตัวเด็กให้มากที่สุดเท่าที่เด็กจะทำได้ จึงกล่าวได้ว่า ความสามารถในการเรียนรู้และทักษะหลายๆ ด้าน ของเด็กปฐมวัยนั้น ขึ้นอยู่กับโอกาสที่เด็กจะได้รับจากผู้ปกครองที่จะจัดสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็ก ยอมรับภาวะความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีต่อเด็กในหน้าที่

ผู้แนะแนว ครู และเพื่อน ซึ่งจะช่วยเหลือให้เด็กมีความรู้สึกที่ดี รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีความสามารถในการเรียนรู้และเชื่อมั่นในตนเอง เจตคติที่ดีเหล่านี้เป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่เด็กจะเรียนรู้จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และมีอิทธิพลต่อเด็กไปตลอดชีวิต

จิตตินันท์ เตชะคุปต์ (2542: 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยว่า เป็นระยะเริ่มต้นของชีวิตที่ละเอียดอ่อนและมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ หลายด้านเกิดขึ้นพร้อมกันอย่างรวดเร็ว ตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการมนุษย์ เป็นช่วงที่สร้างรากฐานคุณภาพชีวิตจิตใจของบุคคล เนื่องจากการรับรู้และเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นทีละเล็กละน้อย และซับซ้อนมากขึ้นตามวัยและวุฒิภาวะ เด็กจะสะสมประสบการณ์การเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว จากผู้เลี้ยงดูและภาวะแวดล้อมในชีวิตประจำวันเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นไปเรื่อยๆ

ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย จำเป็นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการเรียนรู้ อย่างถูกต้องเหมาะสมกับวัย ด้วยการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เด็ก ได้พัฒนาตามศักยภาพของตน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ สามารถดำรงวิถีชีวิตในสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างรู้เท่าทัน

1.3 ความหมายของวินัย

เนื่องจากเด็กจะมีความมีระเบียบวินัยได้นั้น เกิดขึ้นได้จากการฝึกและอบรมตั้งแต่เด็ก ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น ดังพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงพระราชทานในพิธีพระราชทานกระบี่ และปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือและโรงเรียนนายเรืออากาศ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2549: 179) ดังพระบรมราโชวาทความตอนหนึ่งว่า

“...ว่าวินัย แท้จริงมีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งคือวินัยตามที่ทราบกันและถือกัน อันได้แก่ข้อปฏิบัติที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้ถือปฏิบัติ อีกอย่างหนึ่งคือวินัยในตนเองที่แต่ละคนจะต้องบัญญัติขึ้นสำหรับควบคุมบังคับให้มีความจริงใจ และให้ประพฤติปฏิบัติตามความจริงใจนั้น อย่างมั่นคงมีลักษณะเป็นสัจจะอธิษฐาน หรือตั้งสัตย์สัญญาให้แก่ตัว วินัยอย่างนี้จัดเป็นตัววินัยแท้ เพราะให้ผลจริงและแน่นอนยิ่งกว่าวินัยที่เป็นบทบัญญัติ ทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่เกื้อกูลให้การถือการใช้วินัยที่เป็นบทบัญญัติ นั้นได้ผลเที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์เต็มเปี่ยมตามเจตนารมณ์สำคัญที่วินัยในตัวเองนี้จะต้องบังเกิดขึ้นจากการที่ได้ ยังคิดแล้ว ได้ใช้สติปัญญาความเฉลียวฉลาด พิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบแล้วจนเห็นประจักษ์ ในเหตุในผลที่แน่แท้ และเมื่อเป็นวินัยที่กลั่นกรองขึ้นจากสติปัญญาความฉลาดรอบคอบ ก็ย่อมจะทำให้รู้จักผิดชอบชั่วดี ทรงความศักดิ์สิทธิ์ คู่ครองป้องกันผู้ปฏิบัติให้พ้นจากภัยอันตรายและเหตุแห่งความเสื่อมเสียทั้งปวงได้ ทั้งทางกายทางใจ พาให้เจริญรุ่งเรือง พร้อมด้วยศักดิ์ศรี เกียรติ อำนาจทุกประการ...”

ความหมายของวินัยได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลายลักษณะ ได้แก่ วินัย หมายถึงการอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537: 4; อ้างอิงจาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2535: 756)

ฉันทนา ภาคบงกช; และคนอื่นๆ. (2539: 72) กล่าวว่า วินัย หมายถึง กฎระเบียบ ข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ส่วนการมีวินัย หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้ เพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

พระธรรมปิฎก ปอ. ปยุตโต (2537: 12 - 13) กล่าวว่า วินัยเป็นบัญญัติ ของมนุษย์เป็นการจัดตั้งตามสมมติ ได้แก่ การจัดระเบียบความเป็นอยู่และการจัดระบบสังคม ซึ่งแยกเป็นความหมาย 3 อย่าง คือ

1. การจัดระเบียบระบบ ก็เรียกว่า วินัย
2. ตัวระเบียบระบบ หรือตัวกฎนั้น ก็เรียกว่า วินัย
3. การฝึกคนให้ตั้งอยู่ในระบบระเบียบ ก็เรียกว่า วินัย

วินัย หมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคล ประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้อยู่อย่างราบรื่นมีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกอบรมให้รู้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตัวเอง (กรมวิชาการ. 2542: 7)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 17) กล่าวว่า ความมีวินัยหมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตนตามระเบียบเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537: 4 – 5 , 2540: 18) ได้แบ่งวินัยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. วินัยภายนอก หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งประพฤติปฏิบัติโดยเกรงกลัวอำนาจหรือการถูกลงโทษ เป็นการปฏิบัติที่บุคคลดังกล่าวไม่มีความเต็มใจตกอยู่ในภาวะจำยอมถูกควบคุม วินัยภายนอกเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจบางอย่างบังคับให้บุคคลปฏิบัติตาม ซึ่งบุคคลอาจกระทำเพียงชั่วขณะเมื่ออำนาจนั้นคงอยู่ แต่หากอำนาจบังคับนี้หมดไปวินัยก็จะหมดไปด้วยเช่นกัน และคนส่วนมากเห็นว่าวินัยเกิดจากการดูแล ควบคุม

2. วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับตนขึ้นโดยสมัครใจไม่มีใครบังคับหรือถูกควบคุมจากอำนาจใดๆ และข้อประพฤติปฏิบัตินี้ต้องไม่ขัดกับความสงบสุขของสังคม วินัยในตนเองเกิดขึ้นจากความสมัครใจของบุคคลที่ผ่านการเรียนรู้อบรม และเลือกสรรไว้เป็นหลักปฏิบัติประจำตน

อาร์เธอร์ (Authur. 1985: 678) กล่าวว่า วินัยในตนเองคือความเคยชินจากการปฏิบัติในการควบคุมตัวเองท่ามกลางแรงกระตุ้นต่างๆ ให้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้รวมถึงการรู้จักลงโทษตนเองเมื่อกระทำผิดด้วย

บรีสเบน (Brisbane. 1994: 67) กล่าวถึงวินัยในตนเองว่า วินัยในตนเองเป็นเป้าหมายสูงสุดในการฝึกวินัย ต้องการให้ผู้ฝึกสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วยตนเอง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532: 759) ให้ความหมายว่า วินัยในตนเองหมายถึง การที่บุคคลสามารถบังคับควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา ใจ ให้ประพฤติปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับ สถานการณ์เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่สังคมกำหนดไว้ด้วยความ เต็มใจ และจริงใจโดยไม่มีการลงโทษหรือควบคุม

สำราญ วรเดชะคงคา (2534: 28) กล่าวว่า วินัยในตนเอง คือการแสดงออกถึงวินัยที่ มองเห็นได้จากภายนอก โดยเป็นสิ่งที่เกิดจากภายในที่มาจากการอบรมสั่งสอนประกอบด้วยเหตุ และผลอย่างดีในบรรยากาศที่รักและหวังดี

กรมวิราชการ (2537: 10) วินัยในตนเองเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยการคิดตัดสินใจและ เลือกกระทำตามข้อตกลงด้วยความสมัครใจ เพื่อแก้ปัญหาของตนเองและส่วนรวม และเพื่อประโยชน์ใน การอยู่ร่วมกัน

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2537: 8) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า เป็นความสามารถในการ ใช้ความคิดความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้ เพื่อควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ มุ่งหวัง

กฤษณี ภูพัฒน์ (2538: 7-8) ได้สรุปไว้ว่า การมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถ ของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตนคิดว่ามีค่าทั้ง ต่อตนเองและผู้อื่น การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมนั้นเกิดจากความต้องการและความเชื่อหรือ อุดมคติของตน โดยไม่ได้เกิดจากการถูกบังคับจากอำนาจภายนอกวินัยในตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ควร ได้รับการส่งเสริม เนื่องจากเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและ เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

เสาวณีย์ ศรีมนตรี (2539: 50) กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของ บุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง จึงจะต้องเป็นไปตาม กฎระเบียบของสังคม โดยเกิดจากความสำนึกขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก เช่น บุคคลอื่น หรือสิ่งเร้าภายในตนเองเป็นอุปสรรค ก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้

จินดา หน้าเจริญ (2540: 8) ให้ความหมายของวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถใน การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามโดยไม่ต้องใช้คำสั่งหรืออำนาจบังคับ

ณัฐพร สตาภรณ์ (2540: 13) ได้กล่าวถึง วินัยในตนเองว่า เป็นความสามารถอันเกิด จากตัวบุคคลนั่นเอง ในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตน ให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง ซึ่งส่วน ใหญ่แล้วสังคมมุ่งหวังให้พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมานั้นมีความสอดคล้องกับระเบียบของ สังคมที่วางไว้

อรพรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542: 10) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้ โดยเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีงาม ซึ่งจะไม่ทำการใดๆ ที่ทำให้เกิดความยุ่งยากเดือดร้อนต่อ ตนเองและบุคคลอื่นในอนาคต

วสัน ปุณผล (2542: 10) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎ ระเบียบของสังคม และเกิดจากรู้สึกมองเห็นคุณค่าในการปฏิบัติ มิได้เกิดจากข้อบังคับจากภายนอกเท่านั้น แม้จะมีอุปสรรค ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น

สุภัก ไหวหากิจ (2543: 8) ได้ให้ความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้ความคิดที่ได้จากการเรียนรู้ ควบคุมตนเองให้ประพฤติตนได้อย่างเหมาะสมเป็นการกระทำโดยสมัครใจ ไม่มีใครบังคับ เกิดจากการตระหนักในคุณค่าของการปฏิบัติ

ธิติมา จักรเพชร (2544: 13) ได้ให้ความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์และพฤติกรรมให้ปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้อง โดยไม่ได้เกิดจากกฎเกณฑ์ ข้อบังคับของสังคมแต่เกิดจากการเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ และไม่ก่อความเดือดร้อนให้ตนเองและสังคม

กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2546: 19) ให้ความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้ความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างมีเหตุผล สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนได้อย่างเหมาะสมโดยตระหนักถึงคุณค่าในการปฏิบัติ เป็นการกระทำโดยสมัครใจไม่มีการบังคับ

ฉันทนา ภาคบงกช; และคนอื่นๆ (2546: 73) กล่าวถึงวินัยในตนเองว่าเป็นวินัยที่เกิดจากบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมตนเองให้เกิดวินัย เป็นการตัดสินใจและเลือกทำด้วยความสมัครใจของตนเอง จึงเป็นผลมาจากความเคยชินที่ดี มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อหรือจริยธรรมในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวม จึงจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

ต้องจิตต์ จิตดี (2547: 29) ได้กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยหมายถึง การที่เด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความตั้งใจทำงานหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การดูแลเก็บรักษาของใช้ของตนเองและส่วนรวมให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย รวมทั้งการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ ข้อตกลงของห้องเรียน

2. การรู้จักเวลา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการปฏิบัติกิจกรรมได้ตามเวลาที่กำหนด การฟังสัญญาณ รวมทั้งการปฏิบัติตนได้เหมาะสมในช่วงเวลาของกิจกรรม

3. ความอดทน อดกลั้น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการรอคอยการควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำกิจกรรม ความพากเพียรพยายามทำสิ่งที่ยากจนสำเร็จ

4. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการกล้าแสดงออก ทั้งความคิดเห็น และท่าทาง รวมถึงความพยายามในการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

5. ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น การให้ความช่วยเหลือ และรับความช่วยเหลือจากเพื่อน ตลอดจนความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน

กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ์ (2550: 12) ได้กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเอง เด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีในด้านต่างๆ ได้แก่ ความรับผิดชอบ การรู้จักเวลา ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์และความเป็นผู้นำ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า วินัยคือ กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ และข้อตกลงที่กำหนดขึ้นให้ทุกคนสามารถควบคุมตนเองในเรื่องของอารมณ์ และประพฤติปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคม โดยเกิดจากความสำนึกขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก โดยไม่ได้เกิดจากการถูกบังคับจากอำนาจภายนอก ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และตระหนักถึงคุณค่าของการแสดงออก วินัยในตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริม เนื่องจากเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกันอย่างมีความสุข

1.4 ความสำคัญและคุณค่าของควมมีวินัยในตนเอง

วินัยในตนเองเป็นหัวใจของการแสดงออกซึ่งคุณธรรม เนื่องจากสามารถควบคุมตนเองได้ สามารถทำความดีด้วยตนเอง และมีความกังวลเมื่อทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยยับยั้งและป้องกันไม่ให้บุคคลกระทำความผิด (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2523: 3) และวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญทางบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งนี้ผู้ที่มีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะ สนใจและเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม และเมื่อโตก็ตามที่ได้พัฒนาลักษณะดังกล่าวแล้ว เด็กจะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้ใหญ่ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532: 759) นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของควมมีวินัยในตนเองไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2528: 111) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการมีวินัยในตนเองไว้ดังนี้

1. วินัยในตนเองช่วยสร้างและรักษาไว้ ซึ่งสภาพการณ์อันจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม
2. วินัยในตนเองเป็นเครื่องเตรียมตัวเด็กสำหรับการดำเนินชีวิตในภายหน้า ซึ่งเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีเสรีภาพก็จะมีอิสระที่จะต้องผูกพันกับความรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดด้วย
3. วินัยในตนเองเป็นเครื่องปลุกฝังการรู้จักควบคุมตนเองที่ละน้อย จะได้เป็นนิสัยติดตัวไปในภายหน้า

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537: 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยในตนเองว่า เป็นฐานของความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การรอคอย การแก้ปัญหาของส่วนรวม สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง โดยใช้หลักการของเหตุผลโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมาคอยควบคุมบังคับ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคล

และส่วนรวม จึงควรส่งเสริมวินัยในตนเอง และการส่งเสริมวินัยในตนเองจะช่วยให้มีความสามารถดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา ช่วยให้รู้จักคิดใช้เหตุผล ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. ด้านสังคม อารมณ์และจิตใจ ช่วยให้กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบ

เคารพสิทธิของผู้อื่น รู้การแบ่งปัน รู้จักการรอคอย

ออซเบล (วสัน ปุณผล. 2542: 15-16; อ้างอิงจาก Ausubel. 1968: 59-60) กล่าวว่า การปลูกฝังความมีระเบียบวินัยในตนเองซึ่งเป็นวัฒนธรรมของสังคมให้แก่เด็กจะช่วยให้เด็กมีลักษณะดังนี้

1. เรียนรู้มาตรฐานการกระทำหรือทำความประพฤติที่สังคมยอมรับ
2. มีวุฒิภาวะทางด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพดี เช่น เป็นผู้นำ และเป็นผู้ตามที่ดี มีความสามารถในการพึ่งตนเอง มีความสามารถในการควบคุมตนเอง เป็นผู้มีความมั่นคงทางอารมณ์และอดทนต่อความคับข้องใจได้
3. มีมโนธรรมที่ดี มีศีลธรรม
4. มีความปลอดภัยทางอารมณ์

จากความสำคัญและคุณค่าของความมีวินัยในตนเองดังกล่าว สรุปได้ว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญต่อมนุษย์ทุกคน และเป็นเครื่องชี้วัดความดีของบุคคล รวมทั้งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ให้มีความประพฤติดี มีเหตุผล ซึ่งเป็นฐานของความรับผิดชอบต่อผู้อื่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การรอคอย การแก้ปัญหของส่วนรวม สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นพื้นฐานที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคล และส่วนรวม ดังนั้นผู้ใหญ่ทุกคนควรตระหนักถึงความสำคัญของความมีวินัยเพราะเป็นหัวใจของการแสดงออกซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมและยังเป็นแรงกำลังสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าบนพื้นฐานของความสงบสุข

1.5 คุณลักษณะของความมีวินัยในตนเอง

มีผู้กล่าวถึงคุณลักษณะของความมีวินัยในตนเองไว้หลากหลาย ดังนี้คือ

กรมวิชาการ (2542: 33-35) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองนั้น ได้มีการสรุปไว้หลายท่าน ดังนี้

ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2525: 5) ได้สรุปไว้ว่า พฤติกรรมของความมีวินัยในตนเองมีทั้งหมด 11 กลุ่ม ดังนี้

1. ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง
2. ความเป็นผู้นำ
3. ได้รับความรับผิดชอบ
4. ตรงต่อเวลา

5. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น
6. มีความซื่อสัตย์ สุจริต
7. รู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
8. รู้จักเสียสละ
9. มีความอดทน
10. มีความตั้งใจเพียรพยายาม
11. ยอมรับผลการกระทำของตน

สุภาพร จันทรศิริโยธิน (2526:6) ได้สรุปไว้ว่า ลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง ประกอบด้วย

1. มีความซื่อสัตย์สุจริต
2. มีความรับผิดชอบ
3. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
4. มีระเบียบและปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์ของสังคม
5. มีลักษณะมุ่งอนาคต
6. ความเป็นผู้นำ
7. มีความตรงต่อเวลา
8. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
9. มีความอดทนขยันหมั่นเพียร
10. รู้จักเสียสละ และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
11. ยอมรับการกระทำของตน

ข. ชนบท (2530: 49) กล่าวถึงบุคคลที่มีวินัยในตนเองมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. ความซื่อสัตย์ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
2. ความตรงต่อเวลาทั้งที่เกี่ยวกับหน้าที่ที่ต้องการกระทำและตรงต่อหน่วยงาน

ส่วนรวม

3. ความอดทนอดกลั้น ทั้งที่เกี่ยวกับตนเองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
4. ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ทั้งด้านร่างกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา
5. ความรับผิดชอบ ทั้งที่เป็นงานส่วนตัวและงานส่วนรวมที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบ

วไลพร จันทรศิริ (2530: 12-14) ได้สรุปความมีวินัยในตนเอง สอดคล้องกับลัทธิเต๋าธรรม ๓ ประการ (2525: 5) และสุภาพร จันทรศิริโยธิน (2526: 6) ไว้ดังนี้คือ

1. มีความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความเป็นผู้นำ
3. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
4. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
5. มีลักษณะมุ่งอนาคต

6. ความเป็นผู้นำ
7. มีความตรงต่อเวลา
8. รู้จักกาลเทศะ
9. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
10. มีความอดทน
11. ขยันหมั่นเพียร
12. รู้จักเสียสละ
13. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
14. ยอมรับการกระทำของตน

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531: 9) ได้สรุปลักษณะของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในด้านต่อไปนี้

1. การตั้งใจทำงาน
2. การเคารพสิทธิของผู้อื่น
3. การตรงต่อเวลา
4. การปฏิบัติตามระเบียบของห้องเรียน

กัลยา สุวรรณรอด (2537: 9) ได้สรุปพฤติกรรมของผู้ที่มีวินัยในตนเองดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ควบคุมตนเองอดทน
4. ไม่วิตกกังวล
5. ไม่ทิ้งความตั้งใจจริง
6. มีเหตุผล
7. ซื่อสัตย์
8. ตรงต่อเวลา
9. ความเป็นผู้นำ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538: 56-69) กล่าวถึง ลักษณะของความมีวินัยในตนเองว่ามีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความสามารถควบคุมอารมณ์
2. มีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสังคม
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. มีความรับผิดชอบสูง
5. มีความสามารถในการชะลอความต้องการ
6. สามารถคาดหวังผลกรรมที่จะเกิดขึ้นภายหลัง
7. มีการตั้งเป้าหมายเพื่ออนาคต

สายพิน พรุงสุวรรณ (2538: 8-9) ได้สรุปว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองควรมีลักษณะพฤติกรรมประกอบไปด้วย

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. ความเป็นผู้นำ
3. มีความรับผิดชอบ
4. มีความตรงต่อเวลา
5. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
6. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
7. มีลักษณะมุ่งอนาคต
8. มีความซื่อสัตย์
9. การควบคุมตนเองขยันหมั่นเพียร
10. รู้จักเสียสละและมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539: 8) ได้สรุปความมีวินัยในตนเองว่า ควรมีลักษณะและพฤติกรรมประกอบไปด้วย

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความรับผิดชอบ
3. มีความตั้งใจจริง
4. ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม
5. มีเหตุมีผล
6. เคารพสิทธิของผู้อื่น
7. มีความอดทน
8. มีลักษณะมุ่งอนาคต
9. มีความซื่อสัตย์สุจริต
10. มีความตรงต่อเวลา
11. รู้จักกาลเทศะ
12. ขยันหมั่นเพียร
13. รู้จักเสียสละ
14. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
15. ยอมรับการกระทำของตนเอง
16. การปฏิบัติตามระเบียบของห้องเรียนและกฎเกณฑ์ของสังคม

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2540: 27) ได้สรุปว่า เด็กปฐมวัยควรมีวินัยในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. วินัยในความประพฤติทั่วไปได้แก่การตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามกฎระเบียบการรู้จักกาลเทศะ การประพฤติตนเหมาะสมกับวัย

2. วินัยในกิจวัตรประจำวัน ได้แก่ การมีระเบียบในตนเอง การดูแลช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย

3. วินัยในการเรียน ได้แก่ รับผิดชอบในการเรียนหรือกิจกรรมอื่นๆ อย่างเหมาะสม

4. วินัยในการทำงาน ได้แก่ ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ทำงานอย่างเต็มความสามารถรักษาคำพูดคำสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น

5. วินัยในการควบคุมตนเอง ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดีตามสมควร อดทนต่อความยากลำบากได้ตามวัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 17-18) ได้มีการวิเคราะห์พฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าวินัยในตนเอง ดังต่อไปนี้

1. การควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา และใจ
2. การยอมรับทั้งผลการกระทำของตนเอง
3. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
4. การตรงต่อเวลา
5. ความมีเหตุผล
6. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคม
7. การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน

จากคุณลักษณะพฤติกรรมของควมมีวินัยในตนเองที่กล่าวมาอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะของความมีวินัยในตนเองนั้นคือการที่ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบและปฏิบัติตนตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคม มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกรับผิดชอบ ไม่กังวลใจ ความตั้งใจจริง มีลักษณะความเป็นผู้นำ ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์จริงใจ เสียสละ มีเหตุผล กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและมีความอดทน โดยใช้หลักการของเหตุผลโดยไม่ต้องให้ผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม จึงจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยประกอบไปด้วยคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

ความรับผิดชอบ

สมใจ ลักษณะ (2539: 48) ได้กล่าวไว้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่ตามบทบาท ตามภารกิจตามข้อตกลงให้ครบครัน ตั้งใจทำให้มีคุณภาพ อดทน ต่อสู้ฟันฝ่าความยากลำบากเพื่อผลที่ปรารถนา ช่วยทำงานของหมู่คณะโดยไม่เกี่ยงงาน คำนึงผลประโยชน์ของส่วนรวม เช่น ครอบครั้ว หมู่คณะ สถาบัน สังคม มากกว่าประโยชน์ส่วนตน ระมัดระวังไม่ให้เกิดการกระทำของตนไปรบกวนเบียดเบียนหรือบังเกิดผลเสียแก่ผู้อื่น ยอมรับในสิ่งที่ตนทำผิดพลาดหรือบกพร่อง อาสาเข้าช่วยแก้ปัญหาในเรื่องที่ตนมีส่วนร่วมทำให้เกิดปัญหานั้น สนใจใฝ่รู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นเจริญก้าวหน้าในอนาคต

กระทรวงศึกษาธิการ (ฉันทะพวงษ์ เจริญพิทย. 2526: 11; อ้างอิงจาก กระทรวงศึกษาธิการ. 2523: 146.) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลของงานนั้นๆ
2. ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว
3. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง
4. มีอารมณ์หนักแน่น เมื่อเผชิญกับอุปสรรค
5. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
6. มีความเพียรพยายาม
7. มีความละเอียดรอบคอบ
8. ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่
9. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม
10. ตรงต่อเวลา
11. ยอมรับผลของการกระทำของตน

สุทธิพงษ์ บุญผดุง (2526: 22) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พยายามทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถและละเอียดรอบคอบ รวมทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539: 83-95) ได้กล่าวว่า คนที่มีความรับผิดชอบ มีลักษณะดังนี้

1. ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุด และสุดกำลังความสามารถ ไม่ว่าจะต้องเผชิญอุปสรรคมากน้อยเพียงใด
2. ทำงานเสร็จและทันเวลาที่กำหนดโดยไม่มีการควบคุม
3. กล้ารับในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของตน
4. เอาจริงเอาจังและขยันขันแข็ง
5. ไม่ทิ้งงานไปกลางคัน ถึงแม้ว่าจะเป็นงานที่ตนไม่ชอบ
6. ไม่ผัดวันประกันพรุ่งหรือทิ้งปัญหาไว้
7. ไม่โทษผู้อื่นหากงานนั้นไม่เสร็จ หรือเกิดความเสียหาย
8. ตรงต่อเวลาในการทำงานหรือนัดหมาย

ขอบเขตความหมายของความรับผิดชอบคือ การรู้จักหน้าที่ตามบทบาท ตามภารกิจตามข้อตกลงให้ครบครัน แสดงถึงความตั้งใจเพียรพยายามทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายอย่างจริงจังโดยไม่ถูกบังคับ และการดูแลเก็บรักษาของใช้ของตนเองและส่วนรวมให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยรวมทั้งปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อตกลงของห้องเรียน

ความอดทนอดกลั้น

ชม ภูมิภาค (2525: 169) ความขยันหมั่นเพียรประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการคือ

1. ความขยันขันแข็ง ทำอะไรก็รวดเร็ว จริงจัง ไม่ชักช้าเนิ่นนาน
2. ความพยายาม หมายความว่า งานนั้นต้องกระทำด้วยความเหน็ดเหนื่อยด้วยความลำบากแต่ก็พยายามทำให้ได้
3. เกี่ยวข้องกับเวลาและความผิดพลาด ความล้มเหลว แม้ว่าจะเสียเวลานานแม้จะพบกับความล้มเหลวบ้าง ก็ไม่ท้อถอยพยายามหาทางแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จให้ได้

มิลินทร์ สำภาเงิน (2524: 1) กล่าวว่า iva ความสำเร็จนั้นเพียร หมายถึง พฤติกรรมที่เรียนแสดงออกโดยการทำการบ้านและงานสม่ำเสมอ ตั้งใจเรียนด้วยความเอาใจใส่ ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน ทำงานอดิเรกเมื่อมีเวลาว่าง ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ มีความกระตือรือร้นในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

กรมวิชาการ (2537: 61) สรุปไว้ว่า ลักษณะพฤติกรรมซึ่งบ่งชี้ถึงความสำเร็จและความขยันหมั่นเพียร และอดทนที่เด่นชัด สรุปได้ดังนี้

1. ตั้งใจทำงานที่ครู อาจารย์กำหนดให้ และทำเสร็จในเวลาทุกครั้ง
  2. อ่านหนังสือทุกครั้งที่มีเวลาว่าง
  3. เข้าเรียนทุกรายวิชา ไม่ขาดถ้าไม่จำเป็น
  4. พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตนที่เกี่ยวข้องกับการเรียน
  5. ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ท้อถอย
  6. มีความมานะ บากบั่นที่จะทำงานให้ผิดน้อยที่สุด
  7. ชอบศึกษา ค้นคว้า สอบถาม หาความรู้ ความจริงอยู่เสมอ
  8. มีความตื่นตัวในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ
  9. ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ของตน และพยายามทำงานสำเร็จ
  10. แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยเฉพาะในสายวิชางานของตน
  11. แนะนำเพื่อน หรือเพื่อนผู้ใกล้ชิดให้ขยัน
  12. ช่วยเหลือกิจการงานของบ้าน และทางโรงเรียนด้วยความเต็มใจและตั้งใจทำให้ดีที่สุด
  13. ให้ความเอาใจใส่คอยชวนช่วยช่วยเหลือกิจกรรมของเพื่อนผู้ใกล้ชิด ให้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ไม่หวั่นต่ออุปสรรค
  14. หมั่นตักเตือนเพื่อนร่วมงาน ให้ทำด้วยความเต็มใจและอดทน
  15. ช่วยเหลือกิจกรรมของหมู่คณะตามความรู้ความสามารถของตน
- ขอบเขตความหมายของความอดทนอดกลั้น แสดงถึงความตั้งใจเพียรพยายามทำงาน ไม่ล้มเลิกท้อถอยก่อนงานจะสำเร็จพยายามต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อให้เสร็จสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้และมีความกระตือรือร้นในการศึกษาเล่าเรียนแม้จะมีความยากลำบากในการปฏิบัติและยอมรับได้กับสภาพความเป็นจริงแม้จะเป็นสิ่งที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง

1.6 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

พัฒนาการทางสังคม คือ ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคมนั้นๆ เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ในการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตน มีการยอมรับและสามารถปฏิบัติตามบทบาทได้อย่างถูกต้อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535: 10) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ที่สังคมนั้นๆ ยอมรับและสามารถปฏิบัติตามบทบาทได้อย่างถูกต้อง โดยที่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นๆ

เฮอร์ลอค (เบญจวรรณ ศรีมารุต. 2541; อ้างอิงจาก Hurlock. 1978: 228) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่า หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแผนที่สังคมยอมรับ เพื่อจะเข้าสังคมได้ และการที่เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญดังนี้ ประการแรก ลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม เด็กจะเข้าสังคมได้ดีต้องปฏิบัติตามแนวที่สังคมยอมรับ ประการที่สอง บทบาทในสังคม เด็กต้องปฏิบัติตนได้สอดคล้องกับบทบาทที่สังคมยึดถือปฏิบัติ และประการสุดท้าย ทักษะติดต่อสังคม เป็นความรู้สึที่ดีของเด็กที่มีต่อบุคคลและกิจกรรมในสังคมรู้สึกว่าเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องและความร่วมมือต่างๆ ในสังคม

จากการศึกษาพบว่าได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้หลายท่านดังต่อไปนี้

กู๊ด (Good. 1973: 44) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง การแสดงออกที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม

อิงลิช (อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์. 2533: 14; อ้างอิงจาก English. 1958: 506) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากกลุ่มบุคคลอื่น หรือพฤติกรรมที่แสดงออกโดยได้รับการควบคุมจากองค์กรทางสังคมที่มีการจัดรูปแบบแล้ว เช่น ครอบครัว โรงเรียน เป็นต้น

เพจ (เบญจวรรณ ศรีมารุต. 2541: 14; อ้างอิงจาก Page. 1977: 314) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมทางสังคมเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลอื่น โดยได้รับการควบคุมจากองค์กรทางสังคม หรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้อง กับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528: 200) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลในสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัวและสมาชิกอื่นๆ ในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ดังนั้นพฤติกรรมของบุคคลทั้งที่เป็นลักษณะเฉพาะและลักษณะที่สัมพันธ์กับผู้อื่น จะเป็นลักษณะใดขึ้นอยู่กับค่านิยมและเจตคติของสังคมนั้น

จากที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลแต่ละคนในสังคม ซึ่งผลที่ได้เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากกลุ่มบุคคล และทั้งที่พยายามที่จะมี

อิทธิพลเหนือบุคคลอื่นภายใต้การควบคุมขององค์กรทางสังคม เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคม และโครงสร้างทางสังคมในกลุ่มเพื่อน มีการเล่นร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและมีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นในสังคมได้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัย

ดวงใจ เนตรโรจน์ (2527: 40) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองพอจะสรุปจากนักการศึกษา ได้ดังนี้

ลักษณะ “วินัยในตนเอง” มีความสำคัญต่อการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคลมาก และอาจจะสำคัญมากกว่าลักษณะทางความรู้ดีชั่ว และความสามารถกระทำดีกระทำชั่วด้วย ฉะนั้นการให้ความสนใจเกี่ยวกับกำเนิดและการเจริญเติบโตของจิต ลักษณะการมีวินัยในตนเอง จึงเป็นสิ่งจำเป็นในเรื่องนี้ นักจิตวิทยาพัฒนาการได้ให้ความสนใจมานานแล้วและมีความเห็นว่าการมีวินัยแห่งตน หรือความสามารถควบคุมตนเองอย่างถูกต้อง เป็นหลักของพัฒนาการทางจิตของบุคคล นั่นคือ ความมีวินัยในตนเองเป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตใจ

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของบุคคลอย่างหนึ่งก็คือบิดามารดาและสังคมที่มีตนอยู่ รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดู และวัฒนธรรมในสังคมความเป็นพลเมืองดีเป็นวิถีทางของชีวิต ซึ่งเริ่มต้นมาจากบ้าน

สมาคมเรื่องเด็กแห่งสหรัฐ (ยุพดี เตชะอังสุร. 2525: 17; อ้างอิงมาจาก Child Study Association. 1953: 132 – 135) เน้นให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการสร้างวินัยในตนเองคือเพื่อระงับหรือควบคุมความโกรธความรู้สึกต่ำต้อย ความรู้สึกที่ตนเองมีความผิดพลาดเวลาและความกลัวต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นสาเหตุให้บุคคลขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และส่งผลต่อการแสดงออกทางความคิดรวมทั้งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคคลอันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

สุชา จันทน์เอม (2511: 52) ได้เสนอวิธีส่งเสริมวินัยในตนเองซึ่งสามารถทำได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียนว่า ผู้ใหญ่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ภาพอันดีกับเด็ก ไม่ควรบังคับข่มขู่ให้เด็กทำตามกฎที่ได้วางไว้ เมื่อต้องการให้เด็กทำอะไรควรให้คำแนะนำและชี้แจงแต่โดยดี เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ควรให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเอง ไม่ควรควบคุมเด็กตลอดเวลาและส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสามารถของตนโดยไม่ควรมอบความรับผิดชอบให้เกินกำลังของเด็กพยายามอธิบายคำถามต่าง ๆ ที่เด็กสนใจและรับฟังเหตุผลต่าง ๆ ของเด็กให้ความนับถือในตัวเด็กและปล่อยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง การยกย่องหรือให้คำชมเชยจะเป็นการส่งเสริมกำลังใจและแสดงให้เด็กรู้ว่าตนมีความพอใจในการกระทำของเด็ก ทั้งนี้ผู้ใหญ่ต้องมีเหตุผลและมีความคงเส้นคงวาในการอธิบายเหตุผลต่าง ๆ ให้เด็กความเข้าใจก่อนที่จะให้เด็กเชื่อฟังและทำตาม หากมีการลงโทษควรใช้เหตุผลและควรหลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์ พ่อแม่และครูควรพยายามหาทางส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะจะช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งซึ่งจะทำให้ชีวิตเด็กสมบูรณ์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม การส่งเสริมให้เด็กเกิดวินัยในตนเองมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. ความแน่นอนสม่ำเสมอ ควรกำหนดกิจวัตรประจำวันที่แน่นอน เด็กจะรู้สึกสบายใจ ถ้าเขารู้กำหนดการที่แน่นอนของตนเองล่วงหน้า เช่น กำหนดเวลารับประทานอาหาร อาบน้ำเล่น และเวลานอน การตั้งกฎเกณฑ์ต้องคำนึงว่ามีความสำคัญและเด็กสามารถที่จะทำตามได้ เด็กต้องการรู้อย่างชัดเจนว่าผู้ใหญ่ต้องการอะไรจากตนทั้งนี้เพื่อสามารถตัดสินใจได้แน่นอน หากมีการเปลี่ยนแปลงต้องอธิบายเหตุผลว่าเพราะอะไร

2. ชมเชยให้กำลังใจ เด็ก ๆ ต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากผู้ใหญ่ ควรบอกให้เด็กรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจนและชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี

3. ทำเป็นตัวอย่าง เด็กจะเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นจึงควรทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี ให้เด็กเห็นเพื่อให้เด็กเป็นไปตามความคาดหวัง

4. ใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ เด็กมีความแตกต่างกันและมีพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์ต่างกัน ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ก่อนที่จะใช้วินัยแก่เด็ก ต้องพิจารณาว่าเด็กกำลังป่วย หิว หรือกำลังไม่สบายใจหรือไม่ หรือบางทีเด็กอาจจะเลิกเกินไปกว่าที่จะเป็นไปตามที่คาดหวัง

5. การลงโทษเพื่อให้เกิดวินัยในตนเองอาจทำได้ หากการพูดหรือชี้แจงการกระทำโดยวิธีต่าง ๆ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ อาจจำเป็นต้องมีการลงโทษ แต่ไม่ควรรุนแรงนักเช่น การไม่ยอมรับในสิ่งที่เด็กกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การงดการปฏิบัติบางอย่างหรือสิทธิบางประการ การจำกัดบริเวณหรือการไม่พูดด้วยระยะเวลาหนึ่งในเรื่องการลงโทษนั้น

ฉันทนา ภาคบงกช (2539: 7 – 8) ได้เสนอแนะแนวทางใหม่ในเรื่องการสร้างวินัยในตนเองโดยหลีกเลี่ยงการลงโทษโดย ควรเสนอทางเลือกอื่นให้เด็กเลือกแทนการลงโทษ เช่น เด็กซึ่งรบกวนเพื่อนในขณะที่ฟังนิทานครูอาจเสนอกิจกรรมให้เลือกอีก 1 กิจกรรมคือ การออกไปเล่นน้ำ – เล่นทราย ครูต้องพยายามไม่让孩子รู้สึกว่าเป็นการลงโทษ ในกรณีที่เด็กเปลี่ยนใจกลับเข้ามาเข้าร่วมกิจกรรมอีก ครูควรให้เด็กรองจนกว่าจะถึงกิจกรรมครั้งต่อไป

การพัฒนาความมีวินัยในตัวเด็ก มีรากฐานมาจากทัศนคติของเด็กที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ต่อตนเองและผู้อื่น การพัฒนาความมีวินัยในตนเองเป็นกระบวนการสร้างภาพพจน์ทางที่ดีของตนเอง ถ้าผู้ใหญ่อบรมเลี้ยงดูเด็กและเข้าใจถึงขั้นตอนของพัฒนาการเด็กในวัยต่างๆ ก็จะสามารถส่งเสริมและช่วยพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามได้อย่างเต็มศักยภาพ

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget)

เพียเจท์ (วรารมณ รักรวิชัย . 2535: 108-109) เป็นบุคคลแรกที่ศึกษาเรื่องจริยธรรมของเด็ก เขาอธิบายว่าจริยธรรมจะแฝงอยู่ในกฎเกณฑ์ต่างๆ ทุกชนิด และในการเล่นเกมนั้นๆ ของเด็ก จะต้องมีการกฎเกณฑ์ที่เป็นระบบซับซ้อนแอบแฝงอยู่ในการเล่นเกมนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมมี 2 ขั้นที่เป็นพื้นฐานคือ

1. การฝึกหัดตามกฎเกณฑ์ ซึ่งอยู่ในช่วงอายุก่อน 8 ปี ระยะนี้เด็กจะยึดเกณฑ์ภายนอกนั้นคือ พ่อ แม่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางจริยธรรมของ

เด็ก กฎเกณฑ์จะมีลักษณะตายตัว เด็กจะไม่คำนึงถึงแรงจูงใจต่างๆ หรือเหตุของการกระทำ แบ่งได้เป็นขั้นคือ

ขั้นที่ 1 เด็กพยายามทำตามอย่างคนอื่น เพราะยังไม่รู้จักกฎเกณฑ์การเล่น

ขั้นที่ 2 เด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง พฤติกรรมจะเกิดมาจากตนเองรวมกับการทำตามอย่างคนอื่นที่เล่นเป็นการเล่นจะมุ่งเอาชนะ

ขั้นที่ 3 เด็กเกิดความร่วมมือในระหว่างผู้เล่นความสนใจอยู่ที่การเล่นตามกฎเกณฑ์ ไม่มุ่งแต่เอาชนะ

ขั้นที่ 4 เด็กนอกจากจะมีความร่วมมือในการเล่นตามกฎเกณฑ์แล้วยังทำตามกฎเกณฑ์ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบเฉพาะตนเอง

2. ความสำนึกในกฎเกณฑ์ เด็กเริ่มมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ระยะนี้พัฒนาการทางจริยธรรมเริ่มก้าวไปสู่ระยะที่มีความคิดเป็นของตนเอง ในลักษณะของการคิดถึงความยุติธรรมและผลของการกระทำ

จากทฤษฎีกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก เป็นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เล่นทำงานมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและผู้อื่นที่อยู่รอบข้าง จะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้น รู้จักควบคุมตนเองและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่สังคมยอมรับได้ โดยที่ผู้ใหญ่ต้องชี้แจงเหตุผลและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อตัวเด็ก

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน.(2523: 29-31) ได้สรุปทฤษฎีของโคลเบอร์กว่าได้นำแนวความคิดของเพียเจต์ มาศึกษาต่อและพบว่ามนุษย์มีพัฒนาการทางจริยธรรมมากขึ้นกว่าที่เพียเจต์ระบุไว้โคลเบอร์ก ได้แบ่งประเภทของความคิดทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ ในแต่ละระดับแบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ ระดับละ 2 ขั้น

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional) อายุ 2-10 ปี

ขั้นที่ 1 เด็กยึดเหตุผลจากการลงโทษ และการอนุโลมตามที่มีอำนาจเหนือกว่าอย่างโต้เถียงไม่ได้ การกำหนดว่า สิ่งใดดี หรือไม่ดีนั้นขึ้นอยู่กับผลที่ตามมาทางกาย โดยไม่เกี่ยวกับความหมายหรือคุณค่าของมนุษยชาติ

ขั้นที่ 2 การกระทำที่ถูกต้องประกอบด้วยการกระทำซึ่งตนเองพอใจ และบางครั้งบางครั้งก็ทำให้ผู้อื่นพอใจด้วย มีพื้นฐานของความยุติธรรม การตอบแทนและการแบ่งปันส่วนเท่ากัน แต่เด็กยังตีความหมายของพื้นฐานเหล่านี้ออกมาในแง่ของผลทางกายและการปฏิบัติทางกาย เช่น "ถ้าเธอทำให้ฉัน ฉันจะทำให้เธอบ้าง" กล่าวคือ เป็นการตอบแทน หรือการแลกเปลี่ยน ซึ่งมิใช่เกิดจากความซื่อสัตย์ กตัญญู หรือยุติธรรม

2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional) อายุ 10-16 ปี

ขั้นที่ 3 เด็กพยายามทำตัวเป็น "เด็กดี" คือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สังคมเห็นว่าดีเด็กจะมีภาพพจน์ของพฤติกรรมเหล่านั้นและพยายามปฏิบัติตาม เริ่มให้ความสำคัญกับการตัดสินใจ

พฤติกรรมโดยพิจารณาจากเจตนา (Intention) ของผู้กระทำ เช่นกล่าวว่า "เขาเป็นเด็กดี" เป็นต้น เด็กจะพยายามประพฤติปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ เพื่อเป็นที่ยอมรับว่าเขาเป็น "เด็กดี"

ขั้นที่ 4 บุคคลจะยึดถือและเคารพต่อผู้บังคับบัญชา กฎที่แน่นอนและยึดถือระเบียบของสังคม พฤติกรรมที่ถูกต้องประกอบด้วยการทำหน้าที่ของตนเอง เคารพต่อผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามระเบียบวินัยทางสังคม ถือว่าบุคคลจะได้รับการยกย่องเนื่องจากปฏิบัติตามหน้าที่

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional) อายุ 16 ปีขึ้นไป

ขั้นที่ 5 บุคคลยึดถือสังคมสัญญา (Social Contact) โดยทั่วไป และกฎหมายการกระทำที่ถูกต้อง มักจะตีความหมายออกมาในแง่ของสิทธิทั่วไป และในแง่ของมาตรฐานซึ่งสังคมโดยส่วนรวมเห็นพ้องต้องกัน แต่พร้อมกันนั้นก็เน้นถึงความเป็นไปได้ของการแก้ไขกฎหมายในแง่การพิจารณาอย่างมีเหตุผล เพื่อประโยชน์อันพึงได้รับของสังคมมากกว่าที่จะยึดถือกฎหมายอย่างเคร่งครัดแบบขั้นที่ 4

ขั้นที่ 6 บุคคลจะมีการตัดสินใจตามมโนธรรม และการเลือกกฎเกณฑ์ศีลธรรมด้วยตนเอง ตามความเข้าใจเชิงตรรกะ ความเป็นสากล และมีความคงที่สม่ำเสมอ กฎเกณฑ์เหล่านี้เป็นนามธรรม มิใช่รูปธรรมแบบบัญญัติ 10 ประการ (Ten Commandments) เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความยุติธรรม การตอบแทนแลกเปลี่ยน หรือความร่วมมือ และความเสมอภาคของสิทธิมนุษยธรรมเป็นสากล และเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นคนในแต่ละบุคคลด้วย

จากทฤษฎีกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาทางการเรียนรู้ในขณะที่ยังเด็กได้มีโอกาสติดต่อกับสัมพันธกับผู้อื่นนั้น จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาทางจริยธรรมมิใช่การรับรู้จากการปราศสอนจากผู้ใหญ่หรือผู้อื่น แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองและผู้อื่น

ทฤษฎีการเกิดวินัยแห่งตนของเมอริออร์ (Mowrer)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523: 6-9) ได้สรุปทฤษฎีของเมอริออร์ไว้ว่า การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลแต่ละคนนั้น จะต้องมีความมาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา จุดเริ่มต้นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดา หรือผู้เลี้ยงดู อันจะนำไปสู่ความสามารถในการควบคุมตนเอง เมื่อโตขึ้นทารกและเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดู โดยการเรียนรู้นี้จะเกิดขึ้นในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของทารกและเด็กนี้จะเกิดขึ้นหลายระดับและมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

จุดเริ่มต้นอยู่ที่การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการ เช่น หิว ก็ได้ดื่มนม ร้อน ได้อาบน้ำ ยุงกัดก็มีผู้มาบดให้ เมื่อทารกได้รับการบำบัดความต้องการก็จะรู้สึกสบาย พอใจ และมีความสุข ความสุขนี้จะรุนแรงมาก และติดตรึงอยู่ในสำนึกของทารกไปจนเติบโตขึ้น ขั้นตอนต่อมาคือในขณะที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการจนรู้สึกพอใจและมีความสุข การรับรู้ขั้นต่อมาของเด็กคือความสุข ความพอใจของเด็กที่เกิดจากการได้รับการบำบัดความต้องการต่างๆ การปรากฏตัวของมารดาทำให้เกิดความสุขความพอใจ การรักการพอใจมารดานั้นจะต้องเกิดด้วยการเรียนรู้เช่นนี้

ในทางตรงกันข้าม หากเด็กหิวและไม่ได้กินหรือกินเมื่อไม่หิว เด็กจะไม่เกิดความพอใจเด็กจะไม่มีรากฐานของการเรียนรู้ที่จะรักและพอใจมารดาของตน เมื่อการเรียนรู้ขั้นแรกเกิดขึ้นแล้ว จึงเป็นการเรียนรู้ขั้นที่สองต่อไปกล่าวคือ มารดายอมมาควบคุมกับคำอบรมสั่งสอนเด็ก ด้วยคำพูดหรือการกระทำต่างๆ ต่อมาเด็กจึงจะมีความสุข เลียนแบบมารดาทางคำพูด การกระทำ หรือทำตามที่มารดาสั่งสอน ความสุขความพอใจที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นการให้รางวัล หรือชมเชยตนเองโดยไม่หวังผลจากภายนอก เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูตนทั้งทางดีและไม่ดี ขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้ที่ตนรัก พอใจ เช่น ถ้าเด็กเห็นมารดาสูบบุหรี่เสมอ เมื่อเด็กสูบบ้าง ก็จะมีความสุขความพอใจ เพราะเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรัก ลักษณะที่แสดงถึงการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ของบุคคลนั่นเอง โดยจะปรากฏขึ้นในเด็กที่มีอายุระหว่าง 8-10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นผู้ที่มีบรรลุมารภาวะทางจิตอย่างสมบูรณ์ จึงเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติอย่างมีเหตุมีผลในสถานการณ์ต่างๆ ได้เช่น ในการตอบโต้เมื่อเด็กเกิดความคับข้องใจ หรือเมื่อเกิดความกลัว ในการมีความรักและการมีอารมณ์ขัน ผู้ที่ขาดวินัยในตนเองเพราะไม่ได้ผ่านการเรียนรู้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะกลายเป็นบุคคลที่ขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำ และอาจกลายเป็นผู้ทำผิดกฎเกณฑ์ และกฎหมายของบ้านเมืองอยู่เสมอ ในรายที่รุนแรงอาจกลายเป็นอาชญากรรมเรื้อรังหมดโอกาสที่จะแก้ไข

จากทฤษฎีกล่าวสรุปได้ว่า การเกิดวินัยของตนเองนั้น มีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิด ถึงวัยเจริญเติบโต โดยจุดที่สำคัญนั้นก็คือ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างในการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในด้านอุปนิสัยและเป็นการเสริมสร้างวินัยที่จะเกิดขึ้นกับเด็กต่อไป

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของแบนดูรา (Bandura)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (รัชดาภรณ์ อินทะนิน, 2544: 9; อ้างอิงจาก Bandura, 1977: 22 – 27) กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ มนุษย์มีการเรียนรู้พฤติกรรมจากประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งโดยทางตรง (Direct Experience) คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองและโดยทางอ้อม (Indirect Experience) คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น หรือการเรียนรู้จากตัวแบบ (Learning Thought Modeling) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยอาศัยกระบวนการสังเกต (Observational Process) การเรียนรู้ส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสังเกตตัวแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. กระบวนการสนใจ (Attention Process) เป็นกระบวนการเลือกและรับรู้ลักษณะของพฤติกรรมที่สำคัญของตัวแบบ โดยผู้สังเกตจะต้องให้ความสนใจและรับรู้ลักษณะที่สำคัญให้ถูกต้องแล้วนำสิ่งที่ได้จากการสังเกตมาสรุปรวบรวมไว้เป็นขั้นตอนเพื่อให้ง่ายต่อการจำ ซึ่งความสนใจนี้จะทำให้สามารถจำแนกพฤติกรรมที่สำคัญออกจากพฤติกรรมอื่นของตัวแบบได้ การรับรู้จะเกิดขึ้นได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสนใจจากตัวผู้สังเกตหรือจากโครงสร้างและลักษณะของตัวแบบ ได้แก่ ความชัดเจน ความซับซ้อน ความน่าสนใจของตัวแบบ รวมทั้งองค์ประกอบด้านสัมพันธภาพระหว่างตัวแบบกับผู้สังเกต

2. กระบวนการคงไว้ (Retention Process) เป็นกระบวนการของการจำเป็นการรวบรวมลักษณะพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตไว้ในระบบความจำในรูปของสัญลักษณ์ (Symbolic Forms) ได้แก่ จินตภาพ (Image) และภาษา (Verbal) เมื่อบุคคลได้เห็นพฤติกรรมของตัวแบบที่ตนสนใจ การรับรู้จะเกิดขึ้น และเมื่อพฤติกรรมสิ้นสุดลง มโนภาพของพฤติกรรมดังกล่าวจะยังคงอยู่ในความทรงจำและจะถูกดัดแปลงเป็นสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งสามารถจดจำได้ง่ายและนานกว่า

3. กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการแปลงสัญลักษณ์ในระบบความจำออกมาเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะถูกต้องหรือใกล้เคียงกับตัวแบบหรือไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตและความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้น

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) การเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ ในสังคมนั้นมนุษย์ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมที่ตนได้รับรู้มาทั้งหมด แต่จะเลือกพฤติกรรมของตัวแบบที่ก่อให้เกิดผลดีตอบแทนมากกว่าพฤติกรรมที่ตนได้รับรู้มาทั้งหมด การประเมินพฤติกรรมของตัวแบบจึงเป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ทำให้ตนพึงพอใจและปฏิเสธสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วยหรือไม่พึงพอใจ

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา กล่าวสรุปได้ว่า พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยทุกคน มีการพัฒนาไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการ ขึ้นอยู่กับความพร้อมและการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ถ้าเด็กคนใดได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ที่จะทำให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดีและพร้อมที่จะพัฒนาขั้นสูงต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามบุคคลใกล้ชิดจะเป็นแบบอย่างให้เด็กได้เลียนแบบพฤติกรรม จึงเป็นจุดสำคัญที่พ่อแม่และครูต้องให้ความสำคัญและเข้าใจถึงพัฒนาการเด็ก เพื่อเป็นการวางรากฐานของบุคลิกภาพให้เติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของอีริกสัน (Erikson)

อีริกสัน (Erikson) กล่าวว่า เด็กเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นสิ่งแปลกใหม่และน่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก บุคลิกภาพจะสามารถพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับแต่ละช่วงของอายุของเด็ก และการประสบสิ่งที่พึงพอใจตามขั้นพัฒนาการต่างๆ ตามวัย ถ้าหากได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ตนพอใจในช่วงอายุนั้น เด็กก็จะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ดีและเหมาะสม (ทิสนา แคมมณี; และคนอื่นๆ. 2536: 67) ซึ่งอีริกสัน ได้แบ่งพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็น 3 ระยะ คือ

1. ชั้นความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (Basic Trust & Basic Mistrust) อยู่ในวัยแรกเกิดถึง 1 ปี ถ้าเด็กมีประสบการณ์ที่ดีและได้รับความรักความอบอุ่นอย่างสม่ำเสมอ เด็กจะรู้สึกว่าโลกนี้น่าอยู่ และเกิดความรู้สึกไว้วางใจผู้อื่น แต่ถ้าเด็กได้รับประสบการณ์ตรงกันข้ามก็จะเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจผู้อื่นและอาจนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่มีเหตุผล เพิกเฉย หรือท้อแท้สิ้นหวังในช่วงหลังของชีวิต

2. **ขั้นความเป็นตัวของตัวเอง – ความละเอียดสงสัย (Autonomy & Shame and Doubt)** อยู่ในวัย 1 – 3 ปี เด็กวัยนี้สามารถควบคุมกล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวได้ดีและเริ่มควบคุมขับถ่ายได้ จึงต้องการที่ขับถ่ายตามความต้องการของตน ซึ่งถ้าเด็กประสบความสำเร็จในการควบคุมกล้ามเนื้อต่างๆ ก็จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นตัวของตัวเอง แต่ถ้าหากไม่ประสบความสำเร็จก็จะเกิดความรู้สึกละเอียดสงสัยในตัวเอง

3. **ขั้นความคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด (Initiative & Guilt)** อยู่ในช่วงอายุ 3 – 6 ปี การให้เด็กได้เรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ตามความคิดความต้องการของตน จะทำให้เด็กประสบความสำเร็จความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กก็เป็นผลมาจากการให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่สนุกสนานง่ายๆ การที่เด็กมีร่างกายและจิตใจที่ดีจะส่งผลให้เขาเป็นคนมีความคิดริเริ่ม แต่ถ้าเด็กประสบความสำเร็จล้มเหลว ไม่สมหวังก็จะเกิดความรู้สึกผิดและวิตกกังวล

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม จะเห็นว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังอยากรู้อยากเห็นและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ด้วยกิจกรรมต่างๆ ตามความคิดความต้องการของตนเอง การให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่สนุกสนานง่ายๆ ได้ด้วยตนเอง กิจกรรมนั้นจะนำไปสู่ความสำเร็จและทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาเด็กได้ตามขั้นพัฒนาการ

ทฤษฎีข้างต้นที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ในการพัฒนาความมีวินัยในตัวเด็ก มีรากฐานมาจากทัศนคติของเด็กที่มีต่อตนเองต่อผู้อื่น และต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก การพัฒนาความมีวินัยในตนเองจะมีกระบวนการเช่นเดียวกับการสร้างภาพพจน์ทางที่ดีของตนเองหรือการเป็นแบบอย่างเด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปในลักษณะที่ดีในสังคมปัจจุบันยอมรับ และในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ได้กล่าวว่า จริยธรรมจะแฝงอยู่ในกฎเกณฑ์ต่างๆ ทุกชนิดและในการเล่นเกมส์ต่างๆ ในการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กนั้นเป็นการสอนให้เด็กได้เล่นทำงานมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและผู้อื่นที่อยู่รอบข้างจะทำให้เด็กมีจริยธรรมสูงขึ้น ซึ่งคล้ายกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กที่พบว่ามนุษย์มีพัฒนาการทางจริยธรรมมากขึ้นกว่าโดยแบ่งประเภทของความคิดทางจริยธรรมเป็น ระดับก่อนกฎเกณฑ์ ระดับตามกฎเกณฑ์ และระดับเหนือกฎเกณฑ์ จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นได้อย่างรวดเร็วการพัฒนาทางจริยธรรมมิใช่การรับรู้จากการพร่ำสอนจากผู้ใหญ่หรือผู้อื่นแต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองและผู้อื่น และในทฤษฎีการเกิดวินัยแห่งตนของเมอเรอร์ คือการเกิดวินัยในตนเองของบุคคลแต่ละคนนั้น จะต้องมีความมาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมาจุดเริ่มต้นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดา หรือผู้เลี้ยงดู อันจะนำไปสู่ความสามารถในการควบคุมตนเอง โดยการเรียนรู้จะเกิดขึ้นในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น จะเป็นพื้นฐานสำคัญในด้านอุปนิสัยและเป็นการเสริมสร้างวินัยที่เกิดขึ้นกับเด็ก และในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ มนุษย์มีการเรียนรู้พฤติกรรมจากประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม การเรียนรู้ส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสังเกตตัวแบบคือ กระบวนการสนใจ กระบวนการคงไว้ กระบวนการแสดงออก กระบวนการจูงใจ อย่างไรก็ตามบุคคลใกล้ชิดจะเป็นแบบอย่างให้เด็กได้เลียนแบบ

พฤติกรรม จึงเป็นจุดสำคัญที่พ่อแม่และครูต้องให้ความสำคัญและเข้าใจถึงพัฒนาการเด็ก เพื่อเป็นการวางรากฐานของบุคลิกภาพให้เติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของอีริคสัน ที่กล่าวว่า เด็กเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นสิ่งแปลกใหม่และน่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก บุคลิกภาพจะสามารถพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับแต่ละช่วงของอายุของเด็กและได้แบ่งพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็น 3 ขั้นตอนคือ 1. ขั้นความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ 2. ขั้นความเป็นตัวของตัวเอง – ความละอายสงสัย และ 3. ขั้นความคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังอยากรู้อยากเห็นและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ด้วยกิจกรรมต่างๆ ตามความคิดความต้องการของตน การให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่สนุกสนานต่างๆ ได้ด้วยตนเอง กิจกรรมนั้นจะนำไปสู่ความสำเร็จและทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาเด็กได้ตามขั้นพัฒนาการ และตระหนักถึงความสำคัญรวมทั้งเป็นพื้นฐาน เป็นค่านิยมที่ดีงามในด้านต่างๆ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความอดทนอดกลั้น ถ้าผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดอบรมเลี้ยงดูเด็ก และเข้าใจขั้นตอนของพัฒนาการเด็กในวัยต่างๆ จะสามารถช่วยพัฒนาเด็กให้มีความเจริญงอกงามได้อย่างเต็มศักยภาพ

1.7 การส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง

ความมีวินัยในตนเอง เป็นวินัยสูงสุดที่พึงปรารถนา ควรฝึกอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นนิสัย พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต. 2537: 60) กล่าวว่า ในเบื้องต้น การสร้างวินัยควรเป็นไปเพื่อการสร้าง “ความเคยชินที่ดี” โดยการเห็นแบบอย่างที่ดี การได้รับการแนะนำอบรมสั่งสอนด้วยเหตุด้วยผล และผู้ใหญ่ควรให้ความสำคัญเป็นกัลยาณมิตรแก่เด็ก

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537: 12) ได้แนะแนวทางในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองดังนี้

1. สร้างบรรยากาศที่มีการผ่อนคลาย
2. ให้โอกาสเด็กริเริ่มทำกิจกรรมอย่างอิสระ
3. สนับสนุนให้เด็กมีโอกาสคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
4. เปิดโอกาสให้เด็กช่วยกันสร้างข้อตกลง
5. แสดงความชื่นชมเมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลง ให้กำลังใจ
6. ทบทวนสิ่งที่เด็กได้กระทำ โดยการถามหรือชมเชย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542: 80-81) กล่าวถึงหลักการสร้างวินัยให้แก่เด็กดังนี้

1. มีเจตคติที่ดีกับเด็ก การสอนวินัยต้องค่อยเป็นค่อยไป ใส่ใจและพยายามในการสร้างด้วยการใช้สัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก ให้คำแนะนำชี้แจงถึงการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง ฝึกเด็กให้รู้จักการบังคับตนเองอย่างมีเหตุผล ให้กำลังใจเมื่อเด็กทำถูกต้องและชมเชย ใช้วิธีการชักจูงใจให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มากกว่าการบังคับ โดยคำนึงถึงความรู้สึกจิตใจของเด็ก และความสามารถ

ของเด็กในการพัฒนาตามระดับอายุ การสอนวินัยเด็กด้วยความรักและให้สิ่งที่ดีที่สุดกับเด็ก จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีกับการมีวินัย

2. ให้อิสระแก่เด็กในการมีความคิดเป็นของตนเอง ด้วยการให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อเด็กเล่นกับเพื่อนหรือมีปัญหาในการเล่น เด็กควรได้รู้ว่า ทำไมต้องมีวินัย พฤติกรรมใดที่ยอมรับได้ และพฤติกรรมใดที่ผิด เมื่อผิดแล้วต้องแก้ไข เพราะหากเกิดซ้ำแล้วไปแก้ไข จะทำให้เด็กคับข้องใจ

3. สร้างให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายด้วยการติดตามให้ข้อมูลย้อนกลับ ชี้แนะ ไม่ติหรือว่ากล่าวเด็กให้เสียใจ ไม่เปรียบเทียบเด็กกับผู้อื่นให้เด็กรู้สึกเป็นปมด้อย แต่ประเมินให้เด็กเห็นถึงการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองและข้อควรต้องแก้ไข

4. ให้การยกย่องชมเชยในทันทีที่เด็กกระทำหรือปฏิบัติดี อย่าพูดถึงสิ่งที่ใกล้ตัว เด็กจะไม่เข้าใจ เช่น ทำดีไปเถอะ โตขึ้นแล้วจะดีเอง เด็กไม่ทราบ หรือใช้คำยาก เด็กไม่เข้าใจ เช่น คนดีเป็นคนเก่ง เป็นต้น ในขณะที่ฝึกเด็ก เด็กอาจจะดีครั้งบ้าง เอาแต่ใจตนเองบ้าง ต้องให้อภัย อย่าเอาแต่ใจ

5. การฝึกวินัยต้องสม่ำเสมอ เราไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กได้ในทันทีทันใดต้องฝึกซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กซึมซับไปเป็นนิสัย เมื่อผิดต้องลงโทษทันทีเพื่อแก้ไขให้ถูกต้องถ้าเด็กทำดีต้องชมเชย

สุชา จันทน์เอม (2511: 52) ได้เสนอวิธีที่ส่งเสริมให้เด็กมีวินัยในตนเอง ซึ่งสามารถทำได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยผู้ใหญ่ต้องสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเด็ก ไม่ควรบังคับขู่เข็ญให้เด็กทำตามกฎบังคับที่วางไว้ ควรให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเอง ไม่ควรควบคุมเด็กตลอดเวลา ผู้ใหญ่ควรส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งต่างๆ ที่เขาสามารถทำได้ ไม่ควรมอบความรับผิดชอบให้เด็กจนเกินกำลังของเด็กและพยายามอธิบายคำถามต่างๆ ที่เด็กสนใจและรับฟังเหตุผลต่างๆ ของเด็ก ให้ความนับถือในตัวเด็ก ควรปล่อยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง นอกจากนี้ ควรยกย่องหรือให้คำชมเชยเด็ก เพื่อเป็นการส่งเสริมกำลังใจและแสดงความพอใจต่อการกระทำของเด็ก

ทักษิณา สวานานนท์ (2519: 41 – 42) ได้กล่าวว่า ในการส่งเสริมเด็กระดับปฐมวัยให้มีวินัยในตนเองนั้น ควรสอนให้เด็กฝึกฝนตนเองให้มีพฤติกรรมอันเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม เด็กวัย 4 – 7 ขวบที่สามารถเรียนรู้การควบคุมอารมณ์ตลอดจนความรู้สึกของตนเอง เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบพฤติกรรมของตนเองได้ ก็ย่อมเป็นพื้นฐานที่แข็งแกร่งในการเสริมสร้างอุปนิสัยอันจะเป็นรากฐานของการเรียนรู้ที่ไม่มีวันสิ้นสุด ก่อนอื่นครูจะต้องสร้างความเชื่อมั่นในตัวเด็กและเสริมสร้างให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองด้วยวิธีการต่างๆ นอกจากนั้นครูควรแนะนำการปฏิบัติช่วยให้เด็กค่อยๆ เกิดความเชื่อมั่นขึ้นว่าเขาสามารถทำได้ด้วยตนเอง เขารับผิดชอบต่อการกระทำของเขาได้รวมทั้งทำให้เขาเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นผู้นำในการร่วมสร้างกฎเกณฑ์ต่างๆ นั้นด้วยการให้นักเรียนคิดเองบ้างจะทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น วิธีการนี้ครูต้องทำให้เหมือนกับการเล่นโดยไม่ใช้วิธีการบังคับขู่เข็ญ จะเห็นความเปลี่ยนแปลงในเด็กอย่างเด่นชัด สิ่งหนึ่งที่ครูควรทำคือพยายามให้เด็กคิดได้เองว่าการทำเสียงหนวกหู หรือการรังแกเพื่อนนั้นเป็นสิ่งที่น่ารำคาญสำหรับผู้อื่นมากเพียงใด บางครั้งครูให้เด็กช่วยวิจารณ์การกระทำนั้นๆ และจะช่วยกันหาข้อเสนอแนะที่ดี

อย่างไรก็ตามครูต้องไม่ลืมว่าระยะความสนใจของเด็กนั้นสั้นมาก จึงควรริบหาข้อยุติเสียก่อนที่เด็กจะเริ่มเบื่อและลงมือก่องานใหม่ ครูควรมีศรัทธาในตัวเด็กเสียก่อน จะต้องหมั่นแสดงความรักความอบอุ่นต่อเด็ก คำพูดของครูเพียงสองสามคำที่แสดงถึงความศรัทธาต่อความสามารถของเขาอาจจะทำให้มีความสนใจกับงานนั้นได้เป็นเวลานาน ครูจะต้องช่วยชมเชย พร้อมกับแสดงความเชื่อมั่นว่าเขาทำได้ ถ้าพบเด็กที่ไม่เคยรู้จักคิดถึงผู้อื่น ครูก็ต้องพยายามอดทนช่วยเหลือ นอกจากนี้ควรช่วยให้เด็กที่ไม่เชื่อว่าตนเองจะทำได้เอาชนะความรู้สึกดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม การควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยให้ได้ตลอดไปนั้นเป็นเรื่องยาก แต่ก็เป็นไปได้ถ้ามีคนคอยให้กำลังใจ การเรียนรู้จะเป็นไปอย่างง่ายดาย ถ้าได้รับการเสริมแรงจากการเรียนรู้ นั่นคือมั่นใจว่าจะทำได้ เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและได้รับความรักจากทุกคน

นอกจากนี้ ช. ชนบท (2530: 50) ยังได้กล่าวถึงการสอนให้นักเรียนเกิดวินัยในตนเองนั้น เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลาและความมั่นใจ นอกจากจะสอนโดยการให้ความรู้ความเข้าใจและการให้ลงมือปฏิบัติเองแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดคือ การปฏิบัติแบบอย่างที่ดี ครูผู้สอนต้องเป็นผู้มีวินัยในตนเองเสียก่อน

ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยนั้น สามารถส่งเสริมและพัฒนาได้ควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัย ซึ่งสามารถทำได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนโดยใช้วิธีจริงจังมากกว่าการบังคับ ควรปลูกฝังให้เกิดวินัยในตนเองโดยตั้งอยู่บนรากฐานของการใช้เหตุผลและการมอบความรัก ควรกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป และต้องมีความสม่ำเสมอ มีการชมเชยให้กำลังใจเมื่อเด็กประพฤติดี ผู้ใหญ่หรือครูนับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญซึ่งต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

งานวิจัยในประเทศ

พนม ลิ้มอารีย์ (2522: 56-57) กล่าวว่า กลุ่มช่วยเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองเมื่อสมาชิกเข้ากลุ่ม จะต้องมีการปฏิบัติกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติกิจกรรมนั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกมีความอดทนมากยิ่งขึ้น

พัชนี วรกวิน (2528: 149) กล่าวถึง การจัดกลุ่มหรือกิจกรรมกลุ่มว่า การได้เข้าร่วมกลุ่มนั้นก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้านคือ ด้านทัศนคติต่อตนเอง การเข้าร่วมกลุ่มนั้นเป็นการแสดงถึงการยอมรับจากกลุ่ม ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ความอบอุ่นใจและรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และในการเข้าร่วมกลุ่มนั้น จะต้องมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน มีการกระทำร่วมกัน ซึ่งเป็นโอกาสให้ได้ทำความเข้าใจตนเอง และสมาชิกอื่นในกลุ่ม ทำให้มีมโนภาพแห่งตนดีขึ้น และยังผลต่อทัศนคติต่อผู้อื่น ยอมรับฟังเหตุผล ความคิดเห็น เคารพในสิทธิของกันและกัน ซึ่งจะมีผลต่อการให้ความร่วมมือในการทำงานของกลุ่ม

สายพิน ประสูรสรณ (2538: 44-48) ได้ทำการศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยเด็กร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์และสร้างสรรค์กฎเกณฑ์เด็กอายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 จำนวน 92 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยเด็กร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์และสร้างสรรค์กฎเกณฑ์ มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จิตรา ชนะกุล (2539: 64) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมวงกลมแบบกลุ่มย่อยในการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นเด็กเล็กของโรงเรียนวัดเทพลีลา กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน พบว่า หลังการฝึกด้วยกิจกรรมวงกลมแบบกลุ่มย่อย นักเรียนมีพัฒนาการด้านความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

จินดา หน้าเจริญ (2540: 55) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผนปฏิบัติและทบทวนที่มีต่อวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนอนุบาลระยอง อ.เมือง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผนปฏิบัติและทบทวนมีพฤติกรรมด้านวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุภัก ไหวหากิจ (2543: 61) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความมีวินัยในตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

รัชดาภรณ์ อินทะนิน (2544: 56) ได้ศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนวัดหนองจอก อำเภอท่าทราย จังหวัดเพชรบุรี ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนจัดกิจกรรมกลุ่ม

ต้องจิตต์ จิตดี (2547: 64) ได้ศึกษาการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนว คาร์ล ออร์ฟ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรี ตามแนวคาร์ล ออร์ฟ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ .05

ศตินันท์ นิลจันทร์ (2547: 55) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอนุบาลปีที่ 1

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 สถานรับเลี้ยงเด็กดงประทีป มูลนิธิดวงประทีปชุมชนแออัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ 0.1

งานวิจัยต่างประเทศ

เซเวียคอฟ และ ฟริทซ์ (เตือนใจ ยอดนิล. 2530: 44; อ้างอิงจาก sheviakov; & Friz.1965) ได้ศึกษาถึงประเภทของวินัยที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็ก ว่าไม่ควรเป็นวินัยที่มีรากฐานจากการปฏิบัติตามคำสั่งของบุคคลอื่นและให้ความเห็นต่อไปอีกว่า ควรเป็นเรื่องของความตั้งใจ มาจากจิตสำนึกของเด็กเอง ซึ่งมีใช้การกระทำตามคำสั่ง หรือเพราะการลงโทษ นั่นคือการปลูกฝังให้เกิดวินัยในตนเอง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความชื่นชอบและรักในอุดมคติ

มุสเสน (จิตรา ชนะกุล. 2539: 23; อ้างอิงจาก Mussen. 1969: 335-341) ได้ศึกษาพบว่าการฝึกวินัยให้แก่เด็กโดยการใช้เหตุผลและให้ความรัก เป็นการฝึกวินัยที่ให้ผลดีที่สุดและช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พ่อแม่ต้องการ วิธีนี้จะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงขึ้น ซึ่งมุสเสนให้ข้อคิดว่า การฝึกวินัยและส่งเสริมพัฒนาการของความรู้สึกรับผิดชอบโดยการใช้ความรักนั้น ควรใช้จนกว่าเด็กจะเลิกกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถ เพราะเป็นการกระตุ้นให้เด็กยอมรับอย่างแท้จริง

มิลเลอร์ (สมจิตต์ สุวรรณวงษ์. 2542: 46; อ้างอิงจาก Miller. 1984. Young Children: 15-16) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างการลงโทษกับการฝึกวินัย พบว่าลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล สิ่งแวดล้อม กิจกรรมประจำวัน และความคาดหวังส่วนบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมเด็กและเสนอแนะว่าเทคนิคที่ใช้ทักษะการแก้ปัญหาช่วยให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง

ฮอฟแมน (Hoffman.1970: 286) ได้ศึกษาการฝึกวินัย 3 วิธี ได้แก่ การให้เหตุผลการปล่อยปละละเลย และการรวมอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า บิดามารดาที่ฝึกวินัยโดยใช้วิธีการให้เหตุผลจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยโดยบิดามารดาที่ปล่อยปละละเลยหรือรวบอำนาจ

วิกกินส์ (Wiggins. 1971: 2899) ได้อ้างถึงการศึกษานักเรียนของ โกอ์ (Gough) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความมีวินัยในตนเอง พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูง จะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผลของตนเอง มีความยืดหยุ่นในความคิด และมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และยังพบว่าโดยทั่วไปจะมีสุขภาพสมบูรณ์ดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเอง

ไบรอันท์ (Bryant.1971: 4854-B) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนที่มีความเชื่อต่างกัน โดยให้ครูบรรยายลักษณะของนักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนกับนักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน กลุ่มละ 20 คน พบว่า เด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีวินัยในตนเองมากกว่า ปรับตัวได้ดีกว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความอดทนมากกว่าเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาส่งเสริมและปลูกฝัง ฝึกวินัยในตนเองให้แก่เด็กนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก และควรเป็นวินัยที่เกิดจากการเรียนรู้มิใช่เกิด จากการบังคับ เกิดความรู้และความเข้าใจที่เกิดประโยชน์ต่อตัวเด็กเองและสังคมโดยรวม ดังนั้นจึง ควรจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ แบบกลุ่ม เพื่อจะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักการปรับตัว มีความรับผิดชอบในการ ปฏิบัติงาน เป็นสิ่งสำคัญที่ควรฝึกให้เกิดขึ้นเพราะเป็นผลดีต่อตัวเด็ก อันเป็นการปลูกฝังและส่งเสริม เรื่องวินัยในตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

2. เอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

2.1 ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์

ทิสนา แคมมณี ; และคนอื่นๆ (2536: 5) ให้ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือการเรียนการสอนว่า หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างมี ระบบระเบียบแบบแผนตามปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่างๆ เข้ามาช่วย ให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ คุณลักษณะสำคัญ (Critical Attributes) ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จะต้องประกอบด้วยสิ่ง ต่างๆ ต่อไปนี้

1. มีปรัชญา หรือแนวคิด หรือความเชื่อพื้นฐานที่เป็นหลักของรูปแบบนั้น
2. มีการบรรยายหรืออธิบายภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน
3. มีการจัดระบบ คือ องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ของระบบให้ สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการพิสูจน์ทดลองถึงประสิทธิภาพของ ระบบนั้น
4. มีการอธิบายกระบวนการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน ในฐานะที่เป็น องค์ประกอบย่อยที่สำคัญของระบบนั้น

จอยส์ และเวล (เปลว ปุริสาร. 2543: 10; อ้างอิงจาก Joyce; & Weil. 1992: 40-42) กล่าวว่า รูปแบบการสอนเป็นแผน หรือแบบซึ่งสามารถใช้เพื่อการสอนในห้องเรียน หรือการสอน พิเศษเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการสอนซึ่งรวมถึงภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรม คอมพิวเตอร์ และหลักสูตรรายวิชา แต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการสอนที่ช่วยให้เด็ก บรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ กัน

รูปแบบการจัดประสบการณ์ สรุปได้ว่า หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียน การสอนที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ ระเบียบ แบบตามปรัชญา ทฤษฎี หลักการแนวคิดรวมทั้งความเชื่อ ต่างๆ โดยอาศัยวิธีและเทคนิคการสอนเข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการ และทฤษฎีความเชื่อพื้นฐาน หรือจะเป็นการสอนในรูปแบบพิเศษเป็นกลุ่มย่อยที่ต้องจัดสื่อการสอน

ซึ่งรวมถึงภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์และหลักสูตรรายวิชาแต่ละรูปแบบจะ นำพาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอน

รูปแบบการจัดประสบการณ์ การเรียนการสอน โดยทั่วไปมีองค์ประกอบที่สำคัญซึ่ง ผู้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนควรคำนึงถึงดังนี้ (ทิสนา แคมมณี; และคนอื่นๆ. 2536: 34-36)

1. หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน เป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อและแนวคิดของ ทฤษฎีที่รองรับรูปแบบการสอน หลักการของรูปแบบการสอนจะเป็นตัวชี้้นำการกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการในรูปแบบการสอน

2. จุดประสงค์ของรูปแบบการสอน เป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้ เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการสอน

3. เนื้อหา เป็นส่วนที่ระบุถึงเนื้อหา และกิจกรรมต่างๆ ที่จะใช้ในกระบวนการจัดการ เรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบการสอน

4. การจัดกิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นส่วน ที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนหนึ่งๆ เมื่อนำรูปแบบไปใช้

5. การวัดและการประเมินผล เป็นส่วนที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการสอน องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอนนั้น เกิดจากหลักการ ความเชื่อ แนวคิด และทฤษฎีของรูปแบบการสอน ซึ่งนำไปสู่การจัดระบบการเรียนการสอนและการวัด ประเมินผลเพื่อให้การเรียนการสอนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือ รูปแบบการสอนนั้น มี องค์ประกอบที่สำคัญที่ผู้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนควรคำนึงถึงในเรื่องหลักของรูปแบบ การเรียนการสอน เป็นส่วนของแนวคิด ทฤษฎี ที่จะเป็นตัวชี้้นำทางการกำหนดจุดประสงค์เนื้อหา และกิจกรรมขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนและที่สำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ การวัดและการ ประเมินผล เป็นส่วนหนึ่งที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการสอนที่เกิดจากหลักการความเชื่อ แนวคิดและทฤษฎีของรูปแบบการสอนเพื่อนำไปสู่การจัดระบบการวัดประเมินผลให้การเรียน การสอนนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.3 กลุ่มของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอน

รูปแบบการจัดประสบการณ์หรือการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบในแต่ละรูปแบบมีจุดเน้น ที่ต่างกัน มีผู้ศึกษาและเสนอการจัดกลุ่มของรูปแบบการเรียนการสอนดังนี้

จอยส์ และเวล (วัฒนา อัครสมัน. 2539: 42-48; อ้างอิงจาก Joyce; & Weil. 1992) จัดรูปแบบการเรียนการสอนเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการจัดกระบวนการข้อมูล หรือกระบวนการคิด (The Information Processing Family) เช่น การสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment) การสอนการคิดเชิงอนุมาน (Inductive Thinking) การสอนและฝึกฝนการคิดสืบค้น (Inquiry Training) การสอนยุทธศาสตร์การจำ (Memorization)

2. รูปแบบการจัดประสบการณ์หรือการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาคน (The Personal Family) เช่น การสอนแบบไม่สั่งการ (Nondirective Teaching) เป็นการสอนที่มุ่งให้คำแนะนำปรึกษา ให้ผู้เรียนสามารถนำตนเองในการเรียนการสอน เพื่อฝึกให้เด็กตระหนักในตนเอง (Awareness Training)

3. รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือการเรียนการสอนที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (The Social Family) เช่น การสอนแบบค้นคว้าเป็นกลุ่ม (Group Investigation) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)

4. รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือการเรียนการสอนที่เน้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (The Behavior System Family) เช่น การสอนเพื่อการควบคุมตัวเอง (Learning Self-Control) การเรียนแบบรู้รอบ (Mastery Learning)

จอยส์ และ เวล ยังให้ข้อคิดอีกว่า รูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบจาก 4 กลุ่มนี้สามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลของการใช้รูปแบบ

หมวดที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหา (Content Oriented Model)

หมวดที่ 2 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ (Process Oriented Model)

หมวดที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการทางสังคม (Social – Oriented Model)

หมวดที่ 4 รูปแบบการเรียนการสอนตัวบุคคล (Personal – Oriented Model)

หมวดที่ 5 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะและพฤติกรรม (Skill or Behavior Oriented Model)

จากการนำเสนอการจัดกลุ่มของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือการเรียนการสอนนั้นจะเห็นได้ว่ามีจุดเน้นการจัดกระบวนการข้อมูลในเรื่องกระบวนการคิด ฝึกฝนการคิดสืบค้นและการสอนยุทธศาสตร์การจำ เป็นจุดเน้นในการพัฒนาคน และในการสอนแบบไม่สั่งการเป็นการสอนที่มุ่งให้คำแนะนำ ปรึกษา ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง อีกทั้งเน้นในเรื่องการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมผ่านการสอนแบบการค้นคว้าเป็นกลุ่มหรือการแสดงบทบาทสมมติเป็นการสอนที่เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อการควบคุมตนเอง ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบนั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

2.4 การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการเรียนการสอน

การเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนใด ๆ (วัฒนา มัคคสมัน. 2539: 42-48 อ้างอิงจาก ทิศนา แคมมณี. ม.ป.ป.) กล่าวว่า ผู้ใช้จำเป็นต้อง

1. ศึกษาทำความเข้าใจในปรัชญา ทฤษฎี หรือหลักการของรูปแบบให้เข้าใจ
2. ศึกษาทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และสภาพการณ์ที่เหมาะสมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนรวมทั้งขอบเขต ข้อจำกัดต่างๆ ของรูปแบบ
3. เมื่อตกลงใจจะใช้รูปแบบใดก็ตาม ควรวางแผนจัดเตรียมรายละเอียดการดำเนินงานให้พร้อม
4. ลองใช้และศึกษาผล และประเมินผลว่าควรปรับปรุงสิ่งใด
5. เสนอแนะให้ทดลองใช้ที่ละรูปแบบ และพยายามจนรู้สึกว่าคล่อง และชำนาญแล้วจึงค่อยๆ เพิ่มการใช้รูปแบบอื่นต่อไป
6. เมื่อสามารถใช้รูปแบบได้หลากหลายขึ้นแล้ว ต่อไปควรหัดผสมผสานรูปแบบต่างๆ ในการสอนแต่ละครั้งหรือแต่ละหน่วย

เซย์เลอร์; และคนอื่นๆ (วัฒนา มัคคสมัน. 2539: 45; อ้างอิงจาก Saylor; other. 1981) ได้เสนอสิ่งที่ควรพิจารณาในการเลือกรูปแบบการสอนไปใช้ ดังนี้

1. เป้าหมายทั่วไป และจุดประสงค์ (Goal and Objectives Being Sought) รูปแบบการสอนที่เลือกไปใช้จะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และเป้าหมายทั่วไปของการสอน
2. ความมีโอกาสมากในการบรรลุเป้าหมาย (Maximize Opportunities to Achieve multiple goals) ระดับความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายขึ้นอยู่กับความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการสอนกับจุดประสงค์ของการสอนได้สูงกว่ารูปแบบการสอนอื่นๆ
3. แรงจูงใจของผู้เรียน (Student Motivation) ผลสำเร็จของรูปแบบการสอนอยู่ที่สามารถจูงใจให้ผู้เรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดไว้เพื่อการบรรลุจุดประสงค์ของการสอนหรือไม่ ผู้สอนจึงควรเลือกรูปแบบการสอนที่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้
4. หลักการเรียนรู้ (Principles of Learning) ผู้สอนต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอนที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุ
5. สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ และทรัพยากร (Facilities, Equipment and Resources) ผู้สอนจะต้องจินตนาการถึงสิ่งเหล่านี้ในสถานที่ที่จะนำรูปแบบการสอนไปใช้ว่าเหมาะสมกับรูปแบบการสอนที่เลือกหรือไม่

จากการนำเสนอการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบนั้นมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน ตามปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี หลักของความเชื่อของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นการเลือกใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ หรือรูปแบบการสอน ควรคำนึงถึงองค์ประกอบ เป้าหมายจุดประสงค์ วิธีการสอน ระดับความเป็นไปได้ในสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ และทรัพยากร เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์และเทคนิคการสอนให้

เหมาะสมกับการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก ซึ่งจะประสบผลสำเร็จของรูปแบบการสอนอยู่ที่ สามารถจูงใจให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดไว้และพัฒนาการตามศักยภาพของเด็กเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์ หรือการสอน

2.5 รูปแบบและเทคนิคการจัดการจัดประสบการณ์

รูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน มีความสัมพันธ์กันดังที่ ทิศนา แคมมณี (วัฒนา มัคคสมัน. 2539: 45 – 46; อ้างอิงจาก ทิศนา แคมมณี. ม.ป.ป.) กล่าวไว้ดังนี้

รูปแบบการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างมี ระบบระเบียบแบบแผน ตามปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธี สอน และเทคนิคการสอนต่างๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ ยึดถือคุณลักษณะสำคัญ (Critical Attributes) ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จะต้อง ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. มีปรัชญา หรือทฤษฎี หรือหลักการ หรือแนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน หรือ เป็นหลักการของรูปแบบนั้น
2. มีการบรรยาย หรืออธิบายสภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน
3. มีการจัดระบบ คือ จัดทั้งองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบ ให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการพิสูจน์ทดลองถึงประสิทธิภาพของ ระบบนั้น
4. มีการอธิบายกระบวนการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน ในฐานะที่เป็น องค์ประกอบย่อยที่สำคัญของระบบนั้น

วิธีสอน หมายถึง วิธีการต่างๆ ที่ใช้เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ บรรลุเป้าหมาย วิธีการแต่ละวิธีย่อมประกอบไปด้วยลักษณะอันเป็นจุดเด่นเฉพาะของวิธีนั้น และ กระบวนการอันเป็นหลักในการดำเนินการตามวิธีนั้น คำว่าลักษณะเด่นในที่นี้ หมายถึง ลักษณะ สำคัญของวิธีการนั้น ที่ทำให้วิธีการนั้นแตกต่างไปจากวิธีการอื่น เช่น วิธีการทอด สิ่งที่เป็นลักษณะ เด่นที่ขาดไม่ได้ (Critical Attributes) ถ้าขาดจะถือว่าไม่เป็นการทอด ก็คือ น้ำมันและความร้อน และ วิธีการ หรือขั้นตอนที่ขาดไม่ได้ คือการหย่อนสิ่งที่จะทอดลงในน้ำมันที่มีความร้อนสูง และมีปริมาณ มากพอที่จะทำให้สิ่งนั้นสุกโดยไม่ติดภาชนะที่ใช้ทอด ดังนั้น คุณลักษณะสำคัญที่เป็นลักษณะเด่น (Critical Attributes) ของวิธีสอนใดๆ ก็คือ

1. มีการบ่งบอกลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น
2. มีการบ่งบอกกระบวนการหลัก หรือขั้นตอนการดำเนินการที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น

เทคนิคการสอน หมายถึง กลเม็ดต่างๆ ที่ใช้ในการช่วยให้วิธีการ หรือกระบวนการ บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เทคนิคการสอนจะใช้ควบคู่กันไปกับวิธีการสอนแต่ ละวิธี หรือใช้ควบคู่ไปกับกระบวนการหรือขั้นตอนต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนแบบต่างๆ เช่น

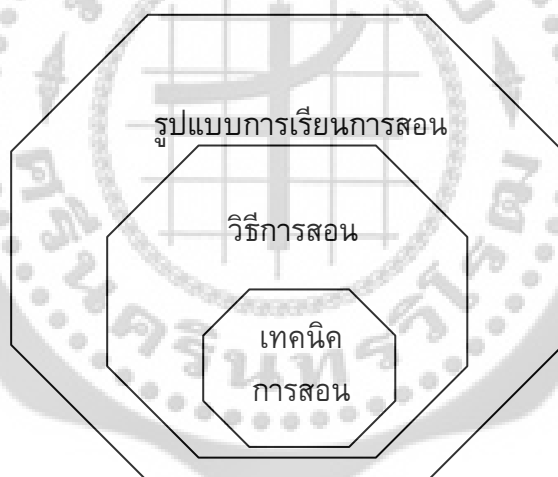
ในการสอนแบบบรรยาย การบรรยายให้หน้าฟัง ผู้บรรยายจำเป็นต้องใช้เทคนิคต่างๆ ช่วย เช่น เทคนิคการใช้น้ำเสียง ท่าทาง การใช้อารมณ์ขัน เป็นต้น

จากการที่กล่าวข้างต้น ทิศนา แชมมณี (วัฒนา มัคคสมัน. 2539: 45 – 46; อ้างอิงจาก ทิศนา แชมมณี. ม.ป.ป.) จึงชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอน ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ซึ่งอาจจะมองได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1. การมองโดยเริ่มต้นจากปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ กล่าวคือ เมื่อเรามีแนวคิด หรือความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เราก็พยายามจัดการเรียนการสอนให้มีสภาพที่สอดคล้องกับความเชื่อนั้น และพยายามสรรหาวิธีสอนที่จะเอื้ออำนวยให้หลักการนั้น ๆ บรรลุผล นอกจากนั้น เพื่อให้วิธีสอนเหล่านั้นบรรลุผลสำเร็จได้ดี เราก็ต้องพยายามหาเทคนิคต่างๆ มาเสริมวิธีสอนอีกชั้นหนึ่ง

2. การมองโดยเริ่มต้นจากเทคนิคการสอน กล่าวคือ เทคนิคการสอนช่วยส่งเสริมวิธีการสอนให้สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีต่างๆ ที่ยึดถือ

การมองในทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าว สามารถจำลองออกมาเป็นแผนภูมิ ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอน

ที่มา : (วัฒนา มัคคสมัน. 2539: 46; อ้างอิงจาก ทิศนาแชมมณี. ม.ป.ป.)

โดยสรุปแล้ว รูปแบบการสอน หมายถึง แผนซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ คือ ความสำคัญและความเป็นมาของรูปแบบ หลักการ วัตถุประสงค์ สารของรูปแบบกระบวนการเรียนการสอน การประเมินผล เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

ดังที่กล่าวมาแล้วเป็นสิ่งสำคัญจะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์เป็นการจัดประสบการณ์ที่ยืดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยให้อิสระในการเรียนรู้จากความสนใจและการกระทำด้วยตัวเอง ตามความสามารถของเด็กแต่ละบุคคล เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามพัฒนาการและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดคุณลักษณะพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

2.6 ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach)

พัชรี ผลโยธิน (2542: 3) ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หมายถึง การสืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกซึ้งตามหัวข้อเรื่องที่เด็กในใจควรแก่การเรียนรู้ โดยปกติการสืบค้นจะทำโดยเด็กกลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ในชั้นเรียน หรือเด็กทั้งชั้นร่วมกัน หรือบางโอกาสอาจเป็นเพียงเด็กคนใดคนหนึ่งเท่านั้น

วัฒนา มัคคสมัน (2544: 1) ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หมายถึง เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสเด็กได้ค้นพบและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับสิ่งของเรื่องราว สถานที่ บุคคลและเหตุการณ์ต่างๆ ภายในชุมชนของเด็กตามวิธีการของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินการทำงานของตนเอง และเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตรและมีอิสระ

ปัทมา ศุภกานิต (2545: 30-31) ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หมายถึง การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้โดยบูรณาการทักษะกระบวนการต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้ไว้ด้วยกันได้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่เด็กสนใจอย่างลุ่มลึก โดยมีครูเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกกระตุ้นให้เด็กคิดและเรียนรู้ร่วมกับไปพร้อมกับเด็ก และระยะเวลาในการเรียนรู้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

ทิตนา แคมมณี (2548: 138-139) ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หมายถึง การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกทำโครงการที่ตนสนใจ โดยร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่สนใจวางแผนในการทำโครงการร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูลความรู้ที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ แล้วจึงเขียนรายงานและนำเสนอต่อสาธารณชน เก็บข้อมูล แล้วนำผลงานและประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด

การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง สืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกซึ้งซึ่งตามหัวข้อเรื่องที่เด็กสนใจในการเรียนรู้ มีการลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้และมีการร่วมมือกันจนได้ค้นพบข้อเท็จจริง ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นโครงการ

เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์และเนื้อหาที่สอดคล้องกับหัวข้อโครงการมีการสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ทั้งหมดมาจัดแสดงผลงาน

2.7 ประวัติความเป็นมาของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การเรียนการสอนแบบโครงการนั้นมีมานานเริ่มจากการศึกษากลุ่มพิพัฒน์นิยม (Progressive) ต่อมา วิลเลียม คิลแพทริก (William Kilpatrick) นำแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ มาประยุกต์สอนบุคคลต่างๆ ถึงวิธีการสอนแบบโครงการที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์จริง ที่เป็นรากฐานสำคัญทางการศึกษามากกว่าการเตรียมเพื่อชีวิตในอนาคต และลูซี่ สปราก มิตเชลล์ (Lucy Sprague Mitchell) และวิทยาลัยการศึกษาแบงค์สตรีท ได้พัฒนาการสอบแบบโครงการให้ครูผู้สอนได้รู้จักวิธีการสอนแบบโครงการ และในเวลาต่อมามีรายงานฉบับหนึ่งมีชื่อว่า Plowden Report นักการศึกษาชาวอังกฤษเรียกการเรียนการสอนแบบโครงการว่า “หลักสูตรบูรณาการ” “การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ” และ (Open Education) ของกลุ่มพิพัฒน์นิยม มีการสอนที่คล้ายคลึงกันการเรียนการสอนแบบโครงการ

การเรียนการสอนแบบโครงการมีการสอนมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานมีการยอมรับจากทั่วโลก มีการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับประสบการณ์และมีการบูรณาการให้กับเด็กโดยยึดเด็กเป็นสำคัญ

2.8 แนวคิดของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ได้นำแนวคิดของการนักการศึกษาที่สำคัญในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 ประกอบด้วยแนวคิดของนักการศึกษาที่สำคัญคือ แนวคิดแบบพิพัฒน์นิยม (Progressive) ของ จอห์น ดิวอี้ (ปีทมา สุภก้าเนต. 2545; อ้างอิงจาก Edward ; Gandini ; & Forman. 1993; 151-169) ดิวอี้ เห็นว่า ได้ชี้ให้เห็นว่าธรรมชาติของเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมและต้องการพึ่งพาตนเอง ดังนั้นเด็กควรมีสิทธิในการแสวงความคิดเห็น ได้เรียนรู้จากการกระทำ และมีประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อม ได้เล่นอย่างอิสระ ได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำงานอย่างมีความสุขจากการเรียนรู้ในโรงเรียนที่เปรียบเสมือนชุมชนจำลองของสังคม

คิลแพทริก (Kilpatrick) ได้นำทฤษฎีของดิวอี้ (จิราภรณ์ วสุวัต. 2540; อ้างอิงจาก Knoll 1996: 193) มาประยุกต์ใช้โดยทำการทดลองมีวิธีการสอนแบบโครงการ ได้ศึกษาพบว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเด็กได้วางแผนร่วมกัน มีอิสระในการตัดสินใจ และได้ทำในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งมีผลให้เด็กมีระดับความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้นและเด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านต่างๆ สูงขึ้น อันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระดับของความสนใจ และเป้าหมายที่เด็กต้องการเรียนรู้ ซึ่งไม่ได้มาจากการที่ครูเป็นผู้กำหนดหรือจากบทเรียนสำเร็จรูป จึงเป็นการสอนที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ คิลแพทริก กล่าวว่า การสอนแบบโครงการคือ หัวใจสำคัญของกิจกรรมในการเรียนรู้ของเด็ก

แนวคิดแบบคอนสตรัคติวิส ของ Jean Piaget (เปลว ปุริสาร. 2543; Katz; & Chard. 1994; Ducharme. 1993; Edward; Gandini; & Forman. 1993) ให้ความสำคัญอย่างมากกับกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของเด็กเนื่องจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มาจากความสนใจของเด็กโดยส่งเสริมการวางแผนการค้นคว้าทดลอง การทำงานร่วมกันและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ลอริส มาลากุสซี (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2543: 64) เป็นผู้กำหนดแนวคิดแบบเรกจิโอ เอมีเลียในช่วงคริสต์ศักราชที่ 1970 ได้ศึกษาค้นคว้าทางด้านประสาทวิทยาและจิตวิทยา ก่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลายที่นำไปสู่การปฏิบัติที่มีความลื่นไหลและความคล่องตัวในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็กจนได้แนวคิดแบบเรกจิโอ เอมีเลีย ซึ่งพัฒนามาจากรากฐานของปรัชญาทางการศึกษาและแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญหลายทฤษฎี ซึ่ง ลอริส มาลากุสซี ให้ความสำคัญไว้ดังนี้

ความสำคัญประการแรก คือ วิธีการมองเด็ก (The image of the children) ของนักศึกษา Reggio Emilia จากประสบการณ์ที่เป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิบัติ ทฤษฎี และผลการวิจัยเด็กในสายตาของครู เด็กคือผู้เต็มไปด้วยความสมบูรณ์ พลังความแข็งแกร่ง เด็กในแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวของตัวเอง มีศักยภาพและความสามารถในตนเอง ความปรารถนาที่จะเติบโตและงอกงาม ความอยากรู้อยากเห็นความสามารถที่น่าพิศวง มีความปรารถนาที่จะสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่นปรากฏขึ้นมาตั้งแต่แรกเกิด เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อความอยู่รอด ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเผ่าพันธุ์ที่ตนถือกำเนิดมาความสามารถที่มีมาตั้งแต่เกิดประการนี้จึงเป็นสิ่งที่อธิบายถึงความกระตือรือร้นของเด็กในการที่จะสื่อหรือแสดงถึงตัวตนของเด็กเมื่ออยู่ท่ามกลางบริบทที่มีความหลากหลายของสัญลักษณ์ทางภาษา และมีความสนใจในการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะก้าวเข้าสู่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการต่อรองที่ประนีประนอมกับทุกสิ่งทุกอย่าง สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเด็กครูต้องรับรู้ถึงศักยภาพของเด็กอย่างชัดเจน เพื่อการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่จะตอบสนองต่อศักยภาพของเด็กอย่างเหมาะสม

ความสำคัญประการที่สอง มองว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ที่บูรณาการสิ่งมีชีวิตที่หลากหลายเป็นสถานที่ที่ใช้ชีวิตร่วมกัน มีสัมพันธ์ภาพร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็กที่ต่างเต็มไปด้วยความหลากหลาย เป็นสถานที่ที่มีระบบชีวิตที่ขยายไปสู่ครอบครัวของนักเรียน ครอบครัวของนักเรียนมีสิทธิ์ที่จะรับรู้และมีส่วนร่วมในระบบชีวิตของโรงเรียน และยังขยายไปถึงเมืองที่โรงเรียนตั้งอยู่เพื่อให้เมืองและโรงเรียนรับรู้ถึงชีวิตของกันและกันในรูปแบบการพัฒนาและวิถีชีวิต สังคมยอมรับเด็กในฐานะของเป็นผู้รับช่วงในอนาคตและเป็นผู้รับผลประโยชน์ตามสิทธิเฉพาะในตัวเด็ก ในโรงเรียน มาลากุสซีและครูหลังจากที่ได้วิเคราะห์และได้มาซึ่งเป้าหมายที่ร่วมกันของโรงเรียน คือการรวมเอาครูและครอบครัวของนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ดังนั้นการดำเนินการใน เรกจิโอ เอมีเลีย จึงคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 คือ เด็กครอบครัว และครู การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จึงมุ่งที่จะจัดโรงเรียนให้มีความรู้สึกที่อบอุ่นและเป็นมิตรสำหรับทุกคนที่ได้เข้ามาสัมผัสโรงเรียน (An Amiable School) ให้ความสำคัญรู้สึกอบอุ่น เป็นเป้าหมายของแนวการจัดการศึกษาตาม

แนวทางของเรกจิโอ เด็ก คือเป้าหมายที่สำคัญและเป็นศูนย์กลางของการจัดสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ มาลากุสซี่ยังตระหนักถึงให้ทุกคนที่เข้ามาสัมผัสกับโรงเรียนแล้ว จะรู้สึกอบอุ่นเหมือนอยู่ในบ้านที่เปี่ยมไปด้วยมิตรจิต

ความสำคัญประการที่สาม คือ ครูและนักเรียนเรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกัน แนวคิดเรกจิโอจะให้ความสำคัญของการเรียนรู้มากกว่าการสอน มาลากุสซี่ กล่าวว่าก่อนที่จะเริ่มเข้าสู่การสอนถ้าครูยืนสังเกตอยู่ข้างๆ สักครู และเรียนรู้จากห้องเรียนในขณะนั้นว่าเด็กกำลังทำอะไรอยู่ และถ้าครูสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง บางทีการสอนในวันนั้นอาจแตกต่างจากวันที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ของการจัดการการศึกษา คือ การจัดสิ่งแวดล้อมและโอกาสให้เด็กได้คิด ประดิษฐ์ และค้นคว้าด้วยตัวเอง การเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กจึงไม่ใช่การสอนจากครูที่เป็นการบอกเล่าโดยตรงแต่เป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การสอนวิธีใหม่โดยครูเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ครูต้องมีการนำเสนอทางเลือกที่หลากหลาย การเสนอความคิดเห็นและเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ ครูต้องปฏิบัติตัวเป็นนักค้นคว้าวิจัย เป็นนักสำรวจและตะเวนเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคนจากการประชุม สัมมนาหรือมีโอกาสพบปะกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นประสบการณ์และข้อมูลในการเชื่อมโยงเข้าสู่การจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่นำเด็กไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรกจิโอ ไม่มีหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาที่แน่นอนชัดเจน ไม่มีการเขียนแผนการสอนที่กำหนดขั้นตอนกิจกรรมที่ชัดเจน แต่จะเป็นการรวบรวมรายชื่อหัวข้อโครงการที่คาดว่าจะมีความสนใจของเด็กสภาพการจัดกิจกรรมจะเลื่อนไหลไปตามภาวะการณ์ที่ตอบสนองต่อความสนใจของเด็กในขณะนั้น ดังนั้นการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากโครงการจึงเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่โดดเด่นในโรงเรียนตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย

จากแนวคิดและหลักการจัดประสบการณ์แบบโครงการดังกล่าว เป็นการจัดประสบการณ์ที่ยืดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยให้อิสระในการเรียนรู้จากความสนใจและการกระทำด้วยตัวเด็กเอง ตามความสามารถของเด็กแต่ละบุคคล เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามพัฒนาการ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก

2.9 ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2540: 2-9) การจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) เป็นการสร้างโอกาสและสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์ตรงของเด็ก เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมจริงที่เด็กประสบพบเห็น รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการต่างๆ โดยมีประสบการณ์เดิม แรงจูงใจภายในเป็นพื้นฐาน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545: 82 – 83) การสอนแบบโครงการเกิดจากปรัชญาพัฒนานิยมที่เน้นให้เด็กเรียนรู้จากการกระทำ และได้ประสบการณ์จริง เป็นการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในเรื่องที่เด็กสนใจ แล้วครูพิจารณาแล้วว่ามีคุณค่าแก่การเรียนรู้ โดยมีหลักการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. หัวข้อการเรียนรู้เกิดมาจากความสนใจและประสบการณ์ของเด็ก ซึ่งครูเห็นแล้วว่ามีความสำคัญต่อการเรียนรู้

2. ประสบการณ์การเรียนรู้ เด็กต้องได้สัมผัสและมีประสบการณ์ตรง และสถานที่จริง และวัสดุสิ่งของ ในขณะที่เดียวกันได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อมขณะศึกษาค้นคว้าด้วย

3. ประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดให้กับเด็กต้องต่อเนื่อง และมีเวลาเพียงพอไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในชั้นเรียนหรือการศึกษานอกสถานที่

4. เนื้อหาของโครงการเกิดจากความเข้าใจของเด็ก เด็กได้คิด ได้เรียนรู้เองตามกระบวนการศึกษาอย่างมีขั้นตอน

5. บทบาทของครูต้องเป็นผู้ช่วยเหลือ ผู้ร่วมงาน และผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

6. การจัดกิจกรรมในโครงการที่เป็นกลุ่มเล็ก เด็กสามารถศึกษาได้ลึกซึ้งกว่าการทำโครงการกับเด็กที่เป็นเด็กกลุ่มใหญ่ และการดำเนินโครงการการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์ต้องสอดคล้องกับอายุเด็ก

7. การบอกขั้นตอนการทำกิจกรรมให้เด็กรับรู้เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กสามารถประเมินความก้าวหน้าของโครงการ และช่วยกันพัฒนาโครงการต่อไปได้ดีขึ้น กิจกรรมหลักในการดำเนินโครงการมี 4 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน เป็นกิจกรรมที่เด็กจะใช้ตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ เพื่อแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันแก้ปัญหาด้วยกันกับกลุ่ม

2. กิจกรรมทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้สัมผัส รับรู้ สังเกต และมีปฏิสัมพันธ์จากสิ่งปรากฏอยู่จริงด้วยตนเอง ณ สถานที่จริง ซึ่งอาจอยู่ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็ได้

3. กิจกรรมสืบค้น เป็นกิจกรรมที่เด็กจะต้องทำการค้นคว้าเพื่อหาข้อความรู้ที่ตนต้องการ อาจมาจากหนังสือ บุคคล สถานที่ ด้วยการอ่าน การถาม การสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลลุ่มลึกสามารถนำมาสนับสนุนโครงการให้บรรลุเป้าหมาย

4. กิจกรรมนำเสนอผลงาน ซึ่งอาจนำเสนอโดยการอธิบาย บรรยายหรือจัดแสดงเมื่อสิ้นสุดโครงการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจ ในสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากโครงการ

พัชรี ผลโยธิน (2542: 13) โครงการถือเป็นตัวอย่างที่ดีของการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความหมายเหมาะกับพัฒนาการเด็ก เป็นการศึกษาอย่างลึกใน ช่วงที่ขยายได้ตามความสนใจของเด็กแต่ละคน แต่ละกลุ่มย่อย หรือแต่ละชั้นและตามหัวเรื่องที่ต้องการศึกษาในหนังสือ “ Project A practical Guide for Teachers ” ของ Sylvia C. Chard (1992, 1994) ได้กล่าวถึงลักษณะโครงสร้างของการปฏิบัติโครงการไว้ 5 ข้อ คือ

1. การอภิปรายกลุ่ม ในงานโครงการครูสามารถแนะนำการเรียนรู้ให้เด็ก และช่วยให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนทำกับเพื่อน การพบปะสนทนากันในกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ ทั้งชั้นทำให้เด็กมีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2. การศึกษานอกสถานที่ สำหรับเด็กปฐมวัยไม่จำเป็นต้องเสียเงินจำนวนมาก เพื่อพาเด็กไปยังสถานที่ไกลๆ ประสบการณ์ในระยะแรกครูอาจพาไปทัศนศึกษานอกห้องเรียน เรียนรู้สิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่อยู่รอบบริเวณโรงเรียน เช่น ร้านค้า ถนนหนทาง ป้ายสัญญาณงานบริการต่างๆ ฯลฯ จะช่วยให้เด็กเข้าใจโลกที่สิ่งแวดล้อม มีโอกาสพบปะกับบุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญในหัวเรื่องที่เด็กสนใจซึ่งถือเป็นประสบการณ์เรียนรู้ขั้นแรกของงานศึกษาค้นคว้า

3. การนำเสนอประสบการณ์เดิม เด็กสามารถที่จะทบทวนประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องที่ตนสนใจ มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็น ในประสบการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างกับเพื่อน รวมทั้งแสดงคำถามที่ต้องการสืบค้นในหัวเรื่องนั้นๆ นอกจากนี้เด็กแต่ละคนสามารถที่จะเสนอประสบการณ์ที่ตนมีให้เพื่อนในชั้นได้รู้ ด้วยวิธีการอันหลากหลายเสมือนเป็นการพัฒนาทักษะเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นการเขียนภาพ การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การเล่น บทบาทสมมติ และการก่อสร้างแบบต่างๆ

4. การสืบค้น งานโครงการเปิดกว้างให้ใช้แหล่งค้นคว้าข้อมูลอย่างหลากหลายตามหัวเรื่องที่สนใจ เด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองของตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อนนอกโรงเรียน สามารถหาคำตอบของตนด้วยการศึกษาจากสถานที่ สัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรอบรู้ในหัวเรื่องอาจสำรวจวิเคราะห์วัตถุสิ่งของด้วยตนเอง เขียนโครงร่าง หรือใช้แว่นขยายส่องดูวัตถุต่างๆ หรืออาจใช้หนังสือในชั้นเรียนหรือในห้องสมุดทำการค้นคว้า

5. การจัดแสดง การจัดแสดงทำได้หลายรูปแบบ อาจใช้ผ้าผนังหรือป้ายจัดแสดงงานของเด็กเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ที่ได้จากการสืบค้นแก่เพื่อนในชั้น ครูสามารถให้เด็กในชั้นได้รับทราบความก้าวหน้าในการสืบค้นโดยจัดให้มีการอภิปราย หรือการจัดแสดงทั้งจะเป็นโอกาสให้เด็กและครูได้เล่าเรื่องงานโครงการที่ทำแก่ผู้มาเยี่ยมเยียนโรงเรียนอีกด้วยลักษณะทั้ง 5 ประการของโครงสร้างที่กล่าวมานี้ เด็กจะเรียนรู้ในแต่ละระยะของโครงการซึ่งมีอยู่ 3 ระยะ

แคทซ์ (เปลว ปุริสาร. 2543: 18; อ้างอิงจาก Katz. 1993: 18) กล่าวถึงการสอนแบบโครงการว่า เป็นการศึกษาอย่างลุ่มลึกในเรื่องที่เด็กมีความสนใจจะศึกษาด้วยตัวเขาเอง จากสภาพแวดล้อมและสถานการณ์จริง ที่อยู่รอบตัวเขา ซึ่งจะทำให้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโต้แย้งต่อรองกับครู ในเรื่องต่อไปนี้

1. การเลือกคำถามที่ต้องการจะค้นคว้า
2. วิธีการที่จะใช้ค้นหาคำตอบ
3. วิธีการที่จะเสนอคำตอบ หรือผลงานที่ค้นพบคำตอบแล้ว เช่น วาดภาพ ระบายสี

แคทซ์ และชาร์ด (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2549: 12-13; อ้างอิงจาก Katz; & Chard . 1994) กล่าวถึงการสอนแบบโครงการว่า วิธีการสอนนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาเด็กทั้งชีวิตและจิตใจ (mind) ซึ่งชีวิตจิตใจในที่นี้หมายรวมถึง ความรู้ ทักษะ อารมณ์ จริยธรรม และความรู้สึกถึง

สุนทรียศาสตร์แคทซ์และชาร์ด ได้เสนอว่า ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยโดยใช้การสอนแบบโครงการมีเป้าหมายหลัก 5 ประการ คือ

1. เป้าหมายทางสติปัญญา และเป้าหมายทางจิตใจของเด็ก (Intellectual Goals and the Life of the Mind) การจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลในปัจจุบันมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการจัดการเรียนการสอนที่แคบเฉพาะเนื้อหาวิชาการให้เด็กเล็กๆ ฝึกทักษะการอ่านเขียนเรียนเลข (The Three R's) เพื่อเตรียมเด็กเข้าสู่การเรียนการสอนในชั้นสูงต่อไป เป็นการมุ่งเน้นหนักเฉพาะทางด้านวิชาการซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่เด็กทุกคนจะสามารถทำได้เหมือนกันตามที่ครูตั้งเกณฑ์ไว้ลักษณะที่ 2 การสอนแบบดั้งเดิม (Traditional Kindergarten Approach) คือการจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อม มุ่งให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างหลากหลาย เรียนรู้ผ่านการเล่นตามพัฒนาการที่สอดคล้องกับวัยของเด็ก เชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนเด็กอนุบาลต้องมีทั้ง 2 ลักษณะอยู่ด้วยกัน คือในขณะที่เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ อย่างรอบตัว เด็กควรจะได้เข้าใจประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่การเล่นอย่างสนุกสนานและไม่มีเป้าหมาย (Spontaneous play) ดังนั้นเป้าหมายหลักของการเรียนในระดับนี้จึงเป็นการมุ่งให้เด็กพัฒนาความรู้ความเข้าใจโลกที่อยู่รอบๆ ตัวเขาและปลูกฝังคุณลักษณะการอยากรู้อยากเรียน (dispositions) ให้เด็ก

2. ความสมดุลของกิจกรรม (Balance of Activities) แคทซ์และชาร์ด กล่าวว่า การสอนแบบโครงการจะทำให้เด็กวัยอนุบาล ได้ปฏิบัติกิจกรรมทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวิชาการ และกิจกรรมทางการเรียนรู้ผ่านการเล่น และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ

3. โรงเรียนคือส่วนหนึ่งของชีวิต (Schools as Life) การเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาลต้องเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของเด็ก ไม่ใช่แยกออกจากชีวิตประจำวันทั่วไป กิจกรรมในโรงเรียนจึงเป็นกิจกรรม การดำเนินชีวิตปกติ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้คนรอบๆ ตัวเด็ก

4. ห้องเรียนเป็นชุมชนหนึ่งของเด็กๆ (Community Ethos in the Class) เด็กๆ ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตัว การสอนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกถึงคุณลักษณะความรู้ความเข้าใจความเชื่อของเขา ในการสอนแบบนี้จึงเกิดการแลกเปลี่ยน การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง เด็กเรียนรู้ความแตกต่างของตนกับเพื่อนๆ

5. การสอนเป็นสิ่งที่ท้าทายครู (Teaching as Challenge) ในการสอนแบบโครงการครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กโครงการบางโครงการครูเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็ก ครูร่วมกันกับเด็กคิดหาวิธีการแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติไปด้วยกัน

แคทซ์และชาร์ด (เปลว ปุริสาร. 2543: 21; อ้างอิงจาก Katz and Chard. 1994. *Engaging Children's minds : The Project Approach.* pp. 19) เปรียบเทียบการสอนปกติ (Systematic Instruction) กับการสอนแบบโครงการดังแสดงต่อไปนี้

1. การสอนปกติเป็นการแสวงหาความรู้ทักษะที่ใช้แรงจูงใจจากภายนอก ขณะที่การสอนแบบโครงการเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะที่มีอยู่และใช้แรงจูงใจจากภายในตัวเด็กเอง

2. ในการสอนปกติ เด็กทำงานเพื่อหวังรางวัลหวังคะแนนจากครู ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กทำงานเพราะความต้องการและสนใจของเขาเอง

3. ในการสอนปกติ ครูเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กเป็นคนเลือกที่จะทำกิจกรรมที่หลากหลายที่ครูเตรียมให้

4. ในการเรียนการสอนปกติ ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถแล้วถ่ายทอดสู่เด็ก ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กจะถูกมองว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ครูเป็นผู้คอยช่วยกระตุ้นให้เด็กพัฒนาในบางจุดที่ยังด้อยอยู่

5. ในการเรียนการสอนปกติ ครูเป็นผู้สร้างเด็กให้เกิดการเรียนรู้ และมีผลสำเร็จทางการเรียนที่ดีขณะที่การสอนแบบโครงการ ทั้งครูและเด็กร่วมกันสร้างการเรียนรู้และผลสำเร็จทางการเรียน

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อม

การจัดการศึกษาแบบเตรียมความพร้อม ต้องการทักษะ ต้องการแรงดลใจจากภายนอก	การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ประยุกต์ทักษะนำมาใช้ ต้องการแรงดลใจจากภายใน
<ul style="list-style-type: none"> - ความตั้งใจในการทำงานของเด็กมาจากครูและรางวัลเป็นแหล่งของแรงดลใจในภายนอก - ครูเป็นเลือกกิจกรรมการเรียน และการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เห็นว่าเหมาะสมกับระดับที่ศึกษา - ครูเป็นผู้รอบรู้ทุกด้าน และมองว่าเด็กเป็นผู้ไม่รู้ - ครูเป็นผู้ที่สามารถกำหนดการเรียนรู้ และความสำเร็จของเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - ความสนใจของเด็ก และการให้เด็กได้มีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมความมานะพยายาม และเป็นแรงดลใจภายในที่สำคัญ - เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดเตรียมโดยค้นหาระดับที่เหมาะสมและท้าทาย - เด็กเป็นผู้เชี่ยวชาญโดยมีครูเป็นผู้แนะนำ - เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และประเมินความสำเร็จของตนเองร่วมกับครู

นอกจากนี้ ยังกล่าวว่าการสอนแบบโครงการ มีสาระสำคัญดังนี้

1. หัวข้อของโครงการ (Topic) และการเลือกหัวข้อของโครงการ หัวข้อโครงการต้องมาจากความสนใจและความต้องการของเด็ก ครูมีเกณฑ์ในการเลือกหัวข้อโครงการดังนี้

- 1.1 เป็นหัวข้อที่เด็กทุกคน หรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจ
- 1.2 มีแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมในหัวข้อโครงการนี้ได้
- 1.3 เป็นหัวข้อที่เด็กพอจะมีประสบการณ์อยู่บ้างแล้ว
- 1.4 เป็นหัวข้อที่เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริงได้
- 1.5 เป็นเรื่องที่เป็นจริง สามารถให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องนั้นได้
- 1.6 เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ สร้างสิ่งของหรือเล่นสมมุติ
- 1.7 เป็นหัวข้อที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
- 1.8 เด็กมีโอกาสใช้ทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้
- 1.9 ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ

2. กิจกรรมหลักๆ ในการสอนแบบโครงการ (Project Activities) ในโครงการใดโครงการหนึ่ง กิจกรรมที่เป็นหลักในโครงการนั้นประกอบด้วย

- 2.1 กิจกรรมการศึกษาค้นคว้า (Investigation Activities)
- 2.2 กิจกรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงหรือจากการลงมือปฏิบัติ

(Construction Activities)

- 2.3 การเล่นสมมุติ (Dramatic Play)

3. โอกาสแห่งการเรียนรู้ (Learning Opportunities) การสอนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้อย่างหลากหลายผ่านกิจกรรมของโครงการ เช่นการแสดงออกทางภาษา การเล่าเรื่อง การอ่าน การเขียน ทางคณิตศาสตร์ เช่น การเปรียบเทียบ ความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ เช่นการสร้างหรือการเล่นอื่นๆ สิ่งที่ได้ก็จะได้เรียนรู้และเกิดการพัฒนาในการสอนแบบโครงการ คือ

- 3.1 ความรู้ (Knowledge)
- 3.2 ทักษะ (Skills)
- 3.3 คุณลักษณะการอยากรู้ อยากเรียน (Disposition)
- 3.4 ความรู้สึก (Feelings)

4. เด็กเป็นผู้เลือก (Children Making Choices) ในการสอนแบบโครงการ เด็กมีโอกาสในการเลือกในหลายๆ ทาง สิ่งที่ได้เลือกก่อให้เกิดผลทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย คือ การให้เกิดพัฒนาการเรียนรู้ทางสติปัญญา (Cognitive) พัฒนาการทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) พัฒนาการทางสังคม (Social) พัฒนาการทางอารมณ์ (Emotion) และพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral) ผลทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นบางประการ เกิดขึ้นในกระบวนการแก้ปัญหาของเด็ก บางประการเกิดจากผลการทำงานตามกระบวนการแก้ปัญหาที่ได้พบกับทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว เด็กมีโอกาสที่จะเลือกในหลายๆ ทาง คือ

- 4.1 โอกาสในการเลือกงานที่จะทำ
- 4.2 โอกาสในการเลือกเวลาที่จะทำ
- 4.3 โอกาสในการเลือกสถานที่ที่จะทำ
- 4.4 โอกาสเลือกเพื่อนที่จะทำงานด้วย

5. บทบาทครู (The Role of Teacher) ครูเป็นผู้เฝ้าติดตามความสนใจของเด็ก จัดเตรียมกิจกรรมตามความต้องการของเด็ก และเป็นผู้คอยให้การช่วยเหลือในการแก้ปัญหาของเด็ก กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

6. การจัดนิทรรศการในห้องเรียน (Classroom Display) ห้องเรียนในการสอนแบบนี้ จัดตกแต่งโดยผลงานของเด็ก แสดงกระบวนการทำงานของเด็ก นอกจากนี้จะให้ผู้เห็นถึงทิศทางการดำเนินงานของโครงการของเด็กแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กระลึกถึงสิ่งที่ตนเองทำอยู่ ทำให้เด็กสามารถศึกษาได้อย่างลุ่มลึก

7. ระยะต่างๆ ของโครงการ (Phase of Project Work)

7.1 ระยะที่ 1 วางแผน/เริ่มต้นโครงการ (Planning and Getting Started)

7.2 ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ (Project in Progress)

7.3 ระยะที่ 3 คิดทบทวนและสรุป (Reflection and Conclusions)

การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรื่องที่จะศึกษาด้วยตนเอง โดยการกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นมาตามความสนใจ แล้วใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการศึกษาความรู้ตามวิธีการของตนสรุปหลักการในการสอนแบบโครงการได้ดังนี้

1. เด็กศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไป ในรายละเอียดของเรื่องสั้นๆ จนพบคำตอบที่ต้องการ

2. เรื่องที่เด็กศึกษาเป็นเรื่องที่เด็กเป็นผู้เลือกเองตามความสนใจ ประเด็นที่ศึกษาก็เป็นประเด็นที่เด็กตั้งคำถามขึ้นเอง

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษานั้น โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกตอย่างใกล้ชิด จากแหล่งความรู้เบื้องต้น

4. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะใช้ระยะที่ยาวนานอย่างเพียงพอตามความสนใจของเด็กเพื่อที่จะให้เด็กได้ค้นพบคำตอบและคลี่คลายความสงสัยใคร่รู้

5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เด็กได้ประสบกับทั้งความสำเร็จ และความล้มเหลวในวิธีการแสวงหาความรู้ตามวิธีการของเด็กเอง

6. เมื่อเด็กได้ค้นพบคำตอบแล้ว เด็กจะนำความรู้ใหม่ที่ได้นั้นมาเสนอในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการของเด็กเอง อาจจะเป็นงานเขียน งานวาดภาพระบายสี การสร้างแบบจำลอง การเล่นสมมุติละคร การทำหนังสือ หรือรูปแบบอื่นๆ

7. เด็กได้นำเสนอความรู้ต่อเพื่อนๆ และคนอื่นๆ อันจะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของกระบวนการศึกษาของตน และเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ และใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เปิดกว้างสำหรับเด็กในการเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ โดยร่วมมือกันวางแผน กำหนดแนวทางการเรียนรู้และให้ระยะเวลาที่พอเพียงกับความต้องการของเด็ก มีครูเป็นผู้ช่วยเหลือ อำนวย

ความสะดวกระตุ้นให้คิดและเป็นผู้ร่วมงาน โดยเด็กจะสามารถคิดตัดสินใจเลือกดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในโครงการร่วมกันอันเป็นผลมาจากความสนใจ และความท้าทายของโครงการ

2.10 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

พัชรี ผลโยธิน (2542: 14; อ้างอิงจาก Katz. 1994) กล่าวถึงขั้นตอนในการทำโครงการไว้ 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้และความสนใจเด็ก

เด็กและครูจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอภิปราย เพื่อเลือกและปรับหัวเรื่องที่จะทำการสืบค้น หัวเรื่องอาจเสนอโดยเด็ก ครู โดยใช้หลักในการเลือกหัวเรื่อง ดังนี้

1. เลือกหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ทุกวัน อย่างน้อยเด็กประมาณ 2 – 3 คน ควรจะคุ้นเคยกับหัวเรื่อง และจะช่วยในการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับหัวเรื่อง

2. ทักษะพื้นฐานทางการรู้หนังสือและจำนวน ควรถูกบูรณาการอยู่ในเรื่องที่ทำโครงการรวมทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา

3. หัวเรื่องที่เลือกควรใช้เวลาทำโครงการได้อย่างน้อย 1 สัปดาห์ และเหมาะที่จะทำการสำรวจ ค้นคว้าที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้านเมื่อได้หัวเรื่องแล้ว ครูควรเริ่มทำแผนที่ความคิด (Mindmap) หรือใยแมงมุม (Web) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็กในหัวเรื่องนั้นและจัดแสดงแผนที่ทางความคิดที่ทำไว้ภายในชั้นเรียน ซึ่งข้อมูลต่างๆ ที่ได้สามารถใช้ในการสรุป อภิปรายระหว่างทำโครงการ และยังสามารถเชื่อมโยงไปยังหัวเรื่องย่อยได้อีก นอกจากนี้ ในช่วงอภิปรายระดมความคิด ครูควรทราบว่าเด็กมีประสบการณ์ในหัวเรื่องเพียงใด เด็กจะนำเสนอประสบการณ์และแสดงความคิดเห็นที่ตนเข้าใจในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสมของวัย เช่น เด็กปฐมวัยอาจใช้การเขียนภาพเล่นบทบาทสมมุติ ฯลฯ ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเสนอคำถามที่ต้องการสืบค้นหาคำตอบ จดหมายเกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะสืบค้นถูกส่งไปยังบ้านของเด็ก ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้พ่อแม่คุยกับเด็กเกี่ยวกับหัวเรื่องเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูจะชี้แนะวิธีการสืบค้น เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้ทำงานตามศักยภาพ โดยใช้ทักษะพื้นฐานทางการสร้าง การวาดภาพ ดนตรี และบทบาทสมมุติ

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่

เป็นงานในภาคสนาม ประกอบด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่างๆ ระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการ ครูจะเป็นผู้จัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หรือแม้แต่การออกไปศึกษานอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญวิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กทำการสืบค้นสังเกตอย่างใกล้ชิดและบันทึกสิ่งที่พบเห็น อาจมีการเขียนภาพที่เกิดจากการสังเกต จัดทำกราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม หรือสร้างแบบต่างๆ สำรวจ คัดคะแนน มีการอภิปรายเล่นบทบาทสมมุติ เพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่ได้อีก

ระยะที่ 3 ประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนงานโครงการ

เป็นระยะสรุปเหตุการณ์ รวมถึงการเตรียมการเสนอรายงาน และผลที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดง การค้นพบ และจัดทำสิ่งต่างๆ สนทนาเล่นบทบาทสมมุติ หรือจัดนำชมสิ่งที่ได้จากการก่อสร้าง ครูจะจัดให้เด็กได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเรียนรู้กับผู้อื่น เด็กสามารถช่วยกันเล่าเรื่องการทำโครงการให้ผู้อื่นฟัง โดยจัดแสดงสิ่งที่เป็นจุดเด่นให้เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้บริหารได้เห็น ครูจะช่วยเด็กเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาแสดง ซึ่งการทำเช่นนี้เท่ากับช่วยให้เด็กทบทวนและประเมินโครงการทั้งหมด ครูอาจเสนอให้เด็กได้จินตนาการ ความรู้ใหม่ที่ได้ ผ่านทางศิลปะ ทางละคร สุดท้ายครูนำความคิดและความสนใจของเด็กไปสู่การสรุปโครงการ และอาจนำไปสู่หัวเรื่องใหม่ของโครงการต่อไป

ขั้นตอนในการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการได้กำหนดไว้ 3 ระยะ คือ ทบทวนความรู้และความสนใจของเด็กผ่านการอภิปราย เพื่อเลือกและปรับหัวเรื่องที่จะทำการสืบค้นหัวเรื่องอาจเสนอโดยเด็ก ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้พ่อแม่คุยกับเด็กเกี่ยวกับหัวเรื่องเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูจะชี้แนะวิธีการสืบค้น เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้ทำงานตามศักยภาพพร้อมทั้งให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่เป็นงานในภาคสนาม ประกอบด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่างๆ ระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการ ครูจะเป็นผู้จัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หรือแม้แต่การออกไปศึกษานอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญวิทยากรท้องถิ่นเพื่อให้เด็กทำการสืบค้นสังเกตอย่างใกล้ชิดและบันทึกสิ่งที่พบเห็นมีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมุติและประเมินผล สะท้อนกลับเพื่อแลกเปลี่ยนงานโครงการเป็นระยะสรุปเหตุการณ์ รวมถึงการเตรียมการเสนอรายงาน และผลที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดง การค้นพบ และจัดทำสิ่งต่างๆ เด็กสามารถช่วยกันเล่าเรื่องการทำโครงการให้ผู้อื่นฟัง โดยจัดแสดงสิ่งที่เป็นจุดเด่นให้เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้บริหารได้เห็น และครูอาจนำไปสู่หัวเรื่องใหม่ของโครงการต่อไป

2.11 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545: 83) กล่าวว่า บทบาทครูว่าการสอนแบบโครงการเป็นความสนใจของเด็ก เป็นแรงจูงใจภายในที่เกิดจากความต้องการของเด็ก เด็กคิด กระทำ สืบค้น เรียนรู้ และประเมินความสำเร็จของตนเองในการสอนแบบโครงการครูมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญดังนี้

1. เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ ด้วยการสนับสนุนสื่ออุปกรณ์ การนำและพาเด็กไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การให้คำปรึกษาแนะนำที่นำไปสู่เป้าหมายที่เด็กต้องการเรียนรู้
2. เป็นผู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากการค้นพบ ด้วยการมีส่วนร่วมในการศึกษานับจากวางแผนโครงการ กำหนดจุดประสงค์ การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะผู้ประสานงาน การติดต่อวิทยากร ติดต่อกับผู้ปกครองเพื่อแจ้งแนวทางการเรียนรู้ของเด็ก และผลงานที่เกิดขึ้นจากการเรียน

3. เป็นผู้กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยการนำพูดสนทนา กระตุ้นความคิด และการนำเสนอที่ทำให้เด็กสามารถตั้งศักยภาพตนเองออกมาได้เต็มที่ สนับสนุนให้เด็กเก่งช่วยเด็กอ่อน

4. เป็นผู้สังเกตความก้าวหน้า บันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก รวมถึงประมวล ข้อความรู้จากผลงานการเรียนรู้ของเด็ก ติดตาม ช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก ให้ประสบความสำเร็จ

5. เป็นผู้กระตุ้นความคิดริเริ่ม กิจกรรมในการสอนแบบโครงการเหมือนกับการเรียนแก้ปัญหา ต้องมีการค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติม หรือค้นคว้ามาจากผู้มีประสบการณ์ก็ได้ ในบางครั้งอาจมี สาธิต บรรยาย หรือทบทวนประกอบกันแล้วแต่ความเหมาะสม การสอนแบบนี้ทำให้เกิดความคิด ริเริ่มความมีเหตุผล รู้จักการค้นคว้าและสามารถปฏิบัติได้จริง

สรุปได้ว่า ครูจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการต้องมีความกระตือรือร้น และสนุกกับการเรียนรู้ การเดินทางและการศึกษาค้นคว้า เพราะการเรียนรู้ของเด็กจะขยายออกตลอดเวลา การ ให้เด็กมีประสบการณ์จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจของเด็ก

2.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

งานวิจัยในต่างประเทศ

ซิลเวีย (Sylvia. 1999: 751) ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยใช้การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Student – center พบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการสอนที่เด็กได้มีโอกาส ที่จะทำกิจกรรมที่สำคัญและตรงกับเนื้อหาและพบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถบรรลุ การเรียนการสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

แรบบิท (จิรภรณ์ วสุวัต. 2540: 72; อ้างอิงจาก Rabitti. 1992. *Preschool at "LaVilletta"*.) ได้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการของโรงเรียนอนุบาลที่La Villetta ประเทศอิตาลี พบว่าบทบาทครูมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในโครงการ กล่าวคือครูต้องแสดงให้เห็นว่าครูยอมรับในความคิดเห็นของเด็ก สนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดที่มีในโครงการให้เด็กใช้ความสามารถในการทำ กิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันครูส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ และการพึ่งพาตนเองให้กับเด็ก จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นได้ว่าบทบาทครูมีอิทธิพลต่อการ ดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการอย่างมาก และบทบาทครูสอดคล้องกับการส่งเสริม จริยธรรมทางสังคมตัว

งานวิจัยในประเทศ

จิรภรณ์ วสุวัต (2540: 163) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของ เด็กวัยอนุบาล ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิส โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการใช้ทดลองใช้ โปรแกรมและประเมินระดับจริยธรรมทางสังคมของเด็กด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน

ระดับ 2 โดยใช้การจูงใจหรือความร่วมมือ และด้านการให้และการรับประสบการณ์ร่วมกับระดับ 2 โดยพิจารณาความเหมือนทางความคิดหรือประสบการณ์ของเด็กอนุบาลกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ผลการทดสอบสมมุติฐานการศึกษาวิจัยพบว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมระดับจริยธรรมทางสังคมทั้งสองด้านให้พัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เปลว ปุริสาร (2543: 49-50) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่ากิจกรรมและลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้ทั้ง 4 ระยะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการนั้น ส่งเสริมให้เค้าได้เผชิญกับปัญหาและเรียนรู้วิธีที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ที่พบจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจด้วยตนเอง และรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่เอื้อต่อการส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยทำให้เด็กปฐมวัยที่มีระดับความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงและต่ำหลังจากได้รับจากจัดประสบการณ์แบบโครงการมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น

ปัทมา ศุภกานี (2545: 80) ได้ศึกษาพฤติกรรมการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยทำการสังเกตพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยพบว่าการสอนแบบโครงการสามารถส่งเสริมพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการทดลอง

นุชจริย์ ม่วงอยู่ (2550: 70) ศึกษาพฤติกรรมการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์และคุณลักษณะในแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

สุดาพร วิชิตชัยชาคร (2551: 89) ศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม พบว่าเด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ การช่วยเหลือ การยอมรับ และการแบ่งปัน สูงขึ้น

ทิวาวรรณ สังข์ภิรมย์ (2552: 69) ศึกษาผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนมีความสามารถในการแก้ปัญหาโดยรวมและรายด้านสูงขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นข้อมูลสนับสนุนให้ศึกษาวิจัยถึงการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ว่าจะมีผลต่อคุณลักษณะพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองเนื่องจากประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการมีการจัดการเรียนการสอนที่เด็กจะต้องศึกษาด้วยตนเอง กำหนดประเด็นปัญหาขึ้นมาตามความสนใจ ตามความสามารถของเด็กแต่ละบุคคล เป็นการเปิด

โอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามพัฒนาการ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดคุณลักษณะพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นกระบวนการการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะกระบวนการในการเรียนรู้และการคิดริเริ่ม สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและบุคคลที่อยู่รอบตัวเด็กทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีสามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้อย่างมีความสุข โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกซึ่งเน้นรับฟังความคิดเห็นความสามารถและการกระทำของเด็ก ทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นการพัฒนาศักยภาพเด็กโดยรวม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านทักษะความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ตามเป้าหมายของการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการเพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในด้านความรับผิดชอบและด้านความอดทนอดกลั้น ว่าวิธีการจัดประสบการณ์ดังกล่าวจะสามารถส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยได้นำไปเป็นแนวทางปรับใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย – หญิง ที่มีอายุ ระหว่าง 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 200 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย – หญิง ที่มีอายุ 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่

1. แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. สังเกตการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ณ โรงเรียนเกษมพิทยา และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

3. สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักการและรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

4. สร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งกำหนดขั้นตอนดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ

ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินผลโครงการ

ในแต่ละระยะการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ลักษณะ คือ
อภิปรายกลุ่ม ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจและมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นการพบปะ สนทนากันในกลุ่มย่อย หรือกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น

การทำงานภาคสนาม เป็นกระบวนการที่สำคัญ ช่วยตอบคำถามที่เด็กสงสัยทำให้เด็กเข้าใจโลกที่แวดล้อมมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญ หรือสิ่งของ รวมไปถึงสถานที่ต่างๆ เพื่อค้นคว้าหาข้อมูล ซึ่งทำให้เด็กได้มีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การดม การชิม การได้ยิน การมอง การสัมผัส อันนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่นอกห้องเรียน

การนำเสนอประสบการณ์ เป็นประสบการณ์ที่เด็กแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจของประสบการณ์ทั้งเก่าและใหม่ โดยผ่านทางศิลปะประเภทต่างๆ การทำกราฟ การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การเล่นเกมบทบาทสมมุติ การก่อสร้างแบบต่างๆ เป็นต้น

การสืบค้น เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กรู้จักการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ เพื่อหาคำตอบจากคำถามของตน เช่น จากพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อน ครูคนอื่นๆ วิทยากร การทดลอง ปฏิบัติการ การศึกษาในสถานที่ต่างๆ เป็นต้น

การจัดแสดง เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด เพื่อสะท้อนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้และนำเสนอผลงานที่ทำ ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับทราบความสำเร็จ ความก้าวหน้า ในเรื่องที่ศึกษา อาจเป็นการจัดทำสารนิทัศน์ ประเภทต่างๆ แสดงผลงานของเด็ก การเล่าเรื่องงานในโครงการแก่ผู้อื่น การจัดแสดงละคร หรือบทบาทสมมุติ เป็นต้น โดยทั้งหมดเด็กมีส่วนร่วม รับผิดชอบในผลงานต่างๆ ด้วยตนเอง

องค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 5 ลักษณะนี้จะปรากฏอยู่ในแต่ละระยะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่เป็นการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ

5. จัดทำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการดังตาราง 2

ตาราง 2 กำหนดแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

วันเดือนปี/ระยะ	หัวข้อ/การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	พฤติกรรมความมีวินัย ในตนเอง
<p>ระยะที่ 1 ระยะ เริ่มต้นโครงการ</p> <p>1. สังเกตความ สนใจ/สร้าง สถานการณ์ 31 ม.ค.-3 ก.พ.2555</p>	<p>“หนูอยากรู้”</p> <ul style="list-style-type: none"> - เด็กและครูร่วมกันทบทวนประสบการณ์เกี่ยวกับหน่วยกัวย่ียว - เด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่เด็ก ๆ อยากเรียนรู้ต่อไป 	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติตามข้อตกลง - ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างราบรื่น
<p>2. การกำหนด หัวเรื่อง 6-8 ก.พ. 2555 -อภิปรายกลุ่ม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - แบ่งกลุ่มเด็กออกเป็น 5 กลุ่มเพื่อร่วมกันระดม ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจอยากเรียนรู้ - เด็กแต่ละกลุ่มคัดเลือกเรื่องที่ยากเรียนรู้มาก ที่สุด กลุ่มละ 1 เรื่อง เพื่อนำเสนอ 	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติตามข้อตกลง - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น
<p>3. เด็กนำเสนอ ประสบการณ์เดิม 9-10 ก.พ. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การนำเสนอ ประสบการณ์เดิม/ ประสบการณ์ใหม่ -การจัดแสดง 14 ก.พ.2555 -การจัดแสดง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอเรื่องที่กลุ่ม ตนเองอยากเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การกำหนด หัวเรื่อง - ครูนำเรื่องที่เด็กสนใจ ทั้งหมด 5 เรื่องมาให้เด็ก วาดภาพเรื่องที่ตนเองสนใจอยากจะเรียนรู้มาก ที่สุด เพื่อลงคะแนนหาข้อสรุปกำหนดเป็นหัว เรื่องที่มาจากความสนใจของเด็ก - ครูให้เด็กวาดภาพสิ่งที่เด็กสนใจหรืออยาก เรียนรู้เกี่ยวกับ หัวข้อ “ข้าวจี” 	<ul style="list-style-type: none"> - อาสาทำงานที่ได้รับ มอบหมาย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
<p>4. กำหนดปัญหาที่ ศึกษา 15 ก.พ.55 (ตั้งสมมติฐาน) -การจัดแสดง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กและครูร่วมกันสรุปประเด็นในสิ่งที่เด็กอยาก รู้โดยการนำเสนอในรูปแบบของ Web โครงการ “ข้าวจี” 	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติตามข้อตกลง - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ตาราง 2 (ต่อ)

วันเดือนปี/ระยะ	หัวข้อ/การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	พฤติกรรมความมีวินัย ในตนเอง
5. แจ้งข่าวสาร ถึงผู้ปกครอง 15 ก.พ. 2555	- ขอความร่วมมือผู้ปกครองในการให้ข้อมูลกับ เด็กเกี่ยวกับหัวเรื่อง “ข่าวจี” ที่เด็กกำลังศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้เด็กพร้อมสนับสนุน	- อาสาทำงานที่ได้รับ มอบหมาย - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น
ระยะที่ 2 ระยะ พัฒนาโครงการ ร่วมกันคิดและ หาความรู้ความ เข้าใจใหม่ 16 ก.พ. 2555 -การสืบค้น	ตามหา..“ข่าวจี” - เด็กออกไปสัมภาษณ์ บุคลากรในโรงเรียน เกี่ยวกับที่มาของข่าวจี - รวบรวมประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อ นำมาสรุปข้อมูล	- อาสาทำงานที่ได้รับ มอบหมาย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
17 ก.พ. 2555 -การนำเสนอ ประสบการณ์เดิม/ ประสบการณ์ใหม่ -การจัดแสดง	ตำนาน..“ข่าวจี” - เชิญวิทยากรมาให้ความรู้โดยการเล่านิทาน ประกอบภาพเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ ข่าวจี - วิทยากรอ่านบทพญาตามตำนานประเพณีบุญ ข่าวจี เกี่ยวกับเรื่องประเพณีบุญเดือนสามนี้ นักปราชญ์อีสานโบราณได้แต่งพญาไว้ว่า... ฮอดเดือนสาม ท้องฟ้า ปลอดโปร่งสดใส ไปทางใต้ เห็นแต่คนใจ บุญชั่วแฉวเต็มคุ่ม เหลียวเห็นซุม สวาน้อย พากันปั้นข่าวจี เฮือนละห้า สืบัน พอได้ออกใส่บุญ พองกันบีบ ข้าวปั้น ตกแต่งอาหาร มีเท็งหวาน เท็งคาว หนุ่มสาวมาโฮมด้อม บ้านมหา ภาษาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น “บุญข่าวจีหรือ บุญเดือนสาม”. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.baanmaha.com/community/thread8839.html วันที่สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555.	- ปฏิบัติตามข้อตกลง - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ตาราง 2 (ต่อ)

วันเดือนปี/ระยะ	หัวข้อ/การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	พฤติกรรมความมีวินัย ในตนเอง
21-23 ก.พ. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การทำงาน ภาคสนาม -การนำเสนอ ประสบการณ์เดิม/ ประสบการณ์ใหม่	“ลักษณะของข้าวจี” - นำข้าวจีมาให้เด็กสังเกต เปรียบเทียบ ชิม รสชาติ ดมกลิ่น - ร่วมกันออกไปสำรวจข้าวจีภายในบริเวณ โรงเรียนและสถานที่ใกล้เคียง โรงอาหารครัว 11 และ 12 โรงเรียนอาหารนานาชาติ โรงแรม โรงอาหารเบอเกอร์สวนดุสิต - เด็กและครูร่วมกันทบทวนการออกไปสำรวจ “ข้าวจี” และเปรียบเทียบความเหมือนความต่าง ระหว่าง ข้าวเหนียวกับข้าวจี	- อาสาทำงานที่ได้รับ มอบหมาย - เก็บของเข้าที่เรียบร้อย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รักษาของใช้ส่วนรวม - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
24 ก.พ. 2555 -การทำงาน ภาคสนาม	เล่าถึงขั้นตอนของ.. “ข้าวจี” - เชิญวิทยากรฝ่ายครัวผลิตสวนดุสิตมาสาธิต ขั้นตอน วิธีการทำข้าวจีให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ	- ปฏิบัติตามข้อตกลง - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
28-29 ก.พ. - 2 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การนำเสนอ ประสบการณ์เดิม/ ประสบการณ์ใหม่ -การทำงาน ภาคสนาม -การสืบค้น -การจัดแสดง	ส่วนผสมของ.. “ข้าวจี” - นำข้าวจีมาให้เด็กชิมรสชาติ - เด็กร่วมกันระดมความคิด เกี่ยวกับ ข้าวจี “เมื่อเด็กชิมรสชาติของข้าวจีแล้วเด็กคิดว่าข้าวจี มีส่วนผสมอะไรบ้าง” - เด็กออกไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ บุคลากรในโรง อาหารครัว 11 และ 12 เพื่อสอบถามเกี่ยว ส่วนผสมของข้าวจี - ครูทบทวนประสบการณ์เดิม โดยการใช้คำถาม กระตุ้น เกี่ยวกับ “การสาธิตวิธีการทำข้าวจีโดย วิทยากรผู้เชี่ยวชาญ” - ให้เด็กคิดออกแบบสูตรส่วนผสมและรสชาติของ ข้าวจีที่ตนเองอยากรับประทาน	- อาสาทำงานที่ได้รับ มอบหมาย - เก็บของเข้าที่เรียบร้อย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รักษาของใช้ส่วนรวม - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ตาราง 2 (ต่อ)

วันเดือนปี/ระยะ	หัวข้อ/การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	พฤติกรรมความมีวินัย ในตนเอง
5-6,8-9 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การสืบค้น -การจัดแสดง	“ข้าวจี” สูตรเด็ด - แบ่งกลุ่มเด็ก 5 กลุ่ม เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงรสชาติและส่วนผสมของข้าวจี ที่กลุ่มของตนเองอยากทำมากที่สุด (ให้สมาชิกในกลุ่มนำเสนอรสชาติข้าวจีของตนเองให้เพื่อนในกลุ่มฟัง) - เด็กช่วยกันคัดเลือกรสชาติของข้าวจี - สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนคิด ส่วนผสมเมนูข้าวจีของตนเอง - แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในการเตรียมวัตถุดิบที่จะนำมาทำข้าวจี	- อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย - เก็บของเข้าที่เรียบร้อย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
13 มี.ค. 2555 -การทำงานภาคสนาม	“ทำเอง..กินเอง” - เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันทำข้าวจีตามแผนที่ต้องการวางเอาไว้	- ปฏิบัติตามข้อตกลง - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
14-16 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การนำเสนอประสบการณ์เดิม/ประสบการณ์ใหม่ -การทำงานภาคสนาม -การสืบค้น -การจัดแสดง	“รสชาติ..สูตรเด็ด” - เด็กชิมรสชาติข้าวจีของตนเองและนำเสนอขั้นตอนการทำ ปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการเลือกแก้ปัญหา - เด็กแต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยนกันชิมข้าวจี - ครูและเด็กร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับรสชาติของข้าวจีแต่ละกลุ่มและรสชาติของข้าวจีที่เด็กชอบมากที่สุด - นำเสนอในรูปแบบ แผนภูมิ - สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันทำข้าวจี รสชาติที่ได้รับการเลือกมากที่สุด พร้อมทั้งออกแบบรูปแบบ/ลักษณะของข้าวจี - นำข้าวจีที่ทำได้มาช่วยกำหนดราคา	- อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย - เก็บของเข้าที่เรียบร้อย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รักษาของใช้ส่วนรวม - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ตาราง 2 (ต่อ)

วันเดือนปี/ระยะ	หัวข้อ/การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	พฤติกรรมความมีวินัย ในตนเอง
20 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การจัดแสดง	ชวนคิด..คำคล้อง“ข้าวจี” - ทบทวนขั้นตอนและประสบการณ์ในการทำข้าวจี - ร่วมกันแต่งคำคล้องจอง “ข้าวจี”	- ปฏิบัติตามข้อตกลง - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
21-22 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การนำเสนอ ประสบการณ์เดิม/ ประสบการณ์ใหม่	ประโยชน์ ของ “ข้าวจี” - เด็กๆ ระดมความคิดว่า “ข้าวจี” มีประโยชน์อย่างไร	- ปฏิบัติตามข้อตกลง
	โทษ / ผลเสีย ของ “ข้าวจี” - เด็กๆ ระดมความคิดว่า “ข้าวจี” มีโทษอย่างไร	- ปฏิบัติตามข้อตกลง
23-26 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การนำเสนอ ประสบการณ์เดิม/ ประสบการณ์ใหม่ -การทำงาน ภาคสนาม -การสืบค้น -การจัดแสดง	ประติมากรรม “ข้าวจียักษ์” - ท่องคำคล้องจอง “เรื่องข้าวจี” จากนั้นให้เด็กแต่ละคนออกแบบข้าวจีจำลอง แล้วนำเสนอผลงานของตนเอง - สมาชิกเด็กในห้องเรียนร่วมกันเลือก “การออกแบบข้าวจีจำลอง” ที่อยากทำมากที่สุด - เด็กๆ ร่วมกันกำหนดวัสดุ – อุปกรณ์ ในการทำข้าวจียักษ์ - แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ จัดเตรียมวัสดุ – อุปกรณ์ เพื่อนำมาทำข้าวจียักษ์ - เด็กๆ ช่วยกันระดมความคิด วางแผนขั้นตอนในการทำประติมากรรม ข้าวจียักษ์แบ่งหน้าที่กันทำข้าวจียักษ์ตามแผนที่ได้วางไว้	- อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย - เก็บของเข้าที่เรียบร้อย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รักษาของใช้ส่วนรวม - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ตาราง 2 (ต่อ)

วันเดือนปี/ระยะ	หัวข้อ/การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	พฤติกรรมความมีวินัย ในตนเอง
ระยะที่ 3 ระยะสรุป อภิปรายผลและ นำเสนอผลงาน 1. ทบทวนการ เรียนรู้ทั้งหมด 27 มี.ค. 2555	รวมข้อมูลเสริมมติสู่..นิทรรศการ “ข้าวจี” - เด็กและครูร่วมกันทบทวนสิ่งที่เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ ในโครงการ “ข้าวจี”	- อสาทำงานที่ได้รับ มอบหมาย - เก็บของเข้าที่เรียบร้อย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รักษาของใช้ส่วนรวม - รอคอยคิวได้
2. นำเสนอผลงาน 28-29 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การจัดแสดง	- เด็กและครูร่วมกันพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับ นิทรรศการที่จะจัดขึ้นพร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ความ รับผิดชอบในการจัดแสดงนิทรรศการ - เด็กเตรียมตัวก่อนการจัดแสดงนิทรรศการ ซ้อม บทบาทหน้าที่ของตนเอง	- พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
3. สิ้นสุดโครงการ 30 มี.ค. 2555 -การจัดแสดง	- จัดนิทรรศการ “ข้าวจี” โดยเด็กเป็นวิทยากร การนำเสนอ นิทรรศการ ตามหน้าที่ของตนเอง	

วิธีการหาคุณภาพแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. นำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจ
ความถูกต้องตามหลักการ ความสอดคล้องของแผนกับจุดประสงค์ ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. อาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา
(แผนกอนุบาล)
3. อาจารย์ศศกมล บุรีชฎะ ครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3
โรงเรียนเกษมพิทยา

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแผนและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.1 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ตามคำแนะนำของ
ผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญให้ปรับรูปแบบการจัดกิจกรรมในเรื่องของการวิเคราะห์คำถามของเด็ก
เพื่อนำมาสู่การจัดกลุ่มคำถามเพื่อจัดทำแผนภูมิใยแมงมุม (Web) พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนหัวข้อให้เกิด
ความลุ่มลึกในเนื้อหา

1.2 นำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการไปประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับจุดประสงค์ ที่มีค่า (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

1.3 นำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

การสร้างและหาคุณภาพแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

1. ศึกษานิยาม ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเองเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

2. ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมของ อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533) กฤษณี ภูพัฒน์ (2538) สายพิน ประจสุวรรณ์ (2538) จิตรา ชนะกุล (2539) จินดา นำเจริญ (2540) เบญจวรรณ ศรีมารุต (2541) สุภัก ไหวหากิจ (2543) ต๋องจิตต์ จิตดี (2547) ศศินันท์ นิลจันทร์ (2547) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

3. สร้างแบบสังเกตและคู่มือประกอบคำแนะนำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย แบบสังเกตมีลักษณะเป็นข้อความที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย จำนวน 2 ด้าน รวม 12 รายการ ดังต่อไปนี้

พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ	6 รายการ
พฤติกรรมด้านความอดทน อดกลั้น	6 รายการ

4. นำแบบสังเกตและคู่มือประกอบคำแนะนำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริพรรณ ตันตริรัตน์ไพศาล ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ปุณญฤทธิ์ อาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ อาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย

ให้คะแนน 0 หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรปรับปรุง

ให้คะแนน - 1 หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วย

5. นำแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยไปประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับจุดประสงค์ ที่มีค่า (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

6. ปรับปรุงแบบสังเกตและคู่มือประกอบคำแนะนำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญดังนี้ ปรับการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน รายละเอียดของพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบและความอดทน ออกล้น ปรับตารางการบันทึกการสังเกตพฤติกรรม

7. นำแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน

8. นำแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทดลองใช้ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนกำหนดตัวเลข (Numerical Rating Scales) ดังต่อไปนี้

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับ 3, 2, 1 และ 0

ระดับคะแนน 3 เด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยได้ด้วยตนเอง

ระดับคะแนน 2 เด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยเป็นบางครั้ง

ระดับคะแนน 1 เด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยโดยมีเพื่อนหรือครูขอร้องให้กระทำ

ระดับคะแนน 0 เด็กไม่แสดงพฤติกรรมความมีวินัย

9. นำแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่คัดเลือกไว้ไปหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตโดยใช้สูตร (RAI : Rater Agreement Indexes) (Burry – Stock. 1996: 256) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยรายด้านได้ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมินเท่ากับ 0.97 และด้านความอดทน ออกล้น เท่ากับ 0.97

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองกลุ่มเดียว (One - Group Pretest-Posttest Design) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 249) ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แบบแผนการทดลองที่มีกลุ่มเดียว มีการสังเกตก่อนและหลัง

กลุ่ม	สังเกต ก่อนการทดลอง Pretest	ทำการทดลอง	สังเกต หลังการทดลอง Posttest
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

- T₁ แทน การสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยก่อนการทดลอง (Pretest)
 X แทน การดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
 T₂ แทน การสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยหลังการทดลอง (Posttest)

วิธีการดำเนินการทดลอง

การทดลองในครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 - 50 นาที รวม 32 วัน โดยมีแผนตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากกลุ่มประชากรที่เป็นเด็กปฐมวัย ชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน

2. ขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินการทดลอง
3. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
4. ทำการสังเกตเด็กกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง (Pretest) ในช่วงเวลา กิจกรรมเสริมประสบการณ์
5. จัดสภาพแวดล้อมและสถานที่ดำเนินการทดลองที่เอื้อต่อการเรียนรู้
6. ดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 - 50 นาที รวม 32 วัน ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เวลา 9.30 - 10.20 น.
7. ทำการสังเกตเด็กกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยทุกสัปดาห์
8. ทำการสังเกตเด็กกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง (Posttest) ในช่วงเวลา กิจกรรมเสริมประสบการณ์
9. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยไปวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล อภิปรายผล

ตาราง 4 วันและเวลากิจกรรมที่ทำการทดลองและการสังเกต

สัปดาห์ที่	การดำเนินการศึกษาทดลอง	จำนวน/สัปดาห์
1	สังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง Pretest	4 วัน
2 – 9	ดำเนินการวิจัยในรูปแบบของโครงการ	4 วัน
10	สังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง Posttest	4 วัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีหลักการดำเนินการดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน โดยมีผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คนเป็นผู้สังเกต
2. ทำการทดลอง เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยทุกสัปดาห์ ในช่วงเวลา 9.30 – 10.20 น. เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ วันละ 40 – 50 นาที จำนวน 32 ครั้ง
3. การเก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน โดยมีผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้สังเกต
4. นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบข้อมูลก่อนหลังการทดลอง ช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรก่อนและหลังการจัด

ประสบการณ์แบบโครงการเพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบและความอดทนอดกลั้น ทั้งโดยรวม รายด้านและรายข้อ โดยใช้การทดสอบค่า t (t – test) แบบข้อมูลลักษณะเกี่ยวเนื่องกัน (dependent sample)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ 2538: 262)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ 2538:273)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของคะแนนนักเรียนแต่ละคน ในกลุ่มตัวอย่าง
	$(\sum x)^2$	แทน	กำลังสองของผลรวมของคะแนนนักเรียนแต่ละคน ในกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 79)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกต โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต จากสูตร RAI (Burry – Stock. 1996 : 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum_{k=1}^K \sum_{n=1}^N R_{1kn} - R_{2kn}}{KN(I-1)}$$

เมื่อ	RAI	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของการสังเกต
	R _{1kn}	แทน	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1
	R _{2kn}	แทน	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 2
	N	แทน	จำนวนเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนพฤติกรรมย่อย
	I	แทน	จำนวนช่วงคะแนน (0 ,1, 2, 3)

3. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมุติฐาน

3.1 สถิติสำหรับการทดสอบสมมุติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยการทดสอบค่าที (t – test) แบบข้อมูลลักษณะเกี่ยวเนื่องกัน (dependent sample) ใช้สูตร (ล้วนสายยศ 2538: 301)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – test (t - distribution)
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคน
	$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

การแปลผลคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบและความอดทนอดกลั้น โดยกำหนดการแปลผลคะแนนแบบสังเกต พฤติกรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัยโดยรวม รายด้านและรายข้อดังนี้

ในภาพรวม

- คะแนน 18.01 - 24.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับดีมาก
- คะแนน 12.01 - 18.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับดี
- คะแนน 06.01 - 12.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับพอใช้
- คะแนน 00.00 - 06.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับควรปรับปรุง

จำแนกรายด้าน

- คะแนน 09.01 - 12.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับดีมาก
- คะแนน 06.01 - 09.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับดี
- คะแนน 03.01 - 06.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับพอใช้
- คะแนน 00.00 - 03.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับควรปรับปรุง

จำแนกรายข้อ

- คะแนน 02.26 - 03.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับดีมาก
- คะแนน 01.51 - 02.25 หมายถึง มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับดี
- คะแนน 00.76 - 01.50 หมายถึง มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับพอใช้
- คะแนน 00.00 - 00.75 หมายถึง มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับควรปรับปรุง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกิดเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ
p	แทน	ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย มีตามลำดับดังนี้

1. พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
3. พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างการได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
4. ตัวอย่างพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์พฤติกรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีตามลำดับดังนี้

1. พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำผลการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและพฤติกรรมในแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการสังเกตในแต่ละช่วงเวลาก่อนที่จะได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ และหลังจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาวิเคราะห์ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 5

ตาราง 5 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนที่จะได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัย	ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ		
	คะแนนเต็ม	M	ระดับพฤติกรรม
1. ความรับผิดชอบ	12	3.56	อยู่ในระดับพอใช้
1.1 อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย	3	0.48	อยู่ในระดับควรปรับปรุง
1.2 เก็บของเข้าที่เรียบร้อย	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้
1.3 ปฏิบัติตามข้อตกลง	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้
1.4 รักษาของใช้ส่วนรวม	3	1.08	อยู่ในระดับพอใช้
2. ความอดทน อดกลั้น	12	3.00	อยู่ในระดับควรปรับปรุง
2.1 รอคอยคิวได้	3	0.68	อยู่ในระดับควรปรับปรุง
2.2 พากเพียรทำงานให้สำเร็จ	3	0.76	อยู่ในระดับพอใช้
2.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น	3	0.88	อยู่ในระดับพอใช้
2.4 ควบคุมอารมณ์ตนเองได้	3	0.68	อยู่ในระดับควรปรับปรุง
รวม	24	6.56	อยู่ในระดับพอใช้

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณารายละเอียดของพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบแล้ว พบว่า พฤติกรรมเก็บของเข้าที่เรียบร้อย ปฏิบัติตามข้อตกลง และรักษาของใช้ส่วนรวม มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้ และพฤติกรรมอาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับควรปรับปรุง ส่วนพฤติกรรมด้านความอดทนอดกลั้น อยู่ในระดับควรปรับปรุง เมื่อพิจารณารายละเอียด

รายพฤติกรรมของด้านความอดทนอดกลั้น พบว่า พฤติกรรมปากเพียรทำงานให้สำเร็จ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนพฤติกรรมรอคอยคิวได้ และควบคุมอารมณ์ตนเองได้มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับควรปรับปรุง

ตาราง 6 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยหลังจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัย	หลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ		
	คะแนนเต็ม	M	ระดับพฤติกรรม
1. ความรับผิดชอบ	12	12.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.1 อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย	3	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.2 เก็บของเข้าที่เรียบร้อย	3	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.3 ปฏิบัติตามข้อตกลง	3	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.4 รักษาของใช้ส่วนรวม	3	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
2. ความอดทน อดกลั้น	12	11.28	อยู่ในระดับดีมาก
2.1 รอคอยคิวได้	3	2.92	อยู่ในระดับดีมาก
2.2 ปากเพียรทำงานให้สำเร็จ	3	2.78	อยู่ในระดับดีมาก
2.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น	3	2.76	อยู่ในระดับดีมาก
2.4 ควบคุมอารมณ์ตนเองได้	3	2.82	อยู่ในระดับดีมาก
รวม	24	23.28	อยู่ในระดับดีมาก

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่าหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับดีมาก โดยมีพฤติกรรมอาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย เก็บของเข้าที่เรียบร้อย ปฏิบัติตามข้อตกลง และรักษาของใช้ส่วนรวมอยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านพฤติกรรมความอดทนอดกลั้น เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมอยู่ในระดับดีมากทั้งโดยรวมและรายพฤติกรรม โดยมีพฤติกรรมรอคอยคิวได้ อยู่ในระดับดีมากสูงเป็นอันดับแรก รองลงมาควบคุมอารมณ์ตนเองได้ อยู่ในระดับดีมาก และพฤติกรรมปากเพียรทำงานให้สำเร็จ อยู่ในระดับดีมาก และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น อยู่ในระดับดีมากสูงเป็นอันดับที่ 3

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำผลการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัย	ก่อนจัดกิจกรรม		หลังจัดกิจกรรม		ผลต่าง		t	p
	M	S	M	S	M	S		
1. ความรับผิดชอบ	3.56	0.71	12.00	0.00	8.44	0.71	59.29**	.000
1.1 อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย	0.48	0.51	3.00	0.00	2.52	0.51	24.71**	.000
1.2 เก็บของเข้าที่เรียบร้อย	1.00	0.41	3.00	0.00	2.00	0.41	24.50**	.000
1.3 ปฏิบัติตามข้อตกลง	1.00	0.41	3.00	0.00	2.00	0.41	24.50**	.000
1.4 รักษาของใช้ส่วนรวม	1.08	0.28	3.00	0.00	1.92	0.28	34.67**	.000
2. ความอดทน อดกลั้น	3.00	0.82	11.28	0.58	8.28	0.98	42.25**	.000
2.1 รอคอยคิวได้	0.68	0.48	2.92	0.19	2.24	0.48	23.27**	.000
2.2 พากเพียรทำงานให้สำเร็จ	0.76	0.44	2.78	0.33	2.02	0.53	19.06**	.000
2.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น	0.88	0.33	2.76	0.33	1.88	0.53	17.87**	.000
2.4 ควบคุมอารมณ์ตนเองได้	0.68	0.48	2.82	0.32	2.14	0.49	21.84**	.000
รวม	6.56	0.87	23.28	0.58	16.72	1.00	83.53**	.000

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 ปรากฏว่าพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมความมีวินัยดีขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทั้งด้านความรับผิดชอบ และด้านความอดทนอดกลั้น หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยดีขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายพฤติกรรม พบว่า ทุกพฤติกรรมหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองดีขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน

3. พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างการได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการจำแนกเป็นรายสัปดาห์

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้ระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการจำแนกรายสัปดาห์ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 8

ตาราง 8 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการ และในช่วงเวลาที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ จำแนกรายสัปดาห์

ช่วงเวลาที่สังเกต		ความรับผิดชอบ	ความอดทน อดกลั้น	รวม
สัปดาห์ที่ 1	M	4.28	3.74	8.02
ระดับพฤติกรรม		อยู่ในระดับพอใช้	อยู่ในระดับพอใช้	อยู่ในระดับพอใช้
สัปดาห์ที่ 2	M	4.82	4.40	9.22
ระดับพฤติกรรม		อยู่ในระดับพอใช้	อยู่ในระดับพอใช้	อยู่ในระดับพอใช้
สัปดาห์ที่ 3	M	6.64	6.40	13.04
ระดับพฤติกรรม		อยู่ในระดับดี	อยู่ในระดับดี	อยู่ในระดับดี
สัปดาห์ที่ 4	M	8.30	7.34	15.64
ระดับพฤติกรรม		อยู่ในระดับดี	อยู่ในระดับดี	อยู่ในระดับดี
สัปดาห์ที่ 5	M	9.16	8.34	17.50
ระดับพฤติกรรม		อยู่ในระดับดีมาก	อยู่ในระดับดี	อยู่ในระดับดี
สัปดาห์ที่ 6	M	9.86	8.68	18.54
ระดับพฤติกรรม		อยู่ในระดับดีมาก	อยู่ในระดับดี	อยู่ในระดับดีมาก
สัปดาห์ที่ 7	M	10.62	9.64	20.26
ระดับพฤติกรรม		อยู่ในระดับดีมาก	อยู่ในระดับดีมาก	อยู่ในระดับดีมาก
สัปดาห์ที่ 8	M	11.16	10.06	21.22
ระดับพฤติกรรม		อยู่ในระดับดีมาก	อยู่ในระดับดีมาก	อยู่ในระดับดีมาก

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 ปรากฏว่าพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็นดังนี้

พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมของเด็กปฐมวัยระหว่างจัดกิจกรรม พบว่า สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 2 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ สัปดาห์ที่ 3 ถึง สัปดาห์ที่ 5 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดี และสัปดาห์ที่ 6 ถึง สัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า

ด้านความรับผิดชอบ สัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับพอใช้ สัปดาห์ที่ 3 และสัปดาห์ที่ 4 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับดี และสัปดาห์ที่ 5 ถึง สัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับดีมาก

ด้านความอดทนอดกลั้น สัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยด้านความอดทน อดกลั้นอยู่ในระดับพอใช้ สัปดาห์ที่ 3 ถึงสัปดาห์ที่ 6 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยด้านความอดทนอดกลั้นอยู่ในระดับดี และสัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยด้านความอดทนอดกลั้นอยู่ในระดับดีมาก

4. ตัวอย่างพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูลในชั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำผลการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีพฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมหลังการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรายบุคคลใน 3 อันดับคะแนนสูงสุด 24.00 คะแนนปานกลาง 23.50 และคะแนนต่ำสุดคือ 22.00 ผลปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 ตัวอย่างพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัย	คะแนน เต็ม	ก่อนได้รับการจัดกิจกรรม		หลังได้รับการจัดกิจกรรม	
		M	ระดับพฤติกรรม	M	ระดับพฤติกรรม
เด็กปฐมวัยคนที่ 1					
1. ความรับผิดชอบ	12	4.00	อยู่ในระดับพอใช้	12.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.1 อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.2 เก็บของเข้าที่เรียบร้อย	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.3 ปฏิบัติตามข้อตกลง	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.4 รักษาของใช้ส่วนรวม	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
2. ความอดทน อดกลั้น	12	4.00	อยู่ในระดับพอใช้	12.00	อยู่ในระดับดีมาก
2.1 รอคอยคิวได้	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
2.2 พากเพียรทำงานให้สำเร็จ	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
2.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
2.4 ควบคุมอารมณ์ตนเองได้	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
รวม	24	8.00	อยู่ในระดับพอใช้	24.00	อยู่ในระดับดีมาก

ตาราง (9) ต่อ

พฤติกรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย	คะแนนเต็ม	ก่อนที่จะได้รับการจัดกิจกรรม		หลังจากได้รับการจัดกิจกรรม	
		M	ระดับพฤติกรรม	M	ระดับพฤติกรรม
เด็กปฐมวัยคนที่ 2					
1. ความรับผิดชอบ	12	3.00	อยู่ในระดับควรปรับปรุง	12.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.1 อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.2 เก็บของเข้าที่เรียบร้อย	3	0.00	อยู่ในระดับควรปรับปรุง	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.3 ปฏิบัติตามข้อตกลง	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.4 รักษาของใช้ส่วนตัว	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
2. ความอดทน อดกลั้น	12	3.00	อยู่ในระดับควรปรับปรุง	11.50	อยู่ในระดับดีมาก
2.1 รอคอยคิวได้	3	0.00	อยู่ในระดับควรปรับปรุง	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
2.2 พากเพียรทำงานให้สำเร็จ	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
2.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	2.50	อยู่ในระดับดีมาก
2.4 ควบคุมอารมณ์ตนเองได้	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
รวม	24	6.00	อยู่ในระดับพอใช้	23.50	อยู่ในระดับดีมาก
เด็กปฐมวัยคนที่ 3					
1. ความรับผิดชอบ	12	4.00	อยู่ในระดับพอใช้	12.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.1 อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.2 เก็บของเข้าที่เรียบร้อย	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.3 ปฏิบัติตามข้อตกลง	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
1.4 รักษาของใช้ส่วนตัว	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
2. ความอดทน อดกลั้น	12	3.00	อยู่ในระดับควรปรับปรุง	10.00	อยู่ในระดับดีมาก
2.1 รอคอยคิวได้	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	3.00	อยู่ในระดับดีมาก
2.2 พากเพียรทำงานให้สำเร็จ	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	2.50	อยู่ในระดับดีมาก
2.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น	3	1.00	อยู่ในระดับพอใช้	2.50	อยู่ในระดับดีมาก
2.4 ควบคุมอารมณ์ตนเองได้	3	0.00	อยู่ในระดับควรปรับปรุง	2.00	อยู่ในระดับดี
รวม	24	7.00	อยู่ในระดับพอใช้	22.00	อยู่ในระดับดีมาก

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 ปรากฏว่า

เด็กปฐมวัยคนที่ 1 ซึ่งมีคะแนนของพฤติกรรมความมีวินัยหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยรวมสูงเป็นอันดับแรก

ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทั้งด้านความรับผิดชอบ และด้านความอดทนอดกลั้น ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับพอใช้เช่นกัน และพิจารณารายละเอียดรายพฤติกรรมของด้านความรับผิดชอบ และด้านความอดทนอดกลั้นแล้ว พบว่า ทุกพฤติกรรม มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้ เช่นกัน

หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทั้งด้านความรับผิดชอบ และด้านความ

อดทนอดกลั้น หลังการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดรายพฤติกรรมของด้านความรับผิดชอบ และด้านความอดทนอดกลั้นแล้ว พบว่า ทุกพฤติกรรม มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับดีมาก

เด็กปฐมวัยคนที่ 2 ซึ่งมีคะแนนของพฤติกรรมความมีวินัยหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยรวมอยู่ในลำดับที่ 13

ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับควรปรับปรุง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทั้งด้านความรับผิดชอบ และด้านความอดทนอดกลั้น ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับควรปรับปรุงเช่นกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดรายพฤติกรรมของด้านความรับผิดชอบแล้ว พบว่า พฤติกรรมอาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย พฤติกรรมปฏิบัติตามข้อตกลง และรักษาของใช้ส่วนรวม มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนพฤติกรรมเก็บของเข้าที่เรียบร้อยมีพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับควรปรับปรุง สำหรับการพิจารณารายพฤติกรรมในด้านความอดทน อดกลั้นแล้ว พบว่า พฤติกรรมพากเพียรทำงานให้สำเร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และควบคุมอารมณ์ตนเองได้ มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้ และพฤติกรรมรอคอยคิวได้ มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับควรปรับปรุง

หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทั้งด้านความรับผิดชอบ และด้านความอดทนอดกลั้น หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดรายพฤติกรรมของด้านความรับผิดชอบ และด้านความอดทนอดกลั้นแล้ว พบว่า ทุกพฤติกรรม มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับดีมาก

ข้อมูลจากตาราง 9 ของเด็กปฐมวัยคนที่ 2 พบว่า หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ แม้ว่าเด็กปฐมวัยจะมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง อยู่ในระดับดีมากแต่ก็ยังมีพฤติกรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ที่ยังต้องพัฒนาเพิ่มขึ้น

เด็กปฐมวัยคนที่ 3 ซึ่งมีคะแนนของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยรวมอยู่ในลำดับสุดท้าย

ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทั้งด้านความรับผิดชอบ ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับพอใช้เช่นกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดรายพฤติกรรมของด้านความรับผิดชอบแล้ว พบว่า ทุกพฤติกรรม มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้ สำหรับด้านความอดทนอดกลั้น ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับควรปรับปรุง เมื่อพิจารณารายละเอียดรายพฤติกรรมแล้ว พบว่า พฤติกรรมรอคอยคิวได้ พากเพียรทำงานให้สำเร็จ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนพฤติกรรมควบคุมอารมณ์ตนเองได้ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับควรปรับปรุง

หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทั้งด้านความรับผิดชอบ และด้านความอดทนอดกลั้น หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดรายพฤติกรรมของด้านความรับผิดชอบ พบว่า ทุกพฤติกรรมมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านความอดทนอดกลั้น พบว่า พฤติกรรมรอคอยคิวได้ พากเพียรทำงานให้สำเร็จ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับดีมาก ส่วนพฤติกรรมควบคุมอารมณ์ตนเองได้ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับดี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับครูพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกเป็นนวัตกรรมในการส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย และเป็นแนวทางสำหรับครูในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการแก่เด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบนวัตกรรมการสอนที่ช่วยต่อยอดประสบการณ์ให้เด็กได้ค้นพบศักยภาพของตนเองและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบและด้านความอดทนอดกลั้น

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัย ชาย – หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1 แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 2 แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

ขั้นตอนในการทำวิจัย

การทดลองในครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 - 50 นาที รวม 32 วัน โดยมีแผนตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากกลุ่มประชากรที่เป็นเด็กปฐมวัย ชาย – หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน

- 2 ขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินการทดลอง

- 3 สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

- 4 ทำการสังเกตเด็กกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง (Pretest)

- 5 จัดสภาพแวดล้อมและสถานที่ดำเนินการทดลองที่เอื้อต่อการเรียนรู้

- 6 ดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 - 50 นาที รวม 32 วัน ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เวลา 9.30 – 10.20 น.

- 7 ทำการสังเกตเด็กกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง (Posttest)

- 8 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยไปวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล อภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ t-test สำหรับ Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนระหว่างและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า

1.1 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ โดยมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนพฤติกรรมด้านความอดทน อटकั้น อยู่ในระดับควรปรับปรุง หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับดีมากและพฤติกรรมด้านความอดทน อटकั้น อยู่ในระดับดีมาก

1.2 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ พบว่าสัปดาห์ที่ 1 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนสัปดาห์ที่ 2 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ สัปดาห์ที่ 3 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ สัปดาห์ที่ 4 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดี สัปดาห์ที่ 5 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดี สัปดาห์ที่ 6 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดี สัปดาห์ที่ 7 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และสัปดาห์ที่ 8 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

2. ผลจากการเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า

2.1 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม รายด้านคือ ด้านความรับผิดชอบและด้านความอดทน อटकั้น และทุกรายพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการสูงกว่าก่อนการได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองรายบุคคลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นกว่าเดิม โดยก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมรายด้านและรายพฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้ หรือ ควรปรับปรุง หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม รายด้านและรายพฤติกรรมอยู่ในระดับดีหรือดีมาก

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยครั้งนี้เพื่อการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการซึ่งจากการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1.1 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ โดยมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนด้านความอดทนอดกลั้น อยู่ในระดับควรปรับปรุง และหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านความอดทนอดกลั้น อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child centered) ของการเรียนรู้ เป็นการดำเนินการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างเสริมประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการของเด็กและความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ เด็กมีอิสระในการคิดจินตนาการ พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กสนใจ และนำไปสู่การกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะทำการศึกษาในเรื่องที่เด็กสนใจอย่างลุ่มลึก เด็กได้ใช้ประสบการณ์เดิมของแต่ละคน มากำหนดวางแผนพัฒนาซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget) วราภรณ์ รักวิจัย. (2535: 108-109) ที่กล่าวว่า จริยธรรมจะแฝงอยู่ในกฎเกณฑ์ต่างๆ ทุกชนิด ซึ่งสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม กับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมายจากการกำหนดหัวข้อเรื่องตั้งคำถามที่เด็กสนใจเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้ววางแผนการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบที่เด็กต้องการ โดยลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เพื่อก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงที่จะนำไปสู่การเรียนรู้และเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจากสถานการณ์จริงได้ค้นพบข้อมูลความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเช่น การสนทนาอภิปราย การสาธิต การปฏิบัติการทดลอง การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ และด้วยรูปแบบของกิจกรรมเหล่านี้จึงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กคิด เลือกลง และตัดสินใจที่จะลงปฏิบัติรวมทั้งได้ฝึกฝนทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้ลักษณะของการเรียนรู้แบบโครงการตลอด 8 สัปดาห์ ของระยะการทดลองเป็นบรรยากาศการเรียนรู้ที่เด็กกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นในรอบของข้อตกลงที่ผู้วิจัยซึ่งมีบทบาทเป็นครูผู้สอนโครงการในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยดังกล่าวมีอิสระเสรีในการนำเสนอความสนใจของตนซึ่งสอดคล้องกับ ฉันทนา ภาคบงกช; และคนอื่นๆ (2546: 73) ที่กล่าวไว้ความมีวินัยในตนเองที่เกิดจากบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมตนเองให้เกิดวินัย เป็นการตัดสินใจและเลือกทำด้วยความสมัครใจของตนเอง จึงเป็นผลมาจากความเคยชินที่ดี มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อหรือจริยธรรมในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวม จึงจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข เด็กได้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุมีผลและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังปฏิบัติตามกฎกติกาที่เด็กได้ร่วมกันกำหนดขึ้นอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ได้วางแผนการเรียนรู้ร่วมกันทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เชเวียคอฟ และ ฟริทซ์ (เตือนใจ ยอดนิล. 2530: 44; อ้างอิงจาก sheviakov; &

Friz.1965) ได้ศึกษาถึงประเภทของวินัยที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็ก ว่าไม่ควรเป็นวินัยที่มีรากฐานจากการปฏิบัติตามคำสั่งของบุคคลอื่นและให้ความเห็นต่อไปอีกว่า ควรเป็นเรื่องของความตั้งใจ มาจากจิตสำนึกของเด็กเอง ซึ่งมีใช้การกระทำตามคำสั่ง หรือเพราะการลงโทษ นั่นคือการปลูกฝังให้เกิดวินัยในตนเอง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความชื่นชอบและรักในอุดมคติ และสอดคล้องกับสายพิณปรุงสุวรรณ (2538: 44-48) ได้ทำการศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยเด็กร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์และครูสร้างกฎเกณฑ์เด็กอายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 จำนวน 92 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยเด็กร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์และครูสร้างกฎเกณฑ์ มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างการได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ พบว่าสัปดาห์ที่ 1 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนสัปดาห์ที่ 2 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ สัปดาห์ที่ 3 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ สัปดาห์ที่ 4 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดี สัปดาห์ที่ 5 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดี สัปดาห์ที่ 6 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก สัปดาห์ที่ 7 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และสัปดาห์ที่ 8 พฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้บันทึกผลโดยแบ่งออกเป็น 8 สัปดาห์ และกำหนดการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ระยะสร้างความสนใจและเริ่มต้นโครงการ

ครูเริ่มต้นจากการสนทนากับเด็กในขณะสรุปกิจกรรมการเรียนในสัปดาห์ที่ผ่านมาเรื่องความเป็นมาของก๊วยเตี๋ย โดยใช้ประเด็นคำถามเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจและกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็น ระหว่างร่วมกิจกรรมครูได้สังเกตความสนใจของเด็กเกี่ยวกับการค้นหาหัวเรื่องในประเด็นคำถามที่เด็กนำมาอภิปรายร่วมกันจากนั้นครูจึงนำข้อมูลคำตอบของเด็กๆ มาแบ่งกลุ่มเลือกหัวเรื่องเพื่อให้เด็กร่วมกันหาข้อสรุปในสิ่งที่เด็กๆอยากเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับ วรนาท รักสกุลไทย (2551: 26) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็กเรียนรู้อย่างละเอียดลึกซึ้งในเรื่องใกล้ตัวและเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับเด็ก การเรียนรู้เป็นการเปิดโอกาสและบูรณาการให้เด็กได้ใช้ทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

ขั้นเริ่มโครงการเป็นระยะที่เด็กแต่ละคนต้องค้นหาความสนใจของตนเอง แสดงความคิดเห็นจากความสนใจ ในการค้นหาหัวข้อที่น่าสนใจในการทำโครงการร่วมกัน โดยเด็กอาศัยประสบการณ์เดิม ในระยะนี้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมของแต่ละคนที่มีเกี่ยวกับหัวข้อ โดยนำความรู้ความเข้าใจ และความประทับใจของตนเองที่เกี่ยวกับหัวข้อมาร่วมกันสร้างแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้ จากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องข้าวจีและเด็กได้ออกมาเล่าความประทับใจเกี่ยวกับการข้าวจี และเด็กได้นำเรื่องข้าวจีมาเป็นประเด็นในการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และเด็กเสนอให้ไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่นห้องสมุด

ครัวอาหาร 11 และ 12 โรงเรียนอาหารนานาชาติสวนดุสิต โรงเรียน เบอเกอร์สวนดุสิต ทำให้เด็กได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดและนำความรู้เกี่ยวกับข่าวที่ได้ค้นคว้ามาจากห้องสมุดและแหล่งอื่นๆ มาสร้างแผนภูมิใยแมงมุม (web) การเรียนรู้ร่วมกัน

ระยะเริ่มต้นโครงการ เด็กได้ร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาเกี่ยวกับโครงการข่าวจี้ในการศึกษาและร่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับโครงการข่าวจี้ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจในการเรียนรู้ และการรับรู้ เข้าใจถึงสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเพื่อนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาในขั้นต่อไป ซึ่งการตั้งคำถามในขั้นเริ่มต้นโครงการนี้ เพื่อกำหนดแนวทางจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของเด็ก

ระยะที่ 2 ขั้นพัฒนาโครงการ ในระยะนี้เด็กได้ร่วมกันคิดหาวิธีการ ค้นหาคำตอบว่าจะสามารถหาคำตอบได้จากแหล่งข้อมูลใด และมีวิธีหาคำตอบอย่างไร จากการดำเนินกิจกรรมในโครงการข่าวจี้เด็กร่วมกันตั้งคำถามว่า ข่าวจี้ทำมาจากอะไร เด็กช่วยกันเสนอหาวิธีการในการหาคำตอบ ว่าควรหาคำตอบจากช่างคุณพ่อคุณแม่ จากคุณครู และนำไปสู่ความสนใจในการค้นคว้าสืบค้นและหาข้อมูลและในระยะนี้เด็กมีโอกาสดำเนินการจากปัญหาดังกล่าวเด็กได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น วางแผนการและปฏิบัติกิจกรรมที่ซับซ้อนตามความสามารถและความสนใจ เพื่อให้กิจกรรมบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ สอดคล้องกับทัศนะของ เมย์ (May, 1970: 266) ที่กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนทางสมองซึ่งเกี่ยวกับความหยั่งเห็น การจินตนาการ การจัดกระทำและการรวบรวมความคิด

ระยะที่ 3 ระยะสรุป และอภิปรายผลโครงการข่าวจี้ เป็นระยะที่เด็กได้ผ่านการศึกษา ซึ่งได้ร่วมกันค้นหาคำตอบจากการร่วมกันตั้งคำถามในระยะที่ 1 หมดทุกคำถาม และมีความพอใจในการศึกษาค้นคว้าในโครงการข่าวจี้ ซึ่งสังเกตได้จากเด็กไม่สนใจที่จะตั้งคำถามใหม่เพิ่มขึ้นเด็กได้ร่วมกันสรุปความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่ได้รับ จากการทำโครงการข่าวจี้ การส่งเสริมกระบวนการคิดในระยะสรุป และอภิปรายผลในโครงการนี้ เด็กได้มีโอกาสถ่ายทอดกระบวนการในการทำกิจกรรม ได้รวบรวมความคิด ความสนใจของตนเอง ซึ่งเด็กได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องข่าวจี้ ในการวิจัยในระยะนี้ เด็กได้เล่าถึงกิจกรรม “ทำเอง..กินเอง” ในขั้นตอนและกระบวนการทำข่าวจี้ เป็นกระบวนการที่เด็กประทับใจ โดยเล่าเรื่องเกี่ยวกับผลงาน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดการทบทวนความคิดตั้งแต่ก่อนดำเนินกิจกรรม ขณะดำเนินกิจกรรม และผลของการดำเนินกิจกรรม เด็กต้องลำดับความคิดของตนเองให้เชื่อมโยงกับการนำเสนอของเพื่อน ในระยะนี้ยังมีการจัดแสดงผลงานให้ผู้ปกครอง ครู และเพื่อนๆ ได้เห็นกระบวนการดำเนินกิจกรรมในโครงการข่าวจี้จากลำดับขั้นในการจัดกิจกรรมโครงการข่าวจี้ทั้ง 3 ระยะ ทั้งนี้ผลจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยซึ่งทีศนา แชมมณี (2548: 138-139) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการคือ การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกทำโครงการที่ตนสนใจ ร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่น่าสนใจวางแผนในการทำโครงการร่วมกันและลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบ แล้วนำผลงานและประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด สรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด สอดคล้องกับ ลอริส

มาลากูสซี (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2543: 64) ศึกษาค้นคว้าด้านประสาทวิทยาและจิตวิทยาที่นำไปสู่การปฏิบัติที่มีความสิ้นเปลืองและความคล่องตัวในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็กจนได้แนวคิดแบบเรกจิโอ เอมีเลีย ซึ่งพัฒนามาจากรากฐานของปรัชญาทางการศึกษาและแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญได้แก่ วิธีการมองเด็ก (The image of the children) ในสายตาของครู เด็กคือผู้เต็มไปด้วยความสามารถ พลังความแข็งแกร่ง เด็กในแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวของตัวเอง มีศักยภาพและความสามารถในตนเอง ความปรารถนาที่จะเติบโตและงอกงาม ความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเรกจิโอ เอมีเลีย คำนี้ถึงองค์ประกอบทั้ง 3 คือ เด็กครอบครัว และครู การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จึงมุ่งที่จะจัดโรงเรียนให้มีความรู้สึกที่อบอุ่นและเป็นมิตรสำหรับทุกคนที่ได้เข้ามาสัมผัสโรงเรียน (An Amiable School) ให้ความรู้สึกอบอุ่น ครูและนักเรียนเรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกัน แนวคิดเรกจิโอจะให้ความสำคัญของการเรียนรู้มากกว่าการสอน และเด็กได้ฝึกค้นคว้าด้วยตัวเอง ไม่มีการเขียนแผนการสอนที่กำหนดขั้นตอนกิจกรรมที่ชัดเจน แต่จะเป็นการรวบรวมรายชื่อหัวข้อโครงการที่คาดว่าจะมีความสนใจของเด็กสภาพการจัดกิจกรรมจะสิ้นเปลืองไปตามภาวะการณ์ที่ตอบสนองต่อความสนใจของเด็ก

จากการอภิปรายข้างต้นสรุปได้ว่าการศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการสะท้อนให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ (Process Oriented Model) มากกว่าที่จะเน้นเนื้อหา โดยการศึกษาครั้งนี้เด็กได้เกิดกระบวนการคิด และทักษะด้านต่างๆ ในการพัฒนาตนเอง ได้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม และส่งเสริมพฤติกรรมด้านต่างๆ ของเด็ก ส่วนเนื้อหาในการทำกิจกรรมโครงการ จะเกิดมาจากความสนใจจากตัวเด็กเอง และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อย่างโครงการส่งเสริมให้เด็กกลุ่มตัวอย่างเกิดพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่คาดหวังอย่างช้าๆ ในบรรยากาศของกิจกรรมที่หลากหลาย

2. ผลจากการเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า

2.1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่าง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการสูงกว่าก่อนการได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการ โดยเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนเด็กในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำกิจกรรมโครงการ รวมทั้งให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมโครงการที่เด็กสนใจ ซึ่งแคทซ์ และชาร์ด (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2549: 12-13; อ้างอิงจาก Katz; & Chard . 1994) กล่าวถึงการสอนแบบโครงการเป็นวิธีการสอนที่มีจุดมุ่งหมายพัฒนาเด็กทั้งชีวิตและจิตใจ (mind) ซึ่งชีวิตจิตใจในที่นี้หมายถึง ความรู้ ทักษะ อารมณ์ จริยธรรม และความรู้สึกถึงสุนทรียศาสตร์แคทซ์และชาร์ด ได้เสนอว่า ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยโดยใช้การสอนแบบโครงการมีเป้าหมายหลักทางสติปัญญา และเป้าหมายทางจิตใจของเด็ก (Intellectual Goals and the Life of the Mind) ของการเรียนในระดับนี้จึงเป็นการมุ่ง

ให้เด็กพัฒนาความรู้ความเข้าใจโลกที่อยู่รอบๆ ตัวเขาและปลูกฝังคุณลักษณะการอยากรู้อยากเรียน (dispositions) ให้เด็ก และความสมดุลของกิจกรรม (Balance of Activities) การสอนแบบโครงการ จะทำให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวิชาการ และกิจกรรมทางการเรียนรู้ผ่านการเล่น และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ นับว่าโรงเรียนคือส่วนหนึ่งของชีวิต (Schools as Life) การเรียนการสอนในโรงเรียนจึงเป็นกิจกรรม การดำเนินชีวิตปกติ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้คนรอบๆ ตัวเด็กห้องเรียนจึงเป็นชุมชนหนึ่งของเด็ก ๆ (Community Ethos in the Class) ให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกถึงคุณลักษณะความรู้ความเข้าใจความเชื่อของเขาการสอนแบบนี้จึงเกิดการแลกเปลี่ยน การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง การสอนจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายครู (Teaching as Challenge) ในการครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กโครงการ บางโครงการครูเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ครูร่วมกันกับเด็กคิดหาวิธีการแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติไปด้วยกัน ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่กว้างขวางและเป็นการนำความรู้เดิมกับความรู้ใหม่มาเชื่อมโยงความคิด

นอกจากผู้ปกครองแล้วบุคคลที่ถือว่ามีความสำคัญต่อความมีวินัยของเด็กอีกท่านหนึ่งคือครูโดยการทำให้โครงการครั้งนี้ครูได้มีการยอมรับความคิดเห็น ข้อเสนอและมีความเชื่อมั่นในการกระทำของเด็กตามความสามารถที่เกิดจากความสนใจและความต้องการของเด็กแต่ละคน ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ โดยเลือกเรื่องที่จะเรียน วิธีการเรียนรู้ ผู้ร่วมงานมีอิสระในการวางแผนจัดกิจกรรมร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันโดยมีครูเป็นผู้อำนวยการความสะดวกและแสดงความสนใจยอมรับความคิดเห็นการกระทำของเด็กส่งเสริมและให้กำลังใจในการทำกิจกรรมเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ตามความคิดและวิธีการของตนเอง ตัวอย่างเช่น ในโครงการข่าวจี้ เด็กร่วมกันตั้งคำถามว่า “ข่าวจี้มีส่วนผสมอะไรบ้าง” เมื่อเกิดคำถามร่วมกันเด็กได้เสนอวิธีการในการค้นหาคำตอบ โดยการออกไปสัมภาษณ์บุคลากรภายในโรงเรียน และบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งในกระบวนการค้นหาคำตอบของเด็กดังกล่าว ครูได้แสดงบทบาทเป็นผู้คอยกระตุ้นให้เด็กคิดวางแผนในการเตรียมการก่อนออกค้นคว้าคำตอบ เช่น เด็กๆ ต้องการไปค้นหาคำตอบจากบุคคลใดบ้าง สถานที่ที่เด็กๆ ต้องการไปค้นหาคำตอบคือสถานที่ใดบ้าง เด็กๆ ต้องเตรียมตัวอย่างอะไรบ้างในการไปค้นคว้าคำตอบเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้กระบวนการคิด การวางแผนในการหาข้อมูล การให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัยในการเดินทางไปยังแหล่งข้อมูลรวมทั้งยกย่องชมเชยในความคิดของเด็กทำให้เด็กมีอิสระทางความคิดกล้าที่จะคิดและทำสิ่งใหม่การส่งเสริมให้คนมีความรู้ ความคิด มีปัญญา มีวิธีคิด รู้จริง รู้แจ้ง รู้ตลอด รู้เท่าทัน ตามเหตุผลความเป็นจริง รู้จักวิเคราะห์บูรณาการองค์ความรู้ (สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์. 2550: 67-71) ครูจึงต้องมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการรวมทั้งให้คำแนะนำและกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาพร้อมกับเพื่อนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันการช่วยเหลือในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมเป็นการขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง เด็กจะเกิดการเรียนรู้และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมการทำข่าวจี้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่สำหรับเด็ก เด็กไม่สามารถปั้นข่าวเหนียวให้เป็นก้อนกลมและเสียบไม้ได้ แต่มีเพื่อนบางคนสามารถปั้นข่าวเหนียวให้เป็นก้อนกลมและเสียบไม้ได้ ทำให้สามารถช่วยเหลือเพื่อนโดยการสอน

เทคนิควิธีการปั้นข้าวเหนียวและการช่วยเพื่อนปั้นข้าวเหนียว และมีเด็กบางกลุ่มไม่สามารถนำวัสดุ ดิบในการทำข้าวจีมาได้ตามที่ได้ออกแบบเอาไว้ เพื่อนๆ ต่างกลุ่มที่มีวัตถุดิบเหล่านั้นได้แบ่งปัน วัตถุดิบให้กับเพื่อน

ในกิจกรรมที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นการแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในบริบทของ บรรยากาศสภาพแวดล้อมที่จัดขึ้นอย่างชัดเจนคือ กิจกรรมการก่อไฟเตาถ่าน โดยมีครูเป็นผู้ จัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ เช่น เตาถ่าน ถ่าน ไม้ขีด ชีโต้ ฯ ทำให้เด็กๆ เกิดความสงสัยจึง เกิดประเด็นคำถามว่า “คุณครูชีโต้คืออะไรและมาจากไหน” เด็กๆ ทุกคนได้ทราบคำตอบในขณะนั้น ว่าชีโต้เป็นเชื้อเพลิงในการจุดไฟภาษาอีสานเรียกว่าบองโต้ คุณครูก็เลยขออาสาว่าเพื่อนคนไหนจะ หาข้อมูลมาให้เพื่อนๆ ได้บ้าง จากนั้นครูได้ขออาสาจากกลุ่มละ 1 คน ออกไปก่อเตาถ่านถือว่าเป็น ประสบการณ์สำคัญของเด็กๆ ที่อาสาออกไปทำหน้าที่ ซึ่งมีแต่เด็กผู้ชายจึงได้ยื่นการสนทนาในขณะ ทำงานเป็นประเด็นคำถามของน้องกิม : “แล้วทำไมผู้หญิงไม่ออกมาช่วยก่อไฟเลย” น้องดีใจ : “ก็ เพื่อนผู้หญิงต้องอยู่ข้างในเพราะมันร้อน” ในการก่อไฟเตาถ่านของแต่ละกลุ่มใช้เวลาประมาณ 10 - 15 นาที เพราะเตาของกลุ่มที่ 2 ไม่ติด เด็กๆ ก็มารุมล้อมช่วยเพื่อนเพื่อจะให้ไฟติด ก็มีการแนะนำ ของเพื่อนเกิดขึ้นทันที น้องกิม : “เอาถ่านออกก่อน” น้องภูเข : “ก็เอาถ่านที่ติดในเตามาใส่สิ” (เป็น เตาถ่านที่ติดไฟแล้ว) น้องดีใจ : “ใช่ๆ แล้วใครจะหยิบ” น้องอั้งเปา : “พัดเอาแรงๆ จะติดแล้ว” น้อง ไอซ์ : “ร้อนมากเลย” น้องดีใจ : “ครูติดทุกเตาแล้ว” เด็กๆ ได้แสดงความคิดแลกเปลี่ยนกันในขณะที่ ทำงานนำไปสู่การแก้ปัญหาของเด็กทำให้ไม่ล้มเลิกในการก่อไฟเตาถ่านหลังจากไฟทุกเตาติดหมด เด็กๆ ทุกคนตั้งใจในความสำเร็จที่อาสาออกมาด้วยน้ำหนึ่ของแต่ละคนไหลออกมาด้วยอากาศร้อน และความร้อนจากเตาและก็แยกย้ายไปล้างหน้าล้างมือกลับเข้าไปหาเพื่อนๆ ในกลุ่มของตนเพื่อปั้น ข้าวจีของตนเอง จากกิจกรรมการก่อไฟเตาถ่านนี้ทำให้ครูเห็นความคิด ความเพียรพยายาม ความ อดทน ความมีน้ำใจและความตั้งใจในการทำงานร่วมกันของเด็กๆ ที่อาสาออกมาแสดง ความสามารถในการเป็นผู้นำของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับไวสท์ทอสกี (เปลว บุริสาร. 2543: 7; อ้างอิง จาก Berk; & Winsler. 1995) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นใน Zone of Proximal Development เป็นสภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายแต่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพัง เมื่อได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่ หรือจากการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า เด็กจะสามารถแก้ปัญหานั้นได้และเกิดการเรียนรู้ขึ้น ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหาได้ ด้วยตนเองซึ่งสอดคล้องกับแรบบิท (จิราภรณ์ วสุวัต. 2540: 72; อ้างอิงจาก Rabitti. 1992. *Preschool at “LaVilletta”*.) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการของโรงเรียนอนุบาล ที่ La Villetta ประเทศอิตาลี พบว่าบทบาทครูมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ของ เด็กในโครงการ กล่าวคือครูต้องแสดงให้เห็นว่าครูยอมรับในความคิดเห็นของเด็ก สนับสนุน ช่วยเหลือให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดที่มีในโครงการให้เด็กใช้ความสามารถในการทำกิจกรรม ต่างๆ ได้ด้วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันครูส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ การพึ่งพาตนเองให้กับเด็ก จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นได้ว่าบทบาทครูมีอิทธิพลต่อการดำเนินการ จัดประสบการณ์แบบโครงการอย่างมาก และบทบาทครูสอดคล้องกับการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคม

และปีทมา ศุภก่าเน็ด (2545: 80) ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสพการณ์แบบโครงการ โดยทำการสังเกตพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยพบว่าการสอนแบบโครงการสามารถส่งเสริมพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการทดลอง

จากผลการวิจัยสามารถพิจารณาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้านดังนี้

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ พบว่า ในช่วงแรกของการจัดกิจกรรม พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบยังไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังยึดติดอยู่กับตนเองเป็นส่วนใหญ่ต่อมาเมื่อได้รับการจัดประสพการณ์แบบโครงการ เด็กปฐมวัยเริ่มมีความรับผิดชอบสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากรูปแบบการจัดประสพการณ์แบบโครงการเน้นกระบวนการสร้างความรู้ (Construction) โดยที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่เปิดกว้างด้วยตนเอง เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่เบื่อ ไม่รู้สึกว่าเป็นการถูกบังคับ แต่เป็นสิ่งที่เด็กกระทำด้วยตนเองตามความพอใจ การฝึกฝนการทำอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุก ๆ กิจกรรมที่เด็กมีส่วนร่วมจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกคุ้นเคยกับการกระทำซ้ำ ๆ ในแต่ละระยะของโครงการ เด็กได้อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย เก็บของเข้าที่เรียบร้อย ปฏิบัติตามข้อตกลง และรักษาของใช้ส่วนรวมโดย บทบาทครูจะเปลี่ยนจากการสอนโดยตรงเป็นผู้อำนวยความสะดวกสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กด้วยการจัดประสพการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็กรอบด้านอย่างสมดุลเต็มตามศักยภาพ

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความอดทนอดกลั้น พบว่า ในช่วงเวลาจัดกิจกรรมโดยใช้การจัดประสพการณ์แบบโครงการ เด็กปฐมวัยมีความอดทนอดกลั้นสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดประสพการณ์เรียนรู้แบบโครงการมีลักษณะเป็นกิจกรรมกลุ่มที่เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกความอดทนอดกลั้น จากความขัดแย้งความไม่เข้าใจกัน โดยในระยะแรกของกิจกรรม พบว่า เด็กยังมีพฤติกรรมการยึดตนเองในลักษณะต่าง ๆ เช่น แชนกิว ว่ากล่าว พูดก่อกวนเพื่อน ฯลฯ แต่หลังจากการดำเนินกิจกรรมไปได้ระยะหนึ่ง เด็กมีพฤติกรรมรอยคยคิวได้ พากเพียรทำงานให้สำเร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมในลักษณะดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น

จากคำกล่าวข้างต้นทำให้ทราบว่าการจัดประสพการณ์แบบโครงการที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่เอื้อต่อการเผชิญปัญหาต่าง ๆ และบรรยากาศสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกและส่งเสริมการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางให้โอกาสเด็กในการวางแผน แก้ปัญหาตามความสนใจรวมทั้งพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ตามความสามารถของเด็กอย่างอิสระและเด็กได้ประสบความสำเร็จจากการหาข้อสรุปร่วมกันในการทำกิจกรรม ก่อให้เกิดความพึงพอใจและสนุกสนานในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเพราะเห็นว่าการที่ได้นั้นหรือชิ้นงานต่าง ๆ เป็นงานของตนเองที่จะต้องสร้างสรรค์และถ่ายทอดออกมาให้เกิดคุณค่ามากที่สุด มีผลทำให้เด็กมีความรับผิดชอบ และความอดทนอดกลั้น ต่อการทำกิจกรรมเพิ่มสูงขึ้น

2.2 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยคนที่ 1 มีพฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการอยู่ในระดับพอใช้ หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ส่วนคนที่ 2 มีพฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการอยู่ในระดับควรปรับปรุง หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และคนที่ 3 มีพฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการอยู่ในระดับพอใช้ หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาระดับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่มีระดับความมีวินัย สูงและต่ำ โดยดูจากคะแนนเฉลี่ย พบว่า หลังจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเด็กมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงในกิจกรรมด้วยตนเองอย่างอิสระ ตามความสามารถและความสนใจจากตัวเด็กเอง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กบรรยากาศและสภาพการเรียนรู้ในการทำกิจกรรมที่เอื้อต่อการส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ด้านความรับผิดชอบและความอดทนอดกลั้น ซึ่ง กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542: 60-65) กล่าวถึงหลักการสร้างวินัยก็คือมีเจตคติที่ดีกับเด็ก การสอนวินัยต้องค่อยเป็นค่อยไป ใส่ใจและพยายามในการสร้างด้วยการใช้สัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก ให้คำแนะนำชี้แจงถึงการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง ฝึกเด็กให้รู้จักการบังคับตนเองอย่างมีเหตุผล ให้อิสระแก่เด็กในการมีความคิดเป็นของตนเอง สร้างให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายและยกย่องชมเชยในทันทีที่เด็กกระทำหรือปฏิบัติดีการฝึกวินัยต้องสม่ำเสมอ ไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กได้ในทันทีทันใดต้องฝึกซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กซึมซับไปเป็นนิสัย เมื่อผิดต้องลงโทษทันทีเพื่อแก้ไขให้ถูกต้องถ้าเด็กทำดีต้องชมเชย

การเรียนรู้เหล่านี้ได้อาศัยประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่แล้วเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้จากครู ผู้ปกครองและเพื่อนๆ จากการทำกิจกรรมในโครงการ “ข้าวจี” สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี วรกวิน (2528: 149) กล่าวถึง การจัดกลุ่มหรือกิจกรรมกลุ่มว่า การได้เข้าร่วมกลุ่มนั้นก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้านคือ ด้านทัศนคติต่อตนเอง การเข้าร่วมกลุ่มนั้นเป็นการแสดงถึงการยอมรับจากกลุ่ม ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ความอบอุ่นใจและรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และในการเข้าร่วมกลุ่มนั้น จะต้องมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน มีการกระทำร่วมกัน ซึ่งเป็นโอกาสให้ได้ทำความเข้าใจตนเอง และสมาชิกอื่นในกลุ่ม ทำให้มีมโนภาพแห่งตนดีขึ้น และยังผลต่อทัศนคติต่อผู้อื่น ยอมรับฟังเหตุผล ความคิดเห็น เคารพในสิทธิของกันและกัน ซึ่งจะมีผลต่อทำให้ความร่วมมือในการทำงานของกลุ่มซึ่ง จิราภรณ์ วสุวัต (2540: 163) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการใช้ทดลองใช้โปรแกรมและประเมินระดับจริยธรรมทางสังคมของเด็กด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระดับ 2 โดยใช้การจูงใจหรือความร่วมมือ ผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษาวิจัยพบว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมระดับจริยธรรมทาง

สังคมทั้งสองด้านให้พัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสอดคล้องกับซิลเวีย (Sylvia. 1999: 751) ศึกษาวิจัยโดยใช้การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Student – center พบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการสอนที่เด็กได้มีโอกาสที่จะทำกิจกรรมที่สำคัญและตรงกับเนื้อหา และพบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถบรรลุการเรียนรู้การสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

จะเห็นได้ว่าครูเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) นั้นเป็นการบ่มเพาะและสามารถเป็นกลไกขับเคลื่อนในการปรับพฤติกรรมและส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ โดยมีบทบาทหน้าเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก รวมทั้งบริบทวิถีสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและสังคมนั้น ซึ่งพื้นฐานของความมีระเบียบวินัยเกิดจากการสร้างความเคยชินไม่ใช้การบังคับต้องให้เด็กปฏิบัติด้วยตนเอง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์และความมีวินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบและความอดทนอดกลั้น ที่จะต้องเผชิญกับบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมสภาพสังคมในปัจจุบันซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้มีต้นทุนในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

จากการสังเกตของผู้วิจัยที่พบแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านเด็ก

1.1 จากการสังเกตพบว่า การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง การทำกิจกรรมตามความสนใจของเด็กนั้น ทำให้เด็กมีความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมซึ่งเด็กเป็นผู้วางแผนด้วยตนเอง เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมซ้ำๆ และบ่อยๆ ทำให้เกิดพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

1.2 ในช่วงระยะแรกของการทดลองเด็กยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและยังขาดความอดทนอดกลั้น สังเกตได้จากเมื่อครูให้เด็กแสดงความคิดเห็นเด็กจะยังคงแย้งกันเพื่อตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นเป็นคนแรกแต่เมื่อการทดลองดำเนินไปถึงระยะที่ 2 ขึ้นเริ่มพัฒนาโครงการเด็กมีความอดทนอดกลั้น และรู้จักรอคอยคิวของตนเองเพื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนมากขึ้น

1.3 ในแต่ละระยะของการเรียนรู้แบบโครงการ มีการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากสื่อของจริง ได้ใช้อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีความกระตือรือร้นและเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับกิจกรรมที่ตนกระทำอยู่ มีความความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมที่ต้องแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อจัดเตรียม วัสดุ อุปกรณ์ และวัตถุดิบที่จะนำมาทำข้าวจี

1.4 ในการดำเนินทำกิจกรรมแต่ละระยะเด็กมีการรอคอยในขณะที่เพื่อนที่ยังใช้อุปกรณ์ในกลุ่มไม่เสร็จหรือรู้จักการรับฟังความคิดเห็นหรือคำตอบจากเพื่อนได้ดีขึ้น

1.5 ในช่วงระยะแรกของการจัดประสบการณ์แบบโครงการเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองพอใช้และควรปรับปรุงจะไม่ค่อยมีความอดทนอดกลั้น ต่อการรอคอยในการทำกิจกรรมและขาดความรับผิดชอบต่อตนเองในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนแต่เมื่อดำเนินกิจกรรมผ่านไประยะหนึ่งพบว่า เด็กปฐมวัยมีระดับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองจากพอใช้และควรปรับปรุงมีความมีวินัยในตนเองมากยิ่งขึ้น

2. ด้านครู

2.1 ครูมีเทคนิคในการเรียนรู้ เช่น เด็กคุยกันเสียงดัง ครูก็จะพูดเสียงเบาๆ เด็กก็จะค่อยๆ เงียบ

2.2 ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ช่วงระยะเริ่มต้นครูมีความกังวลในขณะที่ดำเนินกิจกรรม

2.3 ในการเรียนรู้แบบโครงการ ครูมีเทคนิคการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดทักษะกระบวนการคิด พร้อมนำประเด็นคำถามของเด็กๆ มาจัดกลุ่มคำถามเพื่อวางแผนค้นหาคำตอบร่วมกัน ซึ่งทำให้ครูคุ้นเคยกับการใช้คำถามปลายเปิดกับเด็กมากขึ้นและยอมรับความคิดเห็นและให้ความสำคัญกับความคิดเห็นหรือคำตอบของเด็กแต่ละคน

2.4 การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ ในระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ ผู้วิจัยไม่ได้วางแผนตั้งแต่ระยะเริ่มแรกที่จะเชิญชวนเด็กๆ อนุบาล 2 และอนุบาล 3 ห้องอื่นเข้าร่วมรับฟังวิทยากรให้ความรู้พร้อมทั้งสาธิตวิธีการทำข้าวจี แต่เนื่องจากการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ ทำให้เด็กๆ กลุ่มทดลองมีเพื่อนๆ และน้องๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยไม่ได้คาดหวังว่าเด็กๆ และคุณครูห้องอื่นจะให้ความสนใจ ผู้วิจัยจึงสังเกตเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันตามความสนใจของเด็กและมีครูคอยอำนวยความสะดวกพร้อมสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้

2.5 การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการกับกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ผู้วิจัยวางแผนการทดลองโดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการวันละ 40-50 นาที โดยเมื่อได้ดำเนินการจัดกิจกรรมจริง ส่วนใหญ่จะใช้เวลาเกิน ซึ่งในการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการนั้นไม่สามารถกำหนดที่เวลาแน่นอนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมและความสนใจของเด็ก โดยครูผู้สอนสามารถยืดหยุ่นตามกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติได้เพราะเนื่องจากในบางกิจกรรมมีความต่อเนื่องที่ต้องดำเนินต่อไป

2.6 การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการนั้นส่วนมากจะมีความเข้าใจว่าหัวข้อเรื่องนั้นต้องมาจากการโหวต แต่ผู้วิจัยได้ใช้คำถามปลายเปิดในขณะที่เป็นสรุปการเรียนการสอนแบบหน่วยแล้วนำคำตอบของเด็กๆ มาแบ่งกลุ่มแล้วให้แต่ละกลุ่มไประดมความคิดว่าสนใจเรื่องอะไร

พร้อมบอกเหตุและผลและออกมานำเสนอที่ละกลุ่มจากนั้นผู้วิจัยได้ให้ออกมาบันทึกภาพในเรื่องที่ตนเองอยากเรียน จะเห็นได้ว่าหัวข้อเรื่องได้มาจากความเป็นประชาธิปไตยเพราะเด็กๆ แต่ละกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนถึงแม้จะมีการถกเถียงกันแต่ก็มีการยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนโดยมีผู้วิจัยคอยอำนวยความสะดวกเพื่อนำพาไปสู่การหาข้อสรุปในเรื่องที่สนใจ

3. ด้านผู้ปกครอง

การจัดประสบการณ์แบบโครงการระยะแรก ผู้ปกครองมีความเข้าใจและความสนใจพร้อมทั้งการให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมในโครงการของเด็กแต่ในระยะต่อมาจะเห็นได้ว่า ผู้ปกครองเริ่มสนใจและมีส่วนร่วมในการพูดคุย ช่วยเหลือ แนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมในโครงการที่เด็กร่วมกันทำมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นและเป็นสิ่งเร้าความสนใจในการทำกิจกรรมในโครงการของเด็กเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ มีดังนี้

1. การดำเนินการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองมักถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ยากและเป็นนามธรรมแต่ความเป็นจริงแล้วสามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ในทุกๆ วัย เพียงแต่ต้องมีวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมและต่อเนื่องประเด็นสำคัญคือต้องค่อยเป็นค่อยไป
2. การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ครูควรต้องศึกษาหลักสูตรแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวินัยในตนเองให้เข้าใจอย่างชัดเจนเพื่อประยุกต์และนำหลักการ ทฤษฎีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
3. ก่อนการดำเนินการจะต้องมีข้อมูลหรือสารสนเทศที่สมบูรณ์และถูกต้องชัดเจน กล่าวคือ ต้องมีการวิเคราะห์พัฒนาการคุณลักษณะตามวัยพฤติกรรม โดยต้องใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอย่างแท้จริง
4. กระบวนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการไม่ใช่สิ่งที่ยากสำหรับครูหรือผู้ที่สนใจจะนำไปปฏิบัติ เพียงแต่ต้องมีความเชื่อมั่นว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สามารถส่งเสริมและพัฒนาเด็กในทักษะด้านต่างๆ ได้ เมื่อมีความเชื่อมั่นแล้วต้องศึกษาและทดลองปฏิบัติอย่างจริงจังและเมื่อลงมือปฏิบัติแล้วสิ่งที่สำคัญคือ ครูจะต้องประเมินผลเพื่อปรับปรุงและวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเด็กและบริบทของสังคมนั้นๆ ต่อไป
5. การนำเสนอประสบการณ์เดิมของเด็กแต่ละคนนั้น สามารถทำได้หลายวิธีไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การสนทนา การเล่าเรื่อง การเล่นเกมบทบาทสมมุติหรือการสร้างผลงาน
6. ควรมีการทบทวนประสบการณ์เดิมในเรื่องที่เด็กสนใจ มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นในประสบการณ์ที่เหมือนหรือต่างกับเพื่อน
7. การจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ควรเริ่มต้นจากการให้เด็กเป็นผู้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจและความสามารถของตนเองจะทำให้

เด็กมีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการทำกิจกรรมโดยครูมีบทบาทในการเชื่อมโยงจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ให้เป็นไปตามพฤติกรรมที่คาดหวัง

8. ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ เพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ครูต้องยอมรับในความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำและเรียนรู้ตามความคิดเห็นของเด็ก

9. ครูควรให้ความช่วยเหลือแนะนำในการทำกิจกรรมของเด็กเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือในระดับที่เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของเด็กแต่ละคนจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้นและเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความอดทนอดกลั้น ต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนมากขึ้น

10. การจัดกิจกรรมให้กับเด็กควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กและเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่นในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันเพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและมีความอดทนอดกลั้น ในการทำงาน

11. ครูที่จะดำเนินกิจกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ควรทำความเข้าใจในรูปแบบเทคนิคและวิธีดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการให้เข้าใจ เนื่องจากการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการมีลักษณะของความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมตามความสนใจของเด็กในแต่ละระยะ ไม่มีการวางแผนการจัดกิจกรรมไว้ล่วงหน้า ระยะในการจัดกิจกรรมในแต่ละระยะ และในแต่ละวันไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมและความสนใจของเด็ก

12. ครูควรอธิบายถึงลักษณะและกระบวนการการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการให้ผู้ปกครองเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการ เพื่อเป็นการกระตุ้นการทำกิจกรรมและการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในโครงการของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพัฒนาการด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านความคิดรวบยอดและทักษะทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

2. ควรมีการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีผลต่อความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานในเด็กปฐมวัย

3. ควรมีการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีผลต่อทักษะด้านภาษา เช่น การสื่อสาร การพูด

4. ควรมีการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีผลต่อทักษะกระบวนการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ฯ

5. ในเรื่องของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองนั้น การทำวิจัยครั้งต่อไปควรจะต้องศึกษารายละเอียดในเรื่องของการตั้งเกณฑ์การให้คะแนนให้สูงมากขึ้น ตามที่ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์ไว้ 0,1,2,3 ปรากฏว่า การทดลองในสัปดาห์ที่ 6-8 เด็กบางคนมีพฤติกรรมที่ถูกการประเมินสูงน่าจะเกินกว่า 3 คะแนน นับว่าเป็นสิ่งที่ละเอียดละอที่ไม่ควรมองข้ามรวมทั้งเป็นความสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษณา สมะวรรณะ คนอื่น ๆ. (2547). รายงานการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้ปกครอง เพื่อเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัยในเขตอีสานเหนือ. มหาสารคาม : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ์. (2550). การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัส. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2537). คู่มือและสื่อสารพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง. โครงการวิจัยและพัฒนา ระบบงานแนะแนวในและนอกสถานศึกษา, ศูนย์แนะแนวการอาชีพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความ รับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2542). ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองของโครงการศึกษาศักยภาพของเด็กไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ. (2546). ผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ต่อความ มีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- กฤษณี ภูพัฒน์. (2538). การศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ในชีวิตประจำวันเรื่อง“ขอให้หนูคิดเอง” และผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษา ปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). ลักษณะชีวิตสู่ความสำเร็จ. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- กัลยา สุวรรณรอด. (2537). การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผล การศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์.
- _____. (2542, เมษายน). “การฝึกวินัยเด็ก” การศึกษาปฐมวัย. 3(2) : 60-65.
- _____. (2542). ความหมายของการศึกษาปฐมวัย. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 3(7): 19.
- _____. (2545). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยการศึกษา. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรส โปรตักส์.

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2549 , กรกฎาคม). การทำโครงการสำหรับชั้นเรียนอนุบาล. วารสาร การศึกษาปฐมวัย. 10(3): 8.
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. (2531). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเอง และวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทาง แตกต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตรา ชนะกุล. (2539). ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรม วงกลมแบบกลุ่มย่อย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2542). การอบรมเลี้ยงดูและโภชนาการสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: กรมการ ปกครอง.
- จินดา หน้าเจริญ. (2540). การศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผนปฏิบัติทบทวน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิราภรณ์ วสุวัต. (2540). การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล ตามแนวคิดคอนสแตนต์ดีวิส โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ. วิทยานิพนธ์ คม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2546). สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีกับการอบรมเลี้ยงดูพระโอรส และพระธิดา : ทรงพากเพียรและใฝ่เรียนใฝ่รู้. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ฉันทนา ภาคบงกช และคนอื่นๆ. (2539ก). โครงการวิจัยเรื่อง"การปลูกฝังวินัยของคนในชาติ" โครงการย่อยที่ 1 การสำรวจคุณลักษณะทางวินัยที่พึงประสงค์ในสังคม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ช. ชนบท. (2530, มิถุนายน). "วินัยในตนเองสอนให้เกิดขึ้นได้อย่างไร" สารพัฒนาหลักสูตร. (63) : 50.
- ชม ภูมิภาค. (2525). บทความวิทยุกระจายเสียงสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย ชุดการสอน เพื่อคุณธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์.ชมรมศิษย์กรรมฐาน (2539) ประมวลพระบรมราชาวาทิต้านศาสนาและจริยธรรม กรุงเทพฯ:ธรรมสภา
- ดวงใจ เนตรโรจน์. (2527). การสร้างแบบวัดบุคลิกภาพด้านความมีวินัยในตนเองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 3. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2523). *จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ.
- ต้องจิตต์ จิตดี. (2547). *การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เดือนใจ ยอดนิล. (2530). *ผลการใช้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองอ้อ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐพงษ์ เจริญทิพย์.(2526). *จริยธรรมและเจตคติวิทยาศาสตร์ของนิสิตวิทยาศาสตร์ศึกษา*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพร สตาภรณ์. (2540). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนนายร้อย*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทักษิณา สวานานนท์. (2519,กรกฎาคม). "วิธีการสอนเด็กอนุบาลให้มีวินัย," *วิทยสาร*. 27 (26): 41–42.
- ทิสนา แคมมณี คนอื่นๆ. (2536). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2548). *การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิวารรณ สังข์ภิรมย์. (2552). *ผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทัศนีย์ อินทรบำรุง. (2539). *วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานก่อนกลับบ้าน*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนาก้าวพลอย. (2544). *กระบวนการจัดประสบการณ์พัฒนาการเรียนรู้เด็กปฐมวัย*. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

- ธิดิมา จักรเพชร. (2544). *ผลของชุดแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหล่าแสนแสบ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2540). *ศิลปะการสร้างวินัยชนะใจลูก. กรุงเทพฯ: ตันอ้อ แกรมมี.*
- นนทียา น้อยจันทร์. (2548). *การประผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. นครปฐม: นิตินัยจำกัด.*
- นุชจรรย์ ม่วงอยู่. (2550). *การจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- บ้านมหา *ภาษาศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น “บุญข้าวเจ้าหรือบุญเดือนสาม”.* (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.baanmaha.com/community/thread8839.html> วันที่สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555.
- บริบูรณ์ สุดแสง. (2540). *การศึกษาวิธีการเตรียมเด็กให้สงบของครูผู้สอนระดับปฐมวัยศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2528). *ปัญหาในระดับมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- บุญเยี่ยม จิตรดอน. (2539). *บทบาทครูและผู้เกี่ยวข้องในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ผูกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยหน่วยที่ 7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- เบญจวรรณ ศรีมารุต. (2541). *ระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ใช้การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ปัทมา ศุภก่าเนิด. (2545). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ประกายรัตน์ ภัทรธิตี. (2539). *พัฒนาการเด็กปฐมวัย การผูกอบรมและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเด็กปฐมวัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- เปลว ปุริสาร. (2543). *การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตโต. (2537). *“สรุปคำบันทึกการตอบแบบสำรวจเกี่ยวกับวินัยของคนในชาติ” ณ สถานพำนักสงฆ์สายใจธรรม อำเภอพนมสารคาม ฉะเชิงเทรา.*
- พนม ลิ้มอารีย์.(2522). *กลุ่มสัมพันธ์. มหาสารคาม: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.*

- พัชนี วรกวิน. (2528). *จิตวิทยาสังคม*. นนทบุรี: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด.
- พัชรี เจตน์เจริญรักษ์. (2545). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 1072307 การเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. ลพบุรี : สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- พัชรี ผลโยธิน. (2542). *การสอนแบบโครงการและหลักสูตรไทยแมงมุม ในเอกสารการอบรมหมายเลข 3 สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- พัชรี สวนแก้ว. (2536). *เอกสารประกอบการสอน จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2537). *ความมีวินัยด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ได้รับการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและปัญญาและการจัดกิจกรรมตามปกติ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2532). *เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 11-15*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2537). *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการ และแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 5 - 8*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มิลินทร์ สำเภาเงิน.(2524). *การประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนในสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 และ พุทธศักราช 2521*. ปรินญานิพนธ์ ดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุพดี เตชะอังกูร. (2525). *การทดลองขีดหนึ่งตะลุมเป็นสื่อกลางเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านวินัยแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รักตววรรณ ศิริภาพร. (2548). *การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย*. ราชบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- รัชดาภรณ์ อินทะนิน. (2544). *การศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ที่ร่วมกิจกรรมกลุ่ม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5.กรุงเทพฯ: สุวีริยา สาส์น.
- ลัดดาวรรณ ณ ระนอง. (2525). *การทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2535). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.

- วสัน ปุณผล. (2542). การพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วไลพร จันทรศิริ. (2530). อิทธิพลของกลุ่มสัมพันธ์ต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสารวิทยา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2539). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2544). รูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิวาห์วัน มูลสถาน. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- วรรณาท รักสกุลไทย (2551). เมื่อพ่อแม่เรียนรู้ไปพร้อมๆ กับลูก. Family weekend. ค.ควาย. (4): 26 – 28.
- ศศิพันธ์ นิลจันทร์. (2547). ผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สายพิณ ปรงสุวรรณ. (2538). การศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมโดยครูสร้างกฎเกณฑ์และเด็กสร้างกฎเกณฑ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2538ก). แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- _____. (2545). การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2540, มกราคม). การจัดการศึกษาแบบเรกจิโอ เอมี่เลีย การศึกษาปฐมวัย. 1 (1): 52 – 58.
- _____. (2549). นวัตกรรมสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย เอกสารประกอบการสอนการบรรยายโครงการพัฒนานักบริหารและผู้จัดการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารโรเนียว.
- _____. (2550). เลือกโรงเรียนอนุบาลให้ลูกรัก. กรุงเทพฯ: บริษัทพื้นฐานการพิมพ์ จำกัด.

- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2550). *การศึกษาปฐมวัยร้อยดวงใจถวายในหลวง, ใน เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. หน้า 1 – 31.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์; และ ธิดา พิทักษ์สินสุข. (2543). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทยตามแนวเรกจิโอเอมีเลีย*. กรุงเทพฯ: พรักหวาน กราฟฟิค. 80
- สุชา จันทน์เอม. (2511,กรกฎาคม-กันยายน). “เด็กกับการสร้างระเบียบวินัย,” *วารสารแนะแนว*. 2: 49-53.
- _____. (2536). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยพัฒนาพานิช จำกัด.
- สุดาพร วิชิตชัยชาคร. (2551). *ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม*. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภาพร จันท์ศิริโยธิน. (2526). *ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้น ม.2 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร*. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาค ไหวหากิจ. (2543). *เปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการจัดกิจกรรมการเล่นนันทนาการและการเล่นเกมแบบร่วมมือ*. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์.(2550). *การศึกษาพอเพียงตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: ซี.ซี.นอลลิติจี้ลิงส์.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2526). *การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับชอบ สำหรับเด็กมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น*. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุธิภา อวาทพิทักษ์. (2542). *การดูแลเด็กปฐมวัย*. อุดรดิตต์: สถาบันราชภัฏอุดรดิตต์.
- เสาวนีย์ ศรีมนตรี. (2539). *การเปรียบเทียบของผลการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อวินัยในตนเองของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ่อ(นันทวิทยา)*. อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สมจิตต์ สุวรรณวงศ์. (2542). การศึกษาการจัดสภาพการณ์ส่งเสริมความคิดเชิงคุณธรรมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมใจ ลักษณะ. (2539) การศึกษาความมุ่งของอาจารย์ในการส่งเสริมการพัฒนาทางจริยธรรมที่แทรกในกิจกรรมการสอนและคุณลักษณะด้านจริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ ส่วนกลางปีการศึกษา 2539. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). การสร้างเสริมวินัย คู่มีโอและแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: อรุณสภาคลาดพร้าว.
- _____. (2540). จิตพิสัย : มิติที่สำคัญของการพัฒนาคน. กรุงเทพฯ: อรุณสภาคลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2535). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7. (2535-2539) กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. อัดสำเนา.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและมูลนิธิสตรี-สตรีดิวซ์. (2549). ภูมิพลอดุยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. คำพอสอน ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- สำรวย วรเดชะคงคา. (2534). ผลของการฝึกอบรมทางศาสนาที่มีต่อการพัฒนาจิตลักษณะของนักเรียนที่เข้าโครงการบรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อนที่วัดม่วง หนองแขม. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรรรรณ พาณิชปฐมพงศ์. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรรรรณ สุ่มประดิษฐ์. (2533). การศึกษาความเอื้อเพื่อ ความมีระเบียบ และขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Brisbane, Holly E. (1994). *The Development Child : Understanding Children and Parenting*. 6 ed. New York : Glencoe.
- Bryant, B.K. (1971, February). Student – Teacher Relationship as Related to Internal – External Focus of Control, *Dissertation Abstracts International*. 32(8) : 4854 B.
- Burry-Stock, J. and others. (1996, April). Rater agreement indexes for performance assessment. *Educational and Psychological Measurement*. 56(2): 1 - 256.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. 3 rd ed. New York : McGraw 3 – Hill Book Co Inc., Company.

- Hoffman, M.L. (1970). *Moral Development, in Carmichael' Manual of Child Psychology*. p.261-360. Edited Paul Mussen. New York : John Wiley and Sons.
- Katz, L.G. (1993). *What can we learn from Reggio Emilia?* Edwards ; L. Gandini ; and G. Forman (Eds.) The hundred languages of children : The Reggio Emilia approach to early childhood education. Norwood. New York : Ablex.
- Katz, L.G.; & Chard, S.C (1994). *Engaging Children's Minds : The project approach* Norwood, NJ : Ablex.
- May,L.J.. (1970). *Teacher Elementary School Mathematics in the Elementary School*. New York: The Free Press.
- Reber, S. Authur. (1985). The Penguin : *Dictionary of psychology*. England : Penguin Group.
- Sylvia, C. (1999). *Documenting Children's learning : Assessment and evaluation in the Project Approach*. Abstract from : Pro Quest 734108151
- Wiggins, S. and others. (1971). *The Psychology of Personality. Massachusetts : Reading, Addison - Wesley*.
- Woolfolk, A.E. (1998). *Education psychology, Boston : Allyn and Bacon*.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- ตัวอย่างแนวทางการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ “ข้าวจี๋”
- แผนภูมิใยแมงมุม (Web) การจัดกลุ่มคำถามของเด็กโครงการ “ข้าวจี๋”

คู่มือการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

หลักการและเหตุผล

ในการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยนั้นสามารถจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยได้หลายวิธี ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย เป็นการจัดประสบการณ์ที่มุ่งเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการของเด็กและความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ เด็กได้ศึกษาในเรื่องที่เด็กสนใจอย่างลุ่มลึก เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจากสถานการณ์จริงได้ค้นพบข้อมูลความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ในการจัดประสบการณ์แบบโครงการนั้นมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจของเด็ก เช่น การสนทนาอภิปราย การสาธิต การปฏิบัติการทดลอง การศึกษาออกสถานที่ ฯลฯ และด้วยรูปแบบของกิจกรรมเหล่านี้จึงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กคิด เลือกร และตัดสินใจที่จะลงปฏิบัติรวมทั้งได้ฝึกฝนทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้ ได้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุมีผลและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังปฏิบัติตามกฎกติกาที่เด็กได้ร่วมกันกำหนดขึ้นอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ได้วางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเด็กได้เรียนรู้เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับสาระที่ควรรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. 2546 : 39) ในหมวดดังต่อไปนี้

1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก กล่าวคือ เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆด้วยตนเองคนเดียวหรือผู้อื่นตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี
2. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก กล่าวคือ เด็กควรมีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆ
3. ธรรมชาติรอบตัว กล่าวคือ เด็กควรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ
4. สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก กล่าวคือ เด็กควรจะได้รู้จักสี ขนาด รูปทรง รูปร่าง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว และการสื่อสารต่างๆ

ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและก่อให้เกิดพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์รูปแบบโครงการนั้น มีหลักการสำคัญสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ (Edward. 1993 Gandini ; Katz. 1993 ; New. 1990)

หลักของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. ครูมีบทบาททั้งเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ช่วยเหลือและผู้ร่วมงานของเด็ก
2. หัวเรื่องสำหรับศึกษาทำโครงการควรมาจากความสนใจและประสบการณ์ของเด็ก
3. เนื้อหาของโครงการเกิดขึ้นจากความเข้าใจของเด็กและพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้จากความสนใจและความต้องการของเด็กกว่าจะศึกษาอย่างลุ่มลึกในเรื่องใด
4. ประสบการณ์ที่เด็กได้รับความหลากหลายของสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้เป็นเครื่องมือของเด็กในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ
5. การจัดกิจกรรมในโครงการที่เป็นกลุ่มเล็ก เด็กสามารถศึกษาได้ลึกซึ้งกว่าการทำโครงการกับเด็กที่เป็นกลุ่มใหญ่
6. การยืดหยุ่นเวลาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในโครงการ เพื่อการศึกษาที่ลุ่มลึกและการทำงานที่สมบูรณ์
7. การรายงานขั้นตอนการทำกิจกรรมให้เด็กรับรู้ เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กสามารถประเมินความก้าวหน้าของโครงการและมีส่วนช่วยกันพัฒนาโครงการต่อไป
8. โครงการสำเร็จได้ด้วยดีต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างเด็ก ครู และความช่วยเหลือจากผู้ปกครองและชุมชน

แนวการจัดประสบการณ์แบบโครงการประกอบด้วย

1. เวลาในการจัดประสบการณ์ที่เรียนรู้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความสนใจและความต้องการของเด็ก
2. พื้นที่ในการทำกิจกรรมควรกว้างขวางพอเหมาะ สะอาด และมีแสงสว่างเพียงพอ
3. วัสดุอุปกรณ์ควรมีหลากหลายให้เด็กสามารถเลือกใช้ได้
4. โอกาสในการเรียนรู้ควรให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าจากการลงมือปฏิบัติจริงด้วยการทดลองสำรวจ ทักษะศึกษา ฯลฯ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

บทบาทครู

1. คิด พิจารณา และวางแผนร่วมกับเด็กในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการ
2. ครูสร้างสถานการณ์ หรือใช้คำถามเพื่อกระตุ้น หรือช่วยให้เด็กคิดสงสัยเกิดความสนใจ และกระตือรือร้นอยากรู้คำตอบและคิดหาวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบนั้น
3. จัดเตรียมสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศในการเรียนรู้โดยร่วมจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ เช่น กระดาษ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพื่อให้เด็กได้ทำการสืบค้น
4. ให้คำแนะนำสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานให้ดำเนินไปตามกระบวนการของการเรียนรู้แบบโครงการ

5. ร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการ
6. ประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการของเด็ก
7. สังเกตความก้าวหน้า บันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ของเด็กและให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก
8. ร่วมวางแผนจัดนิทรรศการนำเสนอผลงานที่ได้จากการทำโครงการของเด็กและเก็บรวบรวมผลงานอย่างเป็นระบบ

บทบาทผู้ปกครอง

1. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการช่วยค้นหาข้อมูลความรู้แลกเปลี่ยนความรู้กับเด็กและครู
2. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกระตุ้นความสนใจของเด็ก
3. ผู้ปกครองเป็นผู้ช่วยในการจัดหาสื่ออุปกรณ์
4. ผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญที่ให้ข้อเสนอแนะและให้กำลังใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการ

บทบาทเด็ก

1. แสดงความคิดเห็นและร่วมกันเสนอหัวเรื่องที่จะทำโครงการ
2. ร่วมกันวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ
3. กำหนดกติกาข้อตกลงในการทำกิจกรรมและร่วมกันปฏิบัติตาม
4. ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการต่างๆ ตามที่กลุ่มวางแผนไว้
5. ร่วมสรุปกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมในโครงการ
6. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้ได้ผลสำเร็จในการทำโครงการ
7. ร่วมกันวางแผนจัดแสดงผลงานที่ได้จากการทำโครงการ
8. ทบทวน ประเมินความรู้จากโครงการและร่วมกันนำเสนอแนวทางแก้ไข

หลักการเลือกหัวเรื่อง

1. การกำหนดหัวเรื่อง ในการศึกษาครั้งนี้หัวเรื่องโครงการมีหลักการดังนี้
  - 1.1 เป็นหัวเรื่องที่ทุกคนหรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจต้องการเรียนรู้
  - 1.2 มีแหล่งทรัพยากรท้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมตามโครงการนี้ได้
  - 1.3 เป็นหัวเรื่องที่เด็กพอจะมีประสบการณ์อยู่บ้างแล้ว
  - 1.4 เป็นหัวเรื่องที่เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูล ข้อเท็จจริงได้
  - 1.5 เป็นเรื่องที่เป็นจริง สามารถให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องนั้นได้
  - 1.6 เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติสร้างสิ่งของหรือเล่นสมมติ

- 1.7 เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้มีการร่วมกันคิดพิจารณา วางแผนและร่วมมือกันทำงาน
  - 1.8 เป็นหัวเรื่องที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
  - 1.9 เด็กมีโอกาสใช้ทักษะต่างๆในการสืบค้นข้อมูลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
  - 1.10 ผู้ปกครองและชุมชนมีโอกาสร่วมกิจกรรมตามโครงการ
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการคือ 8 สัปดาห์
  3. จัดประสบการณ์แบบโครงการจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 - 50 นาที โดยมีขั้นตอนการจัดประสบการณ์ดังนี้

ขั้นนำ

ครูเตรียมเด็กให้สงบและสร้างความคุ้นเคยกับเด็กก่อนดำเนินกิจกรรมด้วยการสนทนา ท่องคำคล้องจอง ปรัชญาคำทาย ร้องเพลงหรือกิจกรรมอื่นๆเพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็กก่อนทำกิจกรรมตามโครงการ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

เด็กปฏิบัติกิจกรรมที่ร่วมกันวางแผนไว้ตามโครงการโดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำ อำนวยความสะดวกต่างๆตามที่เด็กต้องการขณะปฏิบัติกิจกรรมครูให้การยอมรับความคิด การแสดงออกของเด็ก ชื่นชมและให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวกตลอดจนการบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ต่างๆของเด็กอย่างสม่ำเสมอ

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปทบทวนเกี่ยวกับความคืบหน้าของงานในโครงการโดยครูใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กพูดทบทวนกระบวนการในการทำงานแต่ละครั้งของการทำกิจกรรมตามโครงการเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการทำงานตามโครงการครั้งต่อไป

4. การดำเนินงาน

สัปดาห์ที่ 1 ผู้วิจัย สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นฐาน พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยจากการจัดประสบการณ์แบบปกติ สังเกตและบันทึกพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย

สัปดาห์ที่ 2 - 8 ดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สังเกตและบันทึก พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย

5. แผนการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ในการจัดศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ 3 ระยะ

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ

ระยะที่ 3 ระยะสรุปโครงการ อภิปรายผลและนำเสนอผลงาน

และในแต่ละระยะการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ลักษณะ คือ อภิปรายกลุ่ม การทำงานภาคสนาม การนำเสนอประสบการณ์ การสืบค้น และการจัดแสดง

แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

จุดประสงค์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

1. เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในด้าน ความรับผิดชอบ คือ
  - 1.1 อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย
  - 1.2 เก็บของเข้าที่เรียบร้อย
  - 1.3 ปฏิบัติตามข้อตกลง
  - 1.4 รักษาของใช้ส่วนรวม
2. เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในด้าน ความอดทนอดกลั้น คือ
  - 2.1 รอคอยคิวได้
  - 2.2 พากเพียรทำงานให้สำเร็จ
  - 2.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น
  - 2.4 ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

แนวคิดของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้มุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ตรงในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล วัตถุ สิ่งของหรือสิ่งแวดล้อมที่เด็กสนใจต้องการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการของเด็กและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นสำคัญ เด็กได้ศึกษาในเรื่องที่เด็กสนใจอย่างลุ่มลึก เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ จากสถานการณ์จริงได้ค้นพบข้อมูลความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ชื่นชมและให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวกในการทำงานของเด็ก

กระบวนการการจัดกิจกรรม

กระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการประกอบด้วย ขั้นตอนการสอน และการดำเนินกิจกรรมตามแต่ละ ระยะของโครงการ ซึ่งมี 3 ระยะ ในแต่ละระยะการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ลักษณะ คือ อภิปรายกลุ่ม การทำงานภาคสนาม การนำเสนอประสบการณ์ การสืบค้น การจัดแสดง องค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 5 ลักษณะนี้จะปรากฏอยู่ในแต่ละระยะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่เป็นการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ

ขั้นตอนการสอน	การดำเนินกิจกรรม
1. สังเกตความสนใจ/สร้างสถานการณ์	1. ครูสังเกตความสนใจของเด็กเพื่อหาข้อมูลในการเรียนรู้ 2. สร้างสถานการณ์ กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การหาหัวเรื่อง
2. การกำหนดหัวเรื่อง	1. เด็กและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่กลุ่มต้องการเรียนรู้ 2. ครูสังเกต จดบันทึก ยอมรับความคิดเห็นการแสดงออกของเด็ก 3. เด็กร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจกำหนดหัวเรื่องโครงการที่จะศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ
3. เด็กนำเสนอประสบการณ์เดิม	1. ครูตั้งคำถามนำ เกี่ยวกับหัวเรื่องที่ต้องการศึกษาเพื่อค้นหาความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์เดิมของเด็กที่มีเกี่ยวกับหัวเรื่อง 2. เด็กร่วมกันนำเสนอความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับหัวเรื่องในรูปแบบต่างๆตามความต้องการของเด็ก เช่น การวาด การปั้น การประดิษฐ์วัสดุ การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น 3. ครูยอมรับและชื่นชมเด็กจดบันทึกสาระเกี่ยวกับประสบการณ์ ประสบการณ์เดิมของเด็กและช่วยกันนำผลงานบางส่วนจัดตกแต่งชั้นเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจเด็ก
4. กำหนดปัญหาที่ศึกษา (ตั้งสมมติฐาน)	1. ครูตั้งคำถามนำ หรือเชิญชวนให้เด็กตั้งคำถามเพื่อให้ได้ประเด็นที่จะศึกษาปัญหาเกี่ยวกับหัวเรื่องที่ต้องการศึกษา 2. นำหัวเรื่องที่จะศึกษามาทกำหนดประเด็นสำคัญและทำแผนภูมิใยแมงมุม (WEB) เพื่อนำไปสู่การขยายเนื้อหาตามที่ต้องการศึกษา 3. ครูรวบรวมคำถามและประเด็นปัญหานั้นทีกลงในแผนภูมิ
5. แจงข่าวสารถึงผู้ปกครอง	1. แจงข่าวถึงผู้ปกครองเพื่อนำเสนอเกี่ยวกับหัวเรื่องโครงการและขอความร่วมมือผู้ปกครองในการให้ข้อมูลแก่เด็กเกี่ยวกับหัวเรื่องหรือประเด็นปัญหาที่เด็กกำลังศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าในประเด็นที่ลึกซึ้งต่อไป

ตาราง (ต่อ)

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ

ขั้นตอนการสอน	การดำเนินกิจกรรม
<p>1. ร่วมกันคิดและหาความรู้ความเข้าใจใหม่</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ค้นหาความรู้และความเข้าใจใหม่โดยร่วมวางแผนและหาวิธีการเรียนรู้โดยครูคอยช่วยเหลือแนะนำตามที่เด็กต้องการ 2. ร่วมกันระดมสมองวางแผนการศึกษาค้นคว้าโดยการทบทวนคำถามหรือประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาลึกซึ้งจากแผนใยแมงมุม 3. ครูบันทึกการวางแผนของเด็กลงในแผ่นงานวางแผนกิจกรรม 4. เด็กและครูร่วมกันจัดหาเตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆเพื่อการทำงานตามแผนงานที่วางไว้ 5. ครูแนะนำเกี่ยวกับวิธีการบันทึกการเรียนรู้เพื่อแสดงถึงความรู้ความเข้าใจของเด็กที่ได้จากการทำกิจกรรมตามโครงการ 6. เด็กดำเนินการค้นหาความรู้ความเข้าใจใหม่ตามแผนที่เตรียมการไว้และร่วมกันแก้ไขแผนงานเมื่อพบอุปสรรค 7. ครูคอยช่วยเหลือแนะนำอำนวยความสะดวกในการทำงานบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ของเด็ก ชื่นชมและให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก 8. เด็กนำความรู้ใหม่หรือประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนาโครงการเพื่อแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจใหม่ที่ได้จากการทำโครงการ 9. ร่วมกันทบทวนการเรียนรู้ในหัวเรื่องโครงการที่ผ่านมาจากผลงาน ภาพถ่ายการทำงานหรือการรายงานขั้นตอนการทำกิจกรรมของเด็กจากการจัดทำบอร์ดสารนิทัศน์เพื่อค้นหาสิ่งที่ควรแก้ไข 10. เมื่อสังเกตเห็นว่าเด็กทุกคนพอใจในผลการศึกษาค้นคว้าครูเชิญชวนให้เด็กร่วมกันสรุปแผนความรู้ความเข้าใจใหม่ซึ่งจะนำไปสู่ระยะสุดท้ายของการทำกิจกรรมตามโครงการ

ตาราง (ต่อ)

ระยะที่ 3 ระยะสรุปอภิปรายผลและนำเสนอผลงาน

ขั้นตอนการสอน	การดำเนินกิจกรรม
1. ทบทวนการเรียนรู้ทั้งหมด	<ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับจากการทำโครงการเพื่อจะนำไปสู่การยุติโครงการ 2. เด็กร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจที่จะยุติโครงการทุกคนยอมรับความคิดและการตัดสินใจร่วมกัน ครูแนะนำเกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลงานโครงการ
2. นำเสนอผลงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมกันวางแผนการจัดนิทรรศการเพื่อแสดงผลงานที่ทำในโครงการ 2. ช่วยกันจัดเตรียมสถานที่และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆ เช่น การทำการ์ดเชิญผู้ปกครอง ครู นักเรียนและบุคคลที่สนใจเข้าชมนิทรรศการ ผู้นำเสนออธิบายงาน เป็นต้น 3. ครูช่วยเหลือเด็กในการตกแต่งหรือเสริมผลงานให้ดูโดดเด่น เพื่อให้ผลงานของเด็กมีคุณค่ามากขึ้น 4. เด็กร่วมกันนำเสนอผลงานตามแผนที่วางไว้
3. สิ้นสุดโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอผลงานครูและเด็กร่วมกันประเมินความสำเร็จของโครงการพร้อมทั้งร่วมกันนำเสนอปัญหาและข้อแก้ไขต่างๆ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาโครงการในครั้งต่อไป 2. เด็กและครูร่วมกันวางแผนจัดนิทรรศการเพื่อแสดงขั้นตอนการเรียนรู้โครงการและผลงานต่างๆให้ผู้สนใจทราบ 3. เมื่อเสร็จสิ้นการจัดนิทรรศการเด็กช่วยกันจัดเก็บผลงาน 4. ปิดโครงการ

**แนวทางจัดประสบการณ์แบบโครงการ
ของเด็กในชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ
(ระหว่างวันที่ 31 ม.ค. - 30 มี.ค. 2555)**

โครงการ “ข้าวจี” ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสำคัญ
ในระยยะต่าง ๆ ของจัดประสบการณ์แบบโครงการที่ส่งเสริมพฤติกรรมความมีวิหัย
ในตนเอง ด้านความรับผิดชอบและความอดทน อดกลั้น

วันเดือนปี/ระยยะ	หัวข้อ/การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	พฤติกรรมความมีวิหัย ในตนเอง
<p>ระยยะที่ 1 ระยยะ เริ่มต้นโครงการ</p> <p>1. สังเกตความ สนใจ/สร้าง สถานการณ์ 31 ม.ค.-3 ก.พ.2555</p>	<p>“หนูอยากรู้”</p> <ul style="list-style-type: none"> - เด็กและครูร่วมกันทบทวนประสบการณ์เกี่ยวกับ หน่วยกัวยเดี่ยว - เด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่เด็ก ๆ อยากเรียนรู้ต่อไป 	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติตามข้อตกลง - ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างราบรื่น
<p>2. การกำหนด หัวเรื่อง 6,8 ก.พ. 2555 -อภิปรายกลุ่ม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - แบ่งกลุ่มเด็กออกเป็น 5 กลุ่มเพื่อร่วมกันระดม ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจอยากเรียนรู้ - เด็กแต่ละกลุ่มคัดเลือกเรื่องที่อยากเรียนรู้มาก ที่สุด กลุ่มละ 1 เรื่อง เพื่อนำเสนอ 	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติตามข้อตกลง - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น
<p>3. เด็กนำเสนอ ประสบการณ์เดิม 9-10 ก.พ. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การนำเสนอ ประสบการณ์เดิม/ ประสบการณ์ใหม่ -การจัดแสดง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอเรื่องที่กลุ่ม ตนเองอยากเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การกำหนด หัวเรื่อง - ครูนำเรื่องที่เด็กสนใจ ทั้งหมด 5 เรื่องมาให้เด็ก วาดภาพเรื่องที่ตนเองสนใจอยากจะเรียนรู้มาก ที่สุด เพื่อลงคะแนนหาข้อสรุปกำหนดเป็นหัว เรื่องที่มาจากความสนใจของเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - อาสาทำงานที่ได้รับ มอบหมาย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

- รายละเอียดการบันทึกสาระการเรียนรู้ในแต่ละระยยะอยู่ในส่วนของภาคผนวก ค

ตาราง (ต่อ)

วันเดือนปี/ระยะ	หัวข้อ/การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	พฤติกรรมความมีวินัย ในตนเอง
14 ก.พ.2555 -การจัดแสดง	- ครูให้เด็กวาดภาพสิ่งที่เด็กสนใจหรืออยาก เรียนรู้เกี่ยวกับ หัวข้อ “ข้าวจี”	- ปฏิบัติตามข้อตกลง - พากเพียรทำงานให้เสร็จ
4. กำหนดปัญหาที่ ศึกษา 15 ก.พ.55 (ตั้งสมมติฐาน) -การจัดแสดง	- เด็กและครูร่วมกันสรุปประเด็นในสิ่งที่เด็กอยาก รู้โดยการนำเสนอในรูปแบบของ Web โครงการ “ข้าวจี”	- ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
5. แจงข่าวสาร ถึงผู้ปกครอง 15 ก.พ. 2555	- ขอความร่วมมือผู้ปกครองในการให้ข้อมูลแก่ เด็กเกี่ยวกับหัวเรื่อง “ข้าวจี” ที่เด็กกำลังศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้เด็กพร้อมสนับสนุน	- อาสาทำงานที่ได้รับ มอบหมาย - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น
ระยะที่ 2 ระยะ พัฒนาโครงการ ร่วมกันคิดและ หาความรู้ความ เข้าใจใหม่ 16 ก.พ. 2555 -การสืบค้น	ตามหา..“ข้าวจี” - เด็กออกไปสัมภาษณ์ บุคลากรในโรงเรียน เกี่ยวกับที่มาของข้าวจี - รวบรวมประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อ นำมาสรุปข้อมูล	- อาสาทำงานที่ได้รับ มอบหมาย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
17 ก.พ. 2555 -การนำเสนอ ประสบการณ์เดิม/ ประสบการณ์ใหม่ -การจัดแสดง	ตำนาน..“ข้าวจี” - เชิญวิทยากรมาให้ความรู้โดยการเล่านิทาน ประกอบภาพเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ ข้าวจี - วิทยากรอ่านบทพญาตามตำนานประเพณีบุญ ข้าวจี ฮอดเดือนสาม ท้องฟ้า ปลอดโปร่งสดใส ไปทางใต้ เห็นแต่คนใจ บุญชั่วแฉวเต็มคุ่ม เหลียวเห็นซุ่ม สาวน้อย พากันปั้นข้าวจี เอือนละห้า สืบัน พอได้ออกใส่บุญ พองกันบีบ ข้าวปั้น ตกแต่งอาหาร มีเท็งหวาน เท็งคาว หนุ่มสาวมาโฮมด้อม	- ปฏิบัติตามข้อตกลง - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ตาราง (ต่อ)

วันเดือนปี/ระยะ	หัวข้อ/การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง
21-23 ก.พ. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การทำงานภาคสนาม -การนำเสนอประสบการณ์เดิม/ประสบการณ์ใหม่	“ลักษณะของข้าวจี” - นำข้าวจีมาให้เด็กสังเกต เปรียบเทียบ ชิมรสชาติ ดมกลิ่น - ร่วมกันออกไปสำรวจข้าวจีภายในบริเวณโรงเรียนและสถานที่ใกล้เคียง โรงอาหารครัว 11 และ 12 โรงเรียนอาหารนานาชาติ โรงแรม โรงอาหารเบอเกอร์สวนดุสิต - เด็กและครูร่วมกันทบทวนการออกไปสำรวจ “ข้าวจี” และเปรียบเทียบความเหมือนความต่างระหว่าง ข้าวเหนียวกับข้าวจี	- อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย - เก็บของเข้าที่เรียบร้อย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รักษาของใช้ส่วนรวม - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
24 ก.พ. 2555 -การทำงานภาคสนาม	เล่าถึงขั้นตอนของ.. “ข้าวจี” - เชิญวิทยากรฝ่ายครัวผลิตสวนดุสิตมาสาธิตขั้นตอน วิธีการทำข้าวจีให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ	- ปฏิบัติตามข้อตกลง - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
28-29 ก.พ. - 2 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การนำเสนอประสบการณ์เดิม/ประสบการณ์ใหม่ -การทำงานภาคสนาม -การสืบค้น -การจัดแสดง	ส่วนผสมของ.. “ข้าวจี” - นำข้าวจีมาให้เด็กชิมรสชาติ - เด็กร่วมกันระดมความคิด เกี่ยวกับ ข้าวจี “เมื่อเด็กชิมรสชาติของข้าวจีแล้วเด็กคิดว่าข้าวจีมีส่วนผสมอะไรบ้าง” - เด็กออกไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ บุคลากรในโรงอาหารครัว 11 และ 12 เพื่อสอบถามเกี่ยวกับ ส่วนผสมของข้าวจี - ครูทบทวนประสบการณ์เดิม โดยการใช้คำถามกระตุ้น เกี่ยวกับ “การสาธิตวิธีการทำข้าวจีโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ” - ให้เด็กคิดออกแบบสูตรส่วนผสมและรสชาติของข้าวจีที่ตนเองอยากรับประทาน	- อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย - เก็บของเข้าที่เรียบร้อย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รักษาของใช้ส่วนรวม - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ตาราง (ต่อ)

วันเดือนปี/ระยะ	หัวข้อ/การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	พฤติกรรมความมีวินัย ในตนเอง
5-6, 8-9 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การสืบค้น -การจัดแสดง	“ข้าวจี” สูตรเด็ด - แบ่งกลุ่มเด็ก 5 กลุ่ม เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงรสชาติและส่วนผสมของข้าวจี ที่กลุ่มของตนเองอยากทำมากที่สุด (ให้สมาชิกในกลุ่มนำเสนอรสชาติข้าวจีของตนเองให้เพื่อนในกลุ่มฟัง) - เด็กช่วยกันคัดเลือกรสชาติของข้าวจี - สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนคิด ส่วนผสมเมนูข้าวจีของตนเอง - แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในการเตรียมวัตถุดิบที่จะนำมาทำข้าวจี	- อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย - เก็บของเข้าที่เรียบร้อย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
13 มี.ค. 2555 -การทำงานภาคสนาม	“ทำเอง..กินเอง” - เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันทำข้าวจีตามแผนที่ต้องการวางเอาไว้	- ปฏิบัติตามข้อตกลง - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
14-16 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การนำเสนอประสบการณ์เดิม/ประสบการณ์ใหม่ -การทำงานภาคสนาม -การสืบค้น -การจัดแสดง	“รสชาติ..สูตรเด็ด” - เด็กชิมรสชาติข้าวจีของตนเองและนำเสนอขั้นตอนการทำ ปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการเลือกแก้ปัญหา - เด็กแต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยนกันชิมข้าวจี - ครูและเด็กร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับรสชาติของข้าวจีแต่ละกลุ่มและรสชาติของข้าวจีที่เด็กชอบมากที่สุด - นำเสนอในรูปแบบ แผนภูมิ - สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันทำข้าวจี รสชาติที่ได้รับการเลือกมากที่สุด พร้อมทั้งออกแบบรูปแบบ/ลักษณะของข้าวจี - นำข้าวจีที่ทำได้มาช่วยกำหนดราคา	- อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย - เก็บของเข้าที่เรียบร้อย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รักษาของใช้ส่วนรวม - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ตาราง (ต่อ)

วันเดือนปี/ระยะ	หัวข้อ/การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง
20 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การจัดแสดง	ชวนคิด..คำคล้อง“ข้าวจี” - ทบทวนขั้นตอนและประสบการณ์ในการทำข้าวจี - ร่วมกันแต่งคำคล้องจอง “ข้าวจี”	- ปฏิบัติตามข้อตกลง - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
21-22 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การนำเสนอ ประสบการณ์เดิม/ ประสบการณ์ใหม่	ประโยชน์ ของ “ข้าวจี” - เด็กๆ ระดมความคิดว่า “ข้าวจี” มีประโยชน์อย่างไร	- ปฏิบัติตามข้อตกลง
	โทษ / ผลเสีย ของ “ข้าวจี” - เด็กๆ ระดมความคิดว่า “ข้าวจี” มีโทษอย่างไร	- ปฏิบัติตามข้อตกลง
23-26 มี.ค. 2555 -อภิปรายกลุ่ม -การนำเสนอ ประสบการณ์เดิม/ ประสบการณ์ใหม่ -การทำงาน ภาคสนาม -การสืบค้น -การจัดแสดง	ประติมากรรม “ข้าวจียักษ์” - ท่องคำคล้องจอง “เรื่องข้าวจี” จากนั้นให้เด็กแต่ละคนออกแบบข้าวจีจำลอง แล้วนำเสนอผลงานของตนเอง - สมาชิกเด็กในห้องเรียนร่วมกันเลือก “การออกแบบข้าวจีจำลอง” ที่อยากทำมากที่สุด - เด็กๆ ร่วมกันกำหนดวัสดุ – อุปกรณ์ ในการทำข้าวจียักษ์ - แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ จัดเตรียมวัสดุ – อุปกรณ์ เพื่อนำมาทำข้าวจียักษ์ - เด็กๆ ช่วยกันระดมความคิด วางแผนขั้นตอนในการทำประติมากรรม ข้าวจียักษ์แบ่งหน้าที่กันทำข้าวจียักษ์ตามแผนที่ได้วางไว้	- อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย - เก็บของเข้าที่เรียบร้อย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รักษาของใช้ส่วนรวม - รอคอยคิวได้ - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ตาราง (ต่อ)

วันเดือนปี/ระยะ	หัวข้อ/การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	พฤติกรรมความมีวินัย ในตนเอง
<p>ระยะที่ 3 ระยะสรุป อภิปรายผลและ นำเสนอผลงาน</p> <p>1. ทบทวนการ เรียนรู้ทั้งหมด 27 มี.ค. 2555</p>	<p>รวมข้อมูลเสริมที่...นิทรรศการ “ข้าวจี”</p> <p>- เด็กและครูร่วมกันทบทวนสิ่งที่เด็กๆ ได้เรียนรู้ ในโครงการ “ข้าวจี”</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย - เก็บของเข้าที่เรียบร้อย - ปฏิบัติตามข้อตกลง - รักษาของใช้ส่วนรวม - รอคอยคิวได้
<p>2. นำเสนอผลงาน 28-29 มี.ค. 2555</p> <p>-อภิปรายกลุ่ม -การจัดแสดง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กและครูร่วมกันพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับนิทรรศการที่จะจัดขึ้นพร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดแสดงนิทรรศการ - เด็กเตรียมตัวก่อนการจัดแสดงนิทรรศการ ซ้อมบทบาทหน้าที่ของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - พากเพียรทำงานให้เสร็จ - ทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น - ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
<p>3. สิ้นสุดโครงการ 30 มี.ค. 2555</p> <p>-การจัดแสดง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดนิทรรศการ “ข้าวจี” โดยเด็กเป็นวิทยากร - การนำเสนอ นิทรรศการ ตามหน้าที่ของตนเอง 	

แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

วันพฤหัสบดี ที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 เวลา 09:30 – 10:20 น.

โครงการ เรื่อง ข้าวจี

หัวข้อ ตามหา “ข้าวจี”

แนวคิด

เด็ก ๆ ค้นหาคำตอบโดยการออกไปสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียน ครู พี่เลี้ยง แม่ครัว แม่บ้าน ถึงเรื่อง ข้าวจีที่ฉันอยากรู้จัก เพื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มารวบรวมประเด็นหาข้อสรุปร่วมกัน

จุดประสงค์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

1. เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในด้าน ความรับผิดชอบ คือ

- 1.1 อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย
- 1.2 เก็บของเข้าที่เรียบร้อย
- 1.3 ปฏิบัติตามข้อตกลง
- 1.4 รักษาของใช้ส่วนรวม

2. เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในด้าน ความอดทนอดกลั้น

คือ

- 2.1 รอคอยคิวได้
- 2.2 พากเพียรทำงานให้สำเร็จ
- 2.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น
- 2.4 ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ประสบการณ์สำคัญ

เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เรื่อง ข้าวจีที่ฉันอยากรู้จัก โดยการแสวงหาความรู้ หาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการออกปฏิบัติภาคสนาม

บทบาทเด็ก

เด็ก ๆ ค้นหาคำตอบโดยการออกไปสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียน ครู พี่เลี้ยง แม่ครัว แม่บ้าน ถึงเรื่อง ข้าวจีที่ฉันอยากรู้จัก โดยการจดบันทึกแล้วนำมาเล่าแลกเปลี่ยนให้เพื่อน ๆ ฟัง

บทบาทครู

- บันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก
- จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- ถามคำถามในเชิงบวก
- กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้
- สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. เด็ก ๆ และครูร่วมกันร้องเพลง “ สวัสดิ์ ” พร้อมกับแสดงท่าทางประกอบ

ขั้นสอน

2. ครูให้เด็ก ๆ ทายภาพปริศนา
3. ครูสนทนาเพิ่มเติมโดยใช้คำถามกระตุ้นดังนี้
“ เด็ก ๆ คิดว่าภาพที่ครูนำมาให้ดูคือภาพอะไร ”
“ เด็ก ๆ เคยเห็นสิ่งที่อยู่ในภาพที่ไหนบ้าง ”
4. ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันเฉลยโดยขออาสาสมัคร ออกมาดูว่าเป็นภาพอะไร พร้อมร่วมกัน
สนทนาประกอบคำถามดังนี้
“ เด็ก ๆ คิดว่าจะทำตัวอย่างไรที่เด็ก ๆ ที่ได้ข้อมูล ของข่าวจี ”
5. เด็ก ๆ และครูร่วมกันสร้างข้อตกลงในการออกไปหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ภายใน
โรงเรียน
6. เด็ก ๆ แยกย้ายกันไปหาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์พร้อมจดบันทึก วาดภาพ เป็นกลุ่ม

ขั้นสรุป

7. เด็ก ๆ แต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์ให้เพื่อน ๆ ฟัง
8. เด็ก ๆ และครูร่วมกันรวบรวมประเด็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อสรุปของแต่ละ
กลุ่ม
9. ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันสรุป และสอบถามถึง ปัญหา อุปสรรค ที่พบ ในการออกไปหา
ข้อมูล พร้อมทั้งช่วยกันหาวิธีการแก้ปัญหา

สื่อการเรียนรู้

1. เพลง “ สวัสดิ์ ” (ไม่ทราบนามผู้แต่ง)
2. กระดานจดบันทึก
3. ไบบันทึกการสัมภาษณ์
4. แหล่งเรียน ครั้วอาหาร ตีก 11 และ ตีก 12

การประเมินผลการเรียนรู้

1. สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกในขณะที่กำลังเรียนรู้
2. การบันทึกคำพูดและพฤติกรรมในการเรียนรู้

เพลง สวัสดิ์ (ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

สวัสดิ์ สวัสดิ์

วันนี้เรามาร่วมกัน

เธอกับฉัน พบกันสวัสดิ์

แผนภูมิใยแมงมุม โครงการ “ข้าวจี”
 Web การจัดกลุ่มคำถามของเด็กในชั้นอนุบาล 3
 ระยะที่ 1 : ระยะเริ่มต้น (ระหว่างวันที่ 9 - 15 ก.พ. 2555)

ตำนานความเป็นมาข้าวจี

- ข้าวจีมาจากไหน (กลอง)
- ข้าวจีทำมาจากอะไร (หา)
- ทำไมต้องเรียกข้าวจี (ภูเขา)

ส่วนประกอบของข้าวจี

- ข้าวจีมีส่วนประกอบอะไรบ้าง (หน้า)
- ทำไมข้าวจีจึงเสียบไม้ (เดียร์)
- ทำไมข้าวจีจึงต้องทำมาจากข้าวเหนียว (คิตตี้)
- ทำไมข้าวจีต้องทาไข่ (เพลง)

ประโยชน์

- เป็นอาหาร (เมือง)
- นำมากินเวลาหิว (กิม)

ข้าวจี

ลักษณะ

- ทำไมข้าวจีจึงเหนียว (เอม)
- ทำไมข้าวจีมันติดแน่นตั้งไม่ออกเลย (เจ้าขา)
- ทำไมข้าวจีจึงแบน (เบสท์)
- ข้าวจีมีหลายรูปทรง (ข้าหอม)

โทษ / ผลเสีย

- นำไปปิ้งไฟ (ต้อจ)
- เวลาปิ้งแล้วมีควัน (ป็น)

วิธีการทำ

- ทำไมต้องปั้นข้าวจี (อั้งเปา)
- ทำไมข้าวจีจึงต้องปิ้ง (เอิร์ธ)
- ทำไมข้าวจีจึงร้อนตอนปิ้งเสร็จ (เอเธนส์)
- ทำไมข้าวจีจึงมีสีน้ำตาล (แดงโม)
- ทำไมข้าวจีต้องปิ้งก่อนกิน (น้ำองุ่น)
- อยากรู้ว่าข้าวจีปิ้งกินที่ (ต้นน้ำ)

รสชาติ

- ข้าวจีมันเค็มได้อย่างไร (ตัวต่อ)
- ทำไมข้าวจีจึงต้องใส่เกลือ (ไอซ์)
- อยากรู้ว่ามันอร่อยไหม (นล)
- ทำไมข้าวจีมันจึงต้องเค็ม (คีย์)

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง
- แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

คำชี้แจง

1. แบบสังเกตนี้เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ใช้สังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5 – 6 ปี โดยสังเกตเป็นรายบุคคล

2. พฤติกรรมที่สังเกตและบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองมี 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรับผิดชอบ 4 ข้อคือ

- 1.1 อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย
- 1.2 เก็บของเข้าที่เรียบร้อย
- 1.3 ปฏิบัติตามข้อตกลง
- 1.4 รักษาของใช้ส่วนรวม

2. ด้านความอดทน อดกลั้น 4 ข้อคือ

- 2.1 รอคอยคิวได้
- 2.2 พากเพียรทำงานให้สำเร็จ
- 2.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น
- 2.4 ควบคุมอารมณ์ตนเองได้

3. แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนกำหนดตัวเลข (Numerical Rating Scales) ดังต่อไปนี้

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับ 3, 2, 1 และ 0

4. สังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการในขณะร่วมกิจกรรมกลุ่มในช่วงเวลากิจกรรมปกติเป็นเวลา 1 สัปดาห์ จากนั้นดำเนินการทดลอง โดยให้นักเรียนเข้าร่วมการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองทุกสัปดาห์ แล้วจึงสังเกตและบันทึกพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในสัปดาห์ที่ 10 ในช่วงเวลาการทำกิจกรรมกลุ่มในเวลาปกติ

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต วันเดือนปี และสัปดาห์ที่ทำการสังเกต
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองเด็กเป็นรายบุคคลก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการในขณะร่วมกิจกรรมกลุ่มในช่วงเวลากิจกรรมปกติเป็นเวลา 1 สัปดาห์ จากนั้นดำเนินการทดลอง โดยให้นักเรียนเข้าร่วมการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นเวลา 8 สัปดาห์ แล้วจึงสังเกตและบันทึกพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในสัปดาห์ที่ 10 ในช่วงเวลาการทำกิจกรรมกลุ่มในเวลาปกติ (กิจกรรมเสริมประสบการณ์)

การบันทึกการสังเกตและเกณฑ์การให้คะแนน

เมื่อพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองเกิดขึ้นตรงกับรายการใด ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องนั้นโดยเกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับ 3, 2, 1 และ 0

- ระดับคะแนน 3 เด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยได้ด้วยตนเอง
- ระดับคะแนน 2 เด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยเป็นบางครั้ง
- ระดับคะแนน 1 เด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยโดยมีเพื่อนหรือครูขอร้องให้กระทำ
- ระดับคะแนน 0 เด็กไม่แสดงพฤติกรรมความมีวินัย

แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

ครั้งที่ ..... สัปดาห์ที่ .....

วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ชื่อ.....นามสกุล..... ชั้นอนุบาล .....

คำชี้แจง : สังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยตามรายละเอียดใน
รายการต่าง ๆ แล้วขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างระดับคะแนนที่เด็กแสดงพฤติกรรม

เกณฑ์การให้คะแนน : ระดับคะแนน 3 เด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยได้ด้วยตนเอง

ระดับคะแนน 2 เด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยเป็นบางครั้ง

ระดับคะแนน 1 เด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยโดยมีเพื่อนหรือครูขอร้อง

ให้กระทำ

ระดับคะแนน 0 เด็กไม่แสดงพฤติกรรมความมีวินัย

พฤติกรรมความมีวินัย	ระดับพฤติกรรม			
	3	2	1	0
1.ความรับผิดชอบ				
1.1 อาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
1.2 เก็บของเข้าที่เรียบร้อย				
1.3 ปฏิบัติตามข้อตกลง				
1.4 รักษาของใช้ส่วนรวม				
2.ความอดทน อดกลั้น				
2.1 รอคอยคิวได้				
2.2 พากเพียรทำงานให้สำเร็จ				
2.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น				
2.4 ควบคุมอารมณ์ตนเองได้				

บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

(.....)

ผู้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมคนที่.....

ภาคผนวก ค

- บันทึกการจัดประสบการณ์แบบโครงการ “ข้าวจี”

บันทึกการเรียนรู้ โครงการ “ข้าวจี”
อนุบาล 3 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ
(ระหว่าง 31 มกราคม – 30 มีนาคม พ.ศ. 2555)

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ

วันที่ 31 มกราคม 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

ครูทบทวนการเรียนรู้เรื่อง “ความเป็นมาของก๋วยเตี๋ยว” โดยครูใช้คำถามว่า “เด็กๆ คิดว่าก๋วยเตี๋ยวเป็นอาหารหลักของประเทศใด”

ทบทวนการเรียนรู้เรื่อง ก๋วยเตี๋ยว

เปิดประเด็นคำถามเพื่อหาเรื่องที่เด็กๆ สนใจ

- น้องคีย์ : คนญี่ปุ่น
- น้องน้ำ : ก๋วยเตี๋ยวเป็นอาหารของคนจีน
- น้องเบสท์ : เป็นของคนจีน

ครูได้ใช้คำถามต่อ “เด็กๆ คิดว่าอาหารหลักของคนไทยเป็นอะไร”

- น้องเอม : ข้าว
- น้องเอิร์ธ : ข้าวสาร
- น้องเอม : ข้าวจี
- น้องอั้งเปา : แป้ง
- น้องกลอง : ข้าวเหนียว

จึงเป็นประเด็นที่ทำให้เพื่อนได้ยกมือขึ้นถามว่า “ข้าวจี” เป็นยังไงแล้วทำให้เพื่อนๆ ที่เหลือเกิดความสนใจ

ครูพูดคุยกับเด็กว่าเด็กๆ อยากเรียนเรื่องอะไร? ให้ช่วยกันคิดนะแต่เดี๋ยวครูจะพาเด็กๆ ไปดูรอบๆ บริเวณรอบๆ โรงเรียนและครัวอาหาร ตึก 11 และตึก 12 ว่าเด็กๆ อยากเรียนเรื่องอะไร?

เด็ก ๆ รวมตัวกันออกไปสำรวจ

ครัวอาหารสวนดุสิต ตึก 11 และ 12

- น้องนาหว : นี่ไงร้านข้าวมันไก่เคยมากิน
- น้องไอซ์ : เคยมาซื้อหมูบั้งร้านนี้
- น้องแดงโม : ไม่เห็นมี ข้าวจี เหมือนที่เอมบอกเลย
- น้องศิษฐ์ : ก็มันไม่มีขายที่นี้ไง
- น้องดีจ : แล้วเราจะเจอข้าวจีที่ไหน
- น้องเดียร์ : เคยมาเหมือนกัน
- น้องน้ำอุ่น : อยากกินข้าวเหนียวหมูบั้ง
- น้องปิ่น : นี่ไงข้าวต้มมัด

ครูได้พูดต่อว่าเดี่ยวครูจะพาไปสำรวจร้านขายขนม

ครูสังเกตเห็นเด็กสนใจเรื่องอาหารและเมื่อกลับไปบนห้องคุณครูให้เด็กคิดว่าจะเรียนเรื่องอะไรโดยครูให้เด็ก ๆ กลับไปคิดที่บ้านและพูดคุยกับคุณพ่อคุณแม่ที่บ้านแล้วพรุ่งนี้จะมานำเสนอร่วมกัน

วันที่ 6-8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

ครูทบทวนเกี่ยวกับเมื่อวานที่เดินไปดูรอบๆบริเวณโรงเรียนเด็ก ๆ ได้หัวข้ออะไรบ้างหรือใครบ้างกลับไปถามคุณพ่อคุณแม่ที่บ้านว่าใครมีหัวข้อที่อยากจะเรียนแต่คุณครูมีกติกาว่าครูจะให้เด็ก ๆ แบ่งกลุ่มและตกลงกับกลุ่มของเด็ก ๆ ว่าจะเสนอเรื่องอะไร

- กลุ่มก้านกล้วย เสนอ "ข้าว"

ครูได้ถามกลุ่มก้านกล้วยว่า เพราะอะไรถึงอยากเรียนเรื่องข้าว?

- กลุ่มก้านกล้วย ตอบว่า ก็ข้าวมีหลายอย่าง
- กลุ่มมอมยิ้ม เสนอ "ข้าวสาร"

ครูได้ถามกลุ่มมอมยิ้มว่า เพราะอะไรถึงอยากเรียนเรื่องข้าวสาร?

- กลุ่มมอมยิ้ม ตอบว่า ก็ที่บ้านมีเยอะมาก
- กลุ่มเรือใบ เสนอ "ข้าวจี"

ครูได้ถามกลุ่มเรือใบว่า เพราะอะไรถึงอยากเรียนเรื่องข้าวจี?

- กลุ่มเรือใบ ตอบว่า เคยกินที่งานอาหารนานาชาติมันอร่อยดี
- กลุ่มปลาวาฬ เสนอ "แป้ง"

ครูได้ถามกลุ่มปลาวาฬว่า เพราะอะไรถึงอยากเรียนเรื่องแป้ง?

- กลุ่มปลาวาฬ ตอบว่า แป้งทำอาหารได้หลายอย่าง
- กลุ่มดอกไม้ เสนอ "ข้าวเหนียว"

ครูได้ถามกลุ่มดอกไม้ว่า เพราะอะไรถึงอยากเรียนเรื่องข้าวเหนียว?

- กลุ่มดอกไม้ ตอบว่า ข้าวเหนียวกินกับส้มตำและหมูบั้ง

เด็ก ๆ และครูร่วมกันทบทวน

เด็ก ๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น

วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

ครูได้นำข้อมูลคำตอบของเด็ก ๆ มาโดยแบ่งกลุ่มเพื่อกำหนดเลือกหัวเรื่องที่เด็ก ๆ สนใจ

- กลุ่มก้านกล้วย "ข้าว"
- กลุ่มอมยิ้ม "ข้าวสาร"
- กลุ่มเรือใบ "ข้าวจี"
- กลุ่มปลาวาฬ "แป้ง"
- กลุ่มดอกไม้ "ข้าวเหนียว"

ครูให้เด็ก ๆ แต่ละกลุ่มร่วมกันระดมความคิดโดยผ่านการนำเสนอกิจกรรมของแต่ละกลุ่มที่น่าสนใจเพื่อเลือกหัวเรื่องจนได้ข้อสรุปที่เด็ก ๆ อยากเรียนคือ "ข้าวจี" ในรูปแบบการออกมาบันทึกโดยการวาดภาพลงในแผ่นภูมิ

วางแผนร่วมกันภายในกลุ่ม

เตรียมพร้อมนำเสนอ หัวเรื่องที่เรียน

เด็กๆ ร่วมกันวาดภาพหัวข้อที่สนใจ

สรุป : การกำหนด หัวเรื่องที่เด็กๆ สนใจ

วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

เด็กๆ หลายคนบอกอยากกินข้าวเจ้า อยากทำข้าวเจ้า ซึ่งในระยะแรกเด็กๆ รู้จักข้าวเจ้าว่าเป็นอาหารที่รับประทานได้ และมีการเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับ "ข้าวเจ้า" ดังต่อไปนี้

- น้องน้ำ : หนูเคยกินรสชาติเหมือนข้าวที่งานเทศกาลอาหารนานาชาติ
  - น้องกิม : เคยเห็นว่ามันเป็นวงกลมเห็นที่โรงเรียน
  - น้องเบทส์ : เหมือนกับว่าคุณแม่เคยซื้อไปกินที่บ้าน
  - น้องเอิร์ธ : เคยเห็นในหนังสือเกี่ยวกับอาหาร
  - น้องบัน : กินเสร็จแล้วนำไปเล่นต่อได้เพราะมีไม้ด้วย
  - น้องศีย์ : เคยเห็นในนิทานเรื่องเกี่ยวกับข้าว
  - น้องแดงโม : เคยกินที่อาคารดินเผา
- ฯลฯ

เมื่อสนทนากับครูให้เด็กที่ยังไม่ได้เล่ามาแล้วต่อในวันพรุ่งนี้ จากนั้นเด็กทำกิจกรรมนำเสนอประสบการณ์เดิม โดยการวาดรูป การปั้น เป็นต้น

ครูบอกเด็กๆ ให้ไปหาข้อมูลเช่น หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับ ข้าวจี เพื่อนำมาจัดแสดงในมุมเสริมประสบการณ์

ครูและเด็กร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมเพราะเด็กบางคนยังไม่ได้เล่า

- ครู : ไหนใครยังไม่ได้เล่าประสบการณ์เดิม
- น้องกลอง : เคยกินกับแม่แต่นานแล้ว
- น้องนาว : นาวเห็นขายบนรถเข็นที่มีใบปิ้งด้วย
- น้องภูเขา : ตอนนั้นกินที่ใต้ตึกดินเผา
- น้องเอม : ที่กินมันจะเค็มๆ แต่มันหอม
- น้องคิตตี้ : มันมีไม้แหลมๆ เสียบไว้
- น้องซ่าหอม : ข้าวจีมีสีขาวเป็นวงกลม
- น้องเมือง : เท่าที่เคยกินมันร้อนมาก
- น้องเพลง : ตอนนั้นลงไปกินกับเพื่อน 2 อัน

ฯลฯ

เด็ก ๆ เล่าประสบการณ์เดิม

เด็ก ๆ ออกมาเล่าประสบการณ์เดิม โดยมีผลงานประกอบ

สรุป : ประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับหัวข้อ "ข้าวจี"

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

ต่อมาเด็ก ๆ วาดรูปทบทวนประสบการณ์เดิมของเด็กแต่ละคน เด็ก ๆ หลายคนช่วยกันนำข้อมูลพร้อมสื่อประกอบการเรียนมา เช่น หนังสือนิทานเกี่ยวกับข้าว รูปภาพข้าวจี ฯลฯ มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียน

เด็ก ๆ สนทนากับครูว่าวันนี้จะมาคิดกันว่าเด็ก ๆ อยากรู้เรื่องอะไรบ้างที่เกี่ยวกับข้าวจี

- ครู : เด็ก ๆ อยากรู้เรื่องอะไรบ้างที่เกี่ยวกับข้าวจี
- น้องกลอง : ข้าวจีมาจากไหน
- น้องนาหว : ข้าวจีทำมาจากอะไร
- น้องภูเข : ทำไมต้องเรียกข้าวจี
- น้องเมื่อง : เป็นอาหาร
- น้องภีม : นำมากินเวลาหิว
- น้องดัจ : นำไปปิ้งไฟ
- น้องบั้น : เวลาปิ้งแล้วมีควัน
- น้องตัวต่อ : ข้าวจีมันเค็มได้อย่างไร
- น้องไอซ์ : ทำไมข้าวจีจึงต้องใส่เกลือ
- น้องนล : อยากรู้อันไหนอร่อยไหม
- น้องคีย์ : ทำไมข้าวจีมันจึงต้องเค็ม
- น้องเอม : ทำไมข้าวจีจึงเหนียว
- น้องเจ้าขา : ทำไมข้าวจีมันติดแน่นถึงไม่ออกเลย
- น้องเบสท์ : ทำไมข้าวจีจึงแบน
- น้องซ่าหอม : ข้าวจีมีหลายรูปทรง
- น้องน้ำ : ข้าวจีมีส่วนประกอบอะไรบ้าง
- น้องเตียร์ : ทำไมข้าวจีจึงเสียบไม้
- น้องคิดดี : ทำไมข้าวจีจึงต้องทำมาจากข้าวเหนียว
- น้องเพลง : ทำไมข้าวจีต้องทาไข
- น้องอั้งเปา : ทำไมต้องปั้นข้าวจี
- น้องเอิร์ธ : ทำไมข้าวจีจึงต้องปิ้ง
- น้องเอเรนส์ : ทำไมข้าวจีจึงร้อนตอนปิ้งเสร็จ
- น้องแดงโม : ทำไมข้าวจีจึงมีสีน้ำตาล
- น้องน้ำอุงุ่น : ทำไมข้าวจีต้องปิ้งก่อนกิน

- น้องต้นน้ำ : อยากรู้ว่าข้าวจีบี่งกี่นาที่

ครูทำจดหมายแจ้งไปให้ผู้ปกครองทราบว่าเด็ก ๆ กำลังเรียนโครงการ ข้าวจีบี่ ให้ผู้ปกครองทราบเพื่อช่วยหาข้อมูลและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับข้าวจีบี่มาให้เด็ก ๆ จัดนิทรรศการในห้องเรียนเป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียน

เด็ก ๆ ยกมือแสดงความคิดเห็น
ในสิ่งที่อยากรู้

เด็ก ๆ ออกมานำเสนอโดยผลงานประกอบ

วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

เด็ก ๆ นำเสนอคำถามที่ตนเองอยากรู้ครบทุกคน ครูให้เด็ก ๆ ช่วยกันจัดมุมเสริมประสบการณ์โดยนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เด็กนำมาจัดแสดงไว้ที่มุมจัดแสดงเด็ก ๆ และครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กอยากทำเกี่ยวกับข้าวจีบี่ ครูเปิดประเด็นคำถามว่า เด็ก ๆ อยากทำกิจกรรมอะไรเกี่ยวกับข้าวจีบี่บ้าง

- น้องน้ำ : อยากปั้นข้าวจีบี่
- น้องเตียร : อยากขายข้าวจีบี่
- น้องคิตตี้ : อยากทำข้าวจีบี่ใหญ่
- น้องเพลง : อยากซื้อข้าวจีบี่
- น้องอั้งเปา : อยากซื้อข้าวจีบี่
- น้องภูเข : อยากรู้ส่วนผสมของข้าวจีบี่
- น้องเมื่อง : จะทำข้าวจีบี่ไม่ให้เหมือนใคร
- น้องภิม : อยากออกไปซื้อข้าวจีบี่
- น้องต้อจ : อยากรับไม้ข้าวจีบี่
- น้องปั้ง : อยากรับข้าวจีบี่ให้คนกิน

ฯลฯ :

ครูและเด็กได้วางแผนเกี่ยวกับสิ่งที่เด็ก ๆ อยากทำกิจกรรมอะไรเกี่ยวกับข้าวจีบี่โดยร่วมกัน

คิด

สรุป : Web
กิจกรรมที่เด็กๆ อยากทำเกี่ยวกับ “ข้าวจี”
เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในระยะที่ 2

สรุปการเรียนรู้ระยะที่ 1

โครงการ ข้าวจี เริ่มจากครูพาเด็กๆ ไปเดินบริเวณรอบๆ โรงเรียนเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิด ความสนใจและให้เด็กๆ แต่ละกลุ่มเสนอเรื่องที่ยากเรียนมากกลุ่มละ 1 เรื่อง โดยกลุ่มก้านกล้วย เสนอ "ข้าว" กลุ่มอมยิ้ม เสนอ "ข้าวสาร" กลุ่มเรือใบ เสนอ "ข้าวจี" กลุ่มปลาวาฬ เสนอ "แป้ง" กลุ่ม ดอกไม้ เสนอ "ข้าวเหนียว" โดยครูปล่อยให้เด็กๆ หาคำตอบกันเองภายในกลุ่มว่าจะเรียนเรื่องอะไร วิธีการนี้เป็นการสอดแทรกหลักประชาธิปไตยให้เด็ก เมื่อได้ทั้งห้าหัวข้อแล้วมาสรุปร่วมกันว่าจะ เรียนเรื่อง ข้าวจี เนื่องจากเด็กยังไม่เคยเรียน และมีการสนทนากันว่าเรียนเรื่องนี้ก็ได้ เด็กได้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิม คำถามที่เด็กๆ อยากรู้และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในรูปแบบ ต่างๆ อย่างสนใจ

บทบาทครู

ครูเป็นผู้จัดเตรียมสถานการณ์ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศ เพื่อกระตุ้นความสนใจของ เด็กสังเกตความสนใจและความต้องการของเด็ก ครูจะต้องใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กนำเสนอ ประสบการณ์เดิมในรูปแบบต่างๆ บันทึกการเรียนรู้ของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทั้ง ทางด้านความคิดเห็นและการกระทำ ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก และจัดเตรียมกิจกรรม สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงพัฒนาการ ความสนใจ และความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และสามารถสื่อความหมายของเด็กได้

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ

วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

เริ่มด้วยกิจกรรม ตามหา “ข้าวจี”

ครูและเด็กร่วมกันวางแผนการเก็บข้อมูล โดยการออกภาคสนามไปสัมภาษณ์ บุคลากร ภายในโรงเรียนเกี่ยวกับที่มาของ “ข้าวจี” แล้วนำข้อมูลมารวบรวมประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ พร้อมกับหาข้อสรุปร่วมกัน

เด็ก ๆ แบ่งกลุ่มออกสำรวจ
เก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูลสัมภาษณ์

นี่ไงพบแล้ว! ข้าวเหนียว

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

กิจกรรม ตำนาน “ข้าวจี”

ครูเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับเด็ก ๆ โดยการเล่านิทานประกอบภาพเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของข้าวจี พร้อมทั้งอ่านบทผญาตามตำนานเป็นภาษาอีสาน และแปลเป็นภาษากลาง

ฮอดเดือนสามท้องฟ้าปลอดโปร่งสดใส

ไปทางใต้เห็นแต่คนใจบุญข้าวแฉวเต็มค้อม

เหลียวเห็นขุมสาวน้อยพากันปั้นข้าวจี

เอือนละห้าสี่ปั้นพอได้ออกใส่บุญ

พ่องกันบิบบข้าวปั้นตักแต่งอาหาร

มีเทิงหวานเทิงควาหนุ่มสาวมาโฮมด้อม

จากกิจกรรมข้างต้น เด็ก ๆ ให้ความตื่นเต้นและสนใจทำให้เกิด คำถามต่าง ๆ ที่หลากหลาย รวมทั้งข้อความที่เปล่งออกมาเป็นเสียงเดียวกันก็คือ “คุณครูอยากฟังอีก” จากที่วิทยากรแปลคำในบทผญา เป็นภาษากลาง เด็ก ๆ ก็เกิดความสนใจในเรื่องของภาษาและต่อยอดไปสู่การแต่งคำคล้องจอง “ข้าวจี” อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้เด็ก ๆ เรียนรู้ภาษาถิ่นของภาคอีสานและภาษาถิ่นของภาคกลางอีกด้วย รวมทั้งเด็ก ๆ ได้เรียนรู้เรื่องตามตำนานที่เป็นงานประเพณีบุญข้าวจีหรือบุญเดือนสามของคนในอดีตและปัจจุบันที่มีเรื่องเล่ากันตามความเชื่อ ว่า ในสมัยพุทธกาล นางปุณณะทาสี ได้ทำขนมแบ่งจีถวายแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอานนท์เถระ ฯลฯ

วิทยากร : ครูยุพา สำเนาอนวน
ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย
โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ

เด็ก ๆ ให้ความสนใจกับ บทผญาข้าวจี

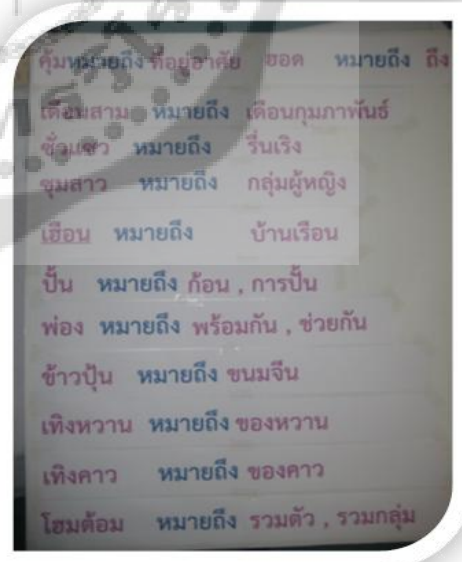
ต่อกวี ชิมรสชาติ “ข้าวจี”

เด็ก ๆ ยกมืออยากฟังบทผญาอีก

ขั้นตอน “ข้าวจี”

การสื่อสารแบบภาษากลาง

ตำนานความเป็นมา “ข้าวจี”

ข้าวจี เป็นอาหารชนิดหนึ่งของคนอีสาน อาจจะถือกำเนิดขึ้นโดยการที่หนึ่งผิงไฟในหน้าหนาว และเป็นช่วงที่เก็บเกี่ยวข้าวแล้วเสร็จใหม่ๆ โดยธรรมชาติของข้าวใหม่ก็มีกลิ่นหอมอยู่แล้ว ในขณะที่หนึ่งผิงไฟอยู่นั้นก็เอาข้าวเหนียวที่หนึ่งแล้วมาปั้นโรยเกลือทาไข่ไก่ นำมาอังไฟหรือนำมาย่างไฟให้เกรียมก็ถือว่าสุกแล้วและรับประทานได้ เพราะโดยอุปนิสัยเนื้อแท้ของคนอีสานแล้วเป็นคนที่ยืนและช่างคิดอยู่แล้วและต่อ มาได้นำข้าวจีนี้ไปถวายพระจนกระทั่งได้กลายมาเป็นประเพณีงานบุญข้าวจีมาจนถึงทุกวันนี้ การทำบุญให้ทานมีข้าวจีเป็นต้นเรียกว่า"บุญข้าวจี"และนิยมทำกันในช่วงเดือนสามข้างแรมจนกระทั่ง มีคำผญาอีสานโบราณท่านได้แต่งผญาไว้ว่า... "เดือนสามค้อยเจ้าหัว คอยปั้นข้าวจี ข้าวจีบใส่น้ำอ้อยจวนน้อยหล้งน้ำตา" เกี่ยวกับเรื่องประเพณีบุญเดือนสามนี้ นักปราชญ์อีสานโบราณได้แต่งผญาไว้ว่า...

ยอดเดือนสามท้องฟ้าปลอดโปร่งสดใส

ไปทางใต้เห็นแต่คนใจบุญชั่วแชนเต็มคุ่ม

เหลียวเห็นชুমสาวน้อยพากันปั้นข้าวจี

เอือนละห้าสี่ปั้นพอได้ออกใส่บุญ

พองกันมือข้าวปั้นตกแต่งอาหาร

มีเทิงหวานเทิงควาหนุ่มสาวมาโฮมด้อม

สำหรับมูลเหตุของเรื่องนี้มีปรากฏในหนังสือธรรมบทว่าในสมัยหนึ่งนางปณณทาสีได้ทำขนมแบ่งจี(ข้าวจี) ที่ทำจากรำข้าวอย่างละเอียดถวายแด่พระพุทธเจ้าและพระอานนท์ นางคิดว่าเมื่อพระพุทธองค์กับพระอานนท์รับแล้วคงไม่ฉันเพราะอาหารที่เราถวายไม่ใช่อาหารที่ดีหรือประณีตอะไรจะจโยนให้หมูกา และสุนัขกินเสียกลางทางพระพุทธเจ้าทรงทราบวาระจิตของนางและเข้าใจในเรื่องที่นางปณณทาสีคิดจึงได้สั่งให้ พระอานนท์ผู้เป็นพุทธอุปัฏฐากได้ปลูดาอาสนะลงแล้วประทับนั่งฉันสุดกำลังและในตอนท้าย หลังการทำภัตตกิจด้วยขนมแบ่งจีเรียบร้อยแล้ว พระพุทธเจ้าได้แสดงธรรมให้ฟังจนกระทั่งนางปณณทาสีได้บรรลุโสดาบัน เป็นอริยอุบาสิกาเพราะมีข้าวจีเป็นมูลเหตุ ด้วยความเชื่อแบบนี้ คนอีสานโบราณจึงได้จัดแต่งให้บุญข้าวจีทุกๆ ปีไม่ได้ขาด ดังที่ปรากฏในผญาซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า...

ยามเมื่อถึงเดือนสามได้พากันเอาบุญข้าวจี   ตั้งหากธรรมเนียมนี้มีมาแต่ก่อนกาล

ได้เอ็ดกันทุกบ้านทุกถิ่นเอาบุญ   อย่าได้พากันไล่เสียฮิตบุญกองเค้า

นอกจากนี้แล้วได้มีการเพิ่มการทำบุญอีกอย่างหนึ่งเข้ามาในเดือนนี้ นั่นก็คือบุญมาชะบูชา เพราะว่าเป็นวันที่มีความสำคัญทางพระพุทธศาสนาอีกวันหนึ่ง คือได้ว่าเป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงวางรากฐานของพุทธศาสนา โดยพระองค์ได้ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ ท่ามกลางพระอรหันต์สาวกจำนวน ๑,๒๕๐ รูป ณ วพูนมมหาวิหาร ในเวลาตะวันบ่ายคล้อย ซึ่งเป็นวันเพ็ญเดือนสามหรือที่ภาษาบาลีเรียกว่า "มาฆมาส" สำหรับโอวาทปาฏิโมกข์หรือหลักการของพุทธศาสนาที่สำคัญที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้นั้นมี ๓ ข้อ คือ...

๑. การไม่ทำบาปทั้งปวง

๒. การทำความดีให้ถึงพร้อม

๓. การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว

การทำบุญในวันมาฆบูชานี้ เพื่อเป็นการบูชาให้ถูกต้องตามหลักการของคำว่า "มาฆบูชา"ที่แปลว่า การบูชาพระรัตนตรัยในวันเพ็ญเดือนมาฆหรือเดือนสามนอกเหนือจากการบูชาตามปกติของวันสำคัญทางพุทธศาสนาด้วยการสมทานศีล ฟังธรรม ถวายทาน และเวียนเทียนแล้ว ควรจะมีการปฏิบัติตามหลักของพระพุทธศาสนา หรือที่เรียกว่า โอวาทปาฏิโมกข์ดังที่ได้กล่าวแล้วด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการปฏิบัติบูชา ซึ่งเป็นการบูชาที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่าเป็นยอดแห่งการบูชาทั้งปวง...

บ้านมหา ภาษาศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น “บุญข้าวจีหรือบุญเดือนสาม”. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://www.baanmaha.com/community/thread8839.html>

วันที่สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555.

กิจกรรม ลักษณะของ “ข้าวจี”

วันที่ 21 - 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

ครูนำข้าวจีมาให้เด็กสังเกตและเปรียบเทียบ ชิมรสชาติ ต้มกลั่น เพื่อให้เด็ก ๆ ได้คาดเดาว่ามีลักษณะอย่างไร

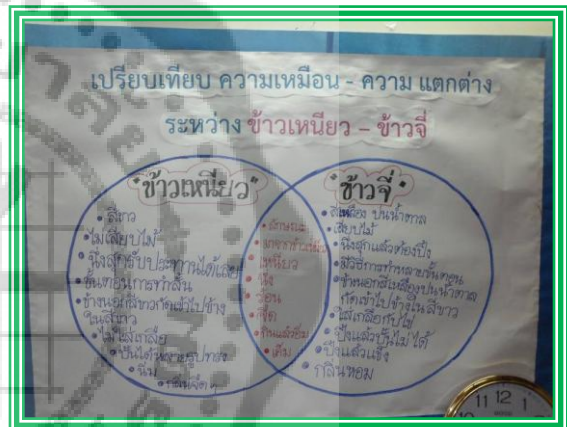
ครูและเด็กสร้างข้อตกลงร่วมกันพร้อมแบ่งกลุ่มออกไปสำรวจ “ข้าวจี” ภายในบริเวณโรงเรียนและสถานที่ใกล้เคียงได้แก่ ครัวอาหาร 11 และ 12 โรงเรียนอาหารนานาชาติสวนดุสิต โรงเรียนอาหารเบอเกอร์สวนดุสิต ชุมชนสวนอ้อย

ครูและเด็กร่วมกันทบทวนการออกไปสำรวจ “ข้าวจี” และเปรียบเทียบความเหมือนความต่างระหว่าง ข้าวเหนียวกับข้าวจี ในรูปแบบของไดอะแกรม

จากกิจกรรมข้างต้น เด็ก ๆ ได้ค้นคว้าและสืบค้นหาข้อมูลเป็นกลุ่มตามสถานที่ต่าง ๆ ตามแผนที่วางไว้ แล้วนำข้อมูลในสิ่งที่พบเห็นกลับมาช่วยกันหาข้อสรุปกันในห้องเรียนในรูปแบบของไดอะแกรม เปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง

แบ่งกลุ่มออกไปสำรวจ “ข้าวจี”

เปรียบเทียบความเหมือน - ความต่าง
ในรูปแบบของไดอะแกรม

วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

กิจกรรม เล่าถึงขั้นตอนของ “ข้าวจี”

ครูเชิญวิทยากรฝ่ายครัวผลิตสวนดุสิต จำนวน 3 ท่าน มาสาธิต ขั้นตอน วิธี การทำข้าวจี ให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง

เด็ก ๆ ได้ออกมาปฏิบัติด้วยตนเอง ตั้งแต่ บั่น เสียบไม้ ทาเกลือ ปิ้ง ชุบไข่ และนำไปปิ้งจนสุก

ครูเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ห้องอื่นและคุณครูท่านอื่นได้มาเรียนรู้และได้ลงมือปฏิบัติเช่นกัน

จากกิจกรรมดังกล่าว เด็ก ๆ ได้รับความรู้จากวิทยากร ถึงขั้นตอนของการทำ “ข้าวจี” และได้ลงมือปฏิบัติจากสื่อ วัตถุประสงค์ ของจริง ทุกขั้นตอนที่เด็ก ๆ ได้สังเกตเห็นอย่างใกล้ชิดและได้ลงมือทำข้าวจีด้วยตนเองถูกนำมาถ่ายทอดเป็นผลงานรายบุคคลในห้องเรียนโดยการบันทึกภาพเหตุการณ์เพื่อสรุปถึงขั้นตอนการทำข้าวจี พร้อมทั้งปัญหาและอุปสรรค

วิทยากรครัวสวนดุสิต : เล่าถึงขั้นตอนการทำข้าวจี๋

คุณครู และเพื่อน ๆ ห้อง ๆ อนุบาล ห้องอื่นเข้าร่วม เรียนรู้ข้าวจี๋

ห้องต้อจกำลังปิ้ง “ข้าวจี๋”

ปิ้งเอง..กินเอง..

ต่อแถว..คอยคิว..

วันที่ 28-29 กุมภาพันธ์ – 2 มีนาคม พ.ศ. 2555

กิจกรรม ส่วนผสมของ “ข้าวจี”

ครูนำข้าวจีมาให้เด็ก ๆ ชิมรสชาติและให้เด็ก ๆ ร่วมกันระดมความคิด “เมื่อเด็กชิมรสชาติของข้าวจีแล้วเด็กคิดว่าข้าวจีมีส่วนผสมอะไรบ้าง”

ครูทบทวนประสบการณ์เดิมโดยใช้คำถามกระตุ้น เกี่ยวกับการฟังวิทยากร

เด็ก ๆ คิดออกแบบสูตรส่วนผสมและรสชาติของข้าวจีที่ตนเองอยากรับประทาน

จากกิจกรรม เด็ก ๆ ได้ชิมรสชาติ และแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนโดยการทบทวนประสบการณ์เดิมเพื่อหาข้อสรุปถึงส่วนผสมของข้าวจี พร้อมทั้งเด็ก ๆ ได้คิดออกแบบสูตรส่วนผสมเป็นรายบุคคลเพื่อนำเสนอแลกเปลี่ยนแนวคิดของตนเองกับเพื่อน ๆ

วันที่ 5-6 , 8-9 มีนาคม พ.ศ. 2555

กิจกรรม “ข้าวจี” สูตรเด็ด

ครูแบ่งกลุ่มเด็กเป็น 5 กลุ่ม เพื่อแสดงความคิดเห็นถึงรสชาติและส่วนผสมของข้าวจี โดยให้สมาชิกในกลุ่มนำเสนอรสชาติข้าวจีของตนเองให้เพื่อนฟังในกลุ่มแต่ละกลุ่มหาข้อตกลงร่วมกันภายในกลุ่มโดยการเลือกรสชาติของข้าวจีที่อยากทำมากที่สุดแล้วนำเสนอให้กลุ่มอื่น ๆ ฟัง

สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนคิดส่วนผสมเมนูข้าวจีที่อยากทำเพิ่มเติม พร้อมแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในการจัดเตรียมวัตถุดิบที่จะนำมาทำข้าวจี

จากกิจกรรม เด็ก ๆ ได้แสดงความคิดเห็นของตนเองให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มฟังและแต่ละกลุ่มต้องหาข้อสรุปตกลงร่วมกันว่าเมนูของเพื่อน ๆ คนไหนเป็นที่นิยมรับภายในกลุ่มเพื่อร่วมกันระดมความคิดและวางแผนพร้อมทั้งแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในการจัดเตรียมวัตถุดิบที่จะนำมาทำข้าวจี จะเห็นได้ว่าเด็ก ๆ เกิดความกระตือรือร้นเป็นอย่างมากในเรื่องของ พากเพียรทำงานให้สำเร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ควบคุมอารมณ์ตนเองได้ รอคอยคิวได้ ปฏิบัติตามข้อตกลงรวมทั้งอาสาทำงานที่ได้รับมอบหมาย

วันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2555

กิจกรรม “ทำเอง..กินเอง”

เด็ก ๆ รับฟังวิทยากรจากแม่ครัวห้องอาหารอนุบาลสาธิตละอออุทิศ ถึงขั้นตอนในการทำและข้อปฏิบัติในความปลอดภัย เด็ก ๆ แต่ละกลุ่มร่วมกันทำข้าวจีตามแผนที่วางไว้ แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนกลุ่มละ 1 คน ออกไป ก่อไฟเตาถ่าน

จากกิจกรรมดังกล่าว เด็ก ๆ มีความตั้งใจและตื่นตัวที่ได้ลงมือปฏิบัติ ตั้งแต่ เตรียมน้ำใส่หม้อหนึ่ง ซาวข้าวเหนียวที่แช่น้ำไว้ 1 คืบ จำนวน 2 กิโลกรัม ใส่หวดและยกวางในหม้อหนึ่ง ครูได้ช่วยยกไปวางบนเตาแก๊ส เด็ก ๆ ได้จับเวลาในการนี้ และเด็ก ๆ ได้ออกไปจัดเตรียมวัตถุดิบของกลุ่ม

ตนเองใส่ภาชนะ พร้อมส่งตัวแทนออกไปก่อไฟเตาถ่าน ถือว่าเป็นประสบการณ์สำคัญของเด็ก ๆ ที่อาสาออกไปทำหน้าที่ ซึ่งมีแต่เด็กผู้ชายจึงได้ยื่นการสนทนาในขณะที่ทำงานเป็นประเด็นคำถามของ

- น้องกิม : “แล้วทำไมผู้หญิงไม่ออกมาช่วยก่อไฟเลย”
- น้องดัจ : “ก็เพื่อนผู้หญิงต้องอยู่ข้างในเพราะมันร้อน”

ในการก่อไฟเตาถ่านของแต่ละกลุ่มใช้เวลาประมาณ 10 - 15 นาที เพราะเตาของกลุ่มที่ 2 ไม่ติด เด็ก ๆ ก็มารุมล้อมช่วยเพื่อนเพื่อจะให้ไฟติด ก็มีการแนะนำของเพื่อนเกิดขึ้นทันที

- น้องกิม : “เอาถ่านออกก่อน”
- น้องภูเข : “ก็เอาถ่านที่ติดในเตามาใส่สิ”
(เป็นเตาถ่านที่ติดไฟแล้ว)
- น้องดัจ : “ใช่ๆ แล้วใครจะหยิบ”
- น้องอั้งเปา : “พึดเอาแรงๆ จะติดแล้ว”
- น้องไอซ์ : “ร้อนมากเลย”
- น้องดัจ : “ครูเอกติดทุกเตาแล้ว”

เด็ก ๆ ได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกันในขณะทำงานนำไปสู่การแก้ปัญหาของเด็กๆ ทำให้ไม่ล้มเลิกในการก่อไฟเตาถ่านหลังจากไฟทุกเตาติดหมด เด็ก ๆ ทุกคนดีใจในความสำเร็จที่อาสาออกมาด้วยน้ำเหี่ยวของแต่ละคนไหลออกมาด้วยอากาศร้อนและความร้อนจากเตาและก็แยกย้ายไปล้างหน้าล้างมือกลับเข้าไปหาเพื่อนๆ ในกลุ่มของตนเพื่อปั้นข้าวจี๊ของตัวเอง

กิจกรรมการก่อไฟเตาถ่านนี้ทำให้ครูเห็นความคิด ความเพียรพยายาม ความอดทน ความมีน้ำใจและความตั้งใจในการทำงานร่วมกันของเด็ก ๆ ที่อาสาออกมาแสดงความสามารถในการเป็นผู้นำของกลุ่ม

เด็ก ๆ แต่ละกลุ่มพากันยกถาด วัตถุดิบ ที่ได้จัดเตรียมมาพร้อมกับข้าวเหนียวที่ช่วยกันปั้น และเสียบไม้ มาปิ้งบนเตาอย่างสนุกสนานบางกลุ่มก็ ปั้นเป็นรูป หน้ากระต่าย เป็นต้น

อาสา ก่อไฟ เตาถ่าน

ช่วยกัน ปั้นตามแผนที่วางไว้

น้องปั้น : ทำข้าวจี๋หน้าใส่กรอก

กลุ่ม อมยิ้ม : ปิ้งข้าวจี๋

วันที่ 14-16 มีนาคม พ.ศ. 2555

กิจกรรม “รสชาติ..สูตรเด็ด”

เด็กชิมรสชาติข้าวจี๋ของตนเองและนำเสนอขั้นตอนการทำ ปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการแก้ปัญหา เด็กๆ แต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยนกันชิมข้าวจี๋

ครูและเด็กร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับรสชาติของข้าวจี๋ของแต่ละกลุ่มและเปิดโอกาสให้เด็กเลือกรสชาติของข้าวจี๋ที่เด็กๆ ชอบมากที่สุด เด็กๆ เลือกรสชาติของข้าวจี๋ ที่ชอบมากที่สุดผ่านการนำเสนอในรูปแบบตาราง เด็กๆ นำข้าวจี๋ที่ได้รับเลือกมาช่วยกันกำหนดราคา

จากกิจกรรมดังกล่าว เด็กๆ ได้นำเสนอขั้นตอนการทำข้าวจี๋และปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมวิธีการแก้ปัญหาและได้ร่วมกันชิมรสชาติเพื่อคัดเลือกข้าวจี๋ที่ชอบมากที่สุดผ่านการนำเสนอในรูปแบบบันทึกลงในตาราง พร้อมทั้งช่วยกันกำหนดราคา

วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2555

กิจกรรม คำคล้องจอง “ข้าวจี๋”

ครูและเด็กๆ ทบทวนประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับข้าวจี๋ และเด็กๆ ร่วมกันแต่งคำคล้องจองโดยครูเป็นผู้ขึ้นประโยค ข้าวเอ๋ย.. แล้วเด็กๆ ก็ช่วยกันนึกคำมาต่อไปเรื่อยๆ

คำคล้องจอง “ข้าวจี๋” (แต่งโดยเด็กๆ อนุบาล 3 และคุณครู)

ข้าวเอ๋ยข้าวจี๋	บ้านี่บั้งอยู่บนเตา
นำเกลือเม็ดน้อยน้อยของเรา	เอามาโรยให้กลมกล่อม
แล้วเอาไปชุบไข่หอมหอม	ปิ้งปิ้ง ย่างย่าง พร้อมรับประทาน

จากกิจกรรมเด็กๆ ได้ทบทวนถึงประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กๆ ได้ค้นคว้าหาข้อมูล ขั้นตอนในการทำ เรียนรู้จากวิทยากรและได้ลงมือปฏิบัติ เด็กๆ มีความกระตือรือร้นที่จะร่วมกันแต่งคำคล้องจองข้าวจี๋

คำคล้องจอง “ข้าวจี” (แต่งโดยเด็ก ๆ อนุบาล 3 และคุณครู)

หนึ่งปีมีहन	รวมพลบ้านเฮา
สามอย่างคลุกเคล้า	ข้าวเหนียว ไข่ เกลือ
ของดีภาคอีสาน	เทศกาลศาสนา
มาชมบูชา	ปิ้ง ย่าง ข้าวจี

วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2555

กิจกรรม ประโยชน์ของ “ข้าวจี”

ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันระดมความคิดว่า “ข้าวจี” มีประโยชน์อย่างไร

- น้องปั้น : กินเวลาหิว
- น้องแดงโม : กินเป็นขนมได้เลย
- น้องดีจจ : กินแทนข้าว
- น้องเบทส์ : กินได้ทุกเวลา
- น้องเอิร์ธ : มีโปรตีนเพราะชุปไข่ไก่
- น้องภูเขา : ทำง่าย ๆ ไม่ยากแล้วก็ใช้เวลาน้อย

ฯลฯ

จากกิจกรรมเด็ก ๆ ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นออกมาเพื่อหาข้อสรุปว่าข้าวจีมีประโยชน์อย่างไรในความคิดของเด็ก ๆ ครูและนักเรียนร่วมสรุปประโยชน์ของข้าวจีร่วมกันว่า “เด็ก ๆ สามารถรับประทานได้เพราะข้าวจีทำมาจากข้าวเหนียวและยังต้องนำไปชุบไข่ไก่เพื่อเพิ่มรสชาติก็ให้สารอาหารโปรตีนเหมือนที่เอิร์ธบอก”

วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2555

กิจกรรม โทษ / ผลเสียของ “ข้าวจี”

ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันระดมความคิดว่า “ข้าวจี” มีโทษอย่างไร

- น้องน้ำ : โดนควันเวลาปิ้ง
- น้องคิดดี : มีสีด่าง ๆ ติด
- น้องศิย์ : เวลาเย็นมันแข็งเคี้ยวยาก
- น้องอุงุ่น : ช้างในร้อนมาก
- น้องไอซ์ : นำไปปิ้งไฟบนเตา

ฯลฯ

จากกิจกรรมเด็ก ๆ ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นออกมาเพื่อหาข้อสรุปว่าข้าวจีมีโทษและผลเสียอย่างไรในความคิดของเด็ก ๆ ครูและนักเรียนร่วมสรุปโทษและผลเสียของข้าวจีร่วมกันว่า “เด็ก ๆ

สามารถรับประทานได้แต่เด็ก ๆ ก็ไม่ควรรับประทานบ่อยเนื่องจากผ่านการบึ่งไฟและอาจจะทำให้ติดคอได้รวมทั้งทำให้ท้องอืดหรืออาหารไม่ย่อย ถ้าเด็ก ๆ รับประทานจะต้องดื่มน้ำเยอะๆ”

วันที่ 23,26 มีนาคม พ.ศ. 2555

กิจกรรม ประติมากรรม “ข้าวจี๋ยักษ์”

เด็ก ๆ ท่องคำคล้องจอง “ข้าวจี๋” และร่วมกันออกแบบข้าวจี๋จำลองพร้อมนำเสนอผลงาน สมาชิกร่วมกันเลือก การออกแบบข้าวจี๋จำลอง ที่อยากทำมากที่สุด

เด็ก ๆ ร่วมกันกำหนดวัสดุ อุปกรณ์ ในการทำข้าวจี๋ยักษ์พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อนำมาทำข้าวจี๋ยักษ์

เด็ก ๆ ช่วยกันระดมความคิดวางแผนขั้นตอนในการทำ ประติมากรรม ข้าวจี๋ยักษ์และแบ่งหน้าที่กันทำข้าวจี๋ยักษ์ ตามแผนที่ได้วางไว้จะเห็นได้ว่า เด็ก ๆ แสดงความคิดของตนเองโดยการออกแบบสร้างผลงานให้น่าสนใจเพื่อจัดแสดง

แต่ละกลุ่มช่วยกัน
สร้างประติมากรรมข้าวจี๋ยักษ์
จากวัสดุเหลือใช้

สรุปการเรียนรู้ระยะที่ 2

เด็กได้แลกเปลี่ยนข้อมูลใหม่เกี่ยวกับโครงการกับเพื่อน โดยร่วมกันแสดงความคิดเห็นจากการที่เด็กได้กลับไปสนทนากับผู้ปกครอง เด็กบางคนได้ข้อมูลความรู้จากการดูภาพในหนังสือ และอินเทอร์เน็ต แล้วนำมาเล่าให้เพื่อนและครูฟัง ครูจึงกระตุ้นความสนใจเด็กโดยการตั้งคำถามจากข้อมูลที่เด็กนำมาเล่าและกำลังเป็นที่สนใจในขณะนั้นเพื่อค้นหาคำตอบจากนั้นครูกระตุ้นให้เด็กช่วยกันคิดว่าจะหาคำตอบได้จากไหน ซึ่งเด็กส่วนใหญ่บอกว่าให้ไปถามครูในโรงเรียน และถามแม่คำที่ขายของ ดังนั้นเด็กจึงช่วยกันเลือกตัวแทนห้องเพื่อไปถามแล้วนำคำตอบมาเล่าให้เพื่อนฟัง จากนั้นเด็กได้เรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมกิจกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความสนใจและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งได้บูรณาการทักษะการเรียนรู้ต่างๆ มาให้เด็กได้ปฏิบัติและฝึกฝนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ขณะที่เด็กเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนั้นเด็กได้ร่วมกันวางแผนกิจกรรมเพื่อหาคำตอบว่า “ข้าวจี๋มาจากไหน” ซึ่งเด็กหลายคนบอกว่าทำมาจากข้าวเหนียว บางคนบอกว่ายังไม่เคยกินเลย ครูจึงกระตุ้นเด็กว่าเราจะรู้ได้อย่างไร เด็กเริ่มเสนอวิธีการหาคำตอบว่าต้องออกไปค้นหาข้อมูล และในที่สุดเด็กทุกคนก็มีความคิดเห็นตรงกันว่าจะไปสำรวจใกล้ๆ โรงเรียน ซึ่งเป็นการหาคำตอบที่มีแหล่งข้อมูลของคนในท้องถิ่น นอกเหนือไปจากการดูรูปภาพจากหนังสือหรือการสอบถามจากครูและผู้ปกครอง ประการสำคัญคือเป็นการที่เด็กและครูได้วางแผนร่วมกันใน

การปฏิบัติกิจกรรม เช่น การสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างเด็กและครูว่าเราจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร และต้องเตรียมอะไรบ้างในการไปทัศนศึกษาตามหาข่าวจี

บทบาทครู

ครูเป็นผู้วางแผนและจัดเตรียมกิจกรรมให้สอดคล้องและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก คอยดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอยู่ตลอดเวลาและร่วมกันเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กทั้งคำพูดและการกระทำ ให้เวลาและให้โอกาสเด็กในการเรียนรู้ตามความสามารถของแต่ละบุคคลตามความสมัครใจ เมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นครูจะต้องรับฟัง ยอมรับความคิดเห็นและคอยอำนวยความสะดวกให้เด็กกิจกรรมที่เด็กร่วมกันวางแผนเพื่อเรียนรู้ เป็นไปอย่างราบรื่น โดยครูจะต้องเป็นผู้จัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์บรรยากาศ และติดต่อประสานงานกับแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายอีกทั้งเป็นการตอบสนองความต้องการของเด็ก นอกจากนี้ครูจะต้องสังเกต บันทึกสาระการเรียนรู้ ข้อมูลในด้านต่างๆ ทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา รวมทั้งเชื่อมโยงประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ระยะที่ 3 ระยะสรุปและประเมินโครงการ

วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2555

กิจกรรม เนรมิตสู่..นิทรรศการ “ข่าวจี”

เด็ก ๆ นำคำถามที่เด็ก ๆ อยากรู้ไปหาคำตอบเพิ่มเติมและนำคำตอบมาทำ Web เด็กและครูร่วมกันอภิปรายว่ายังมีกิจกรรมไหนที่เด็ก ๆ ยังไม่ทำ เด็ก ๆ ร่วมกันคิด แล้วเด็กทำกิจกรรมครบทุกกิจกรรมแล้ว

- ครู : เราทำกิจกรรมครบทุกกิจกรรมแล้วเราจะทำอะไรต่อ
- เด็ก ๆ : เองงานทั้งหมดโชว์
- ครู : วันนี้เรามาช่วยจัดสถานที่ เด็ก ๆ และครูร่วมกับจัดสถานที่เพื่องานจัดนิทรรศการ

วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2555

เด็ก ๆ และครูร่วมกันแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

- ครู : วันนี้เรามาแบ่งหน้าที่ว่าใครจะพูดเรื่องอะไร
- ตำนานของ...ข่าวจี : น้องเอม
- คำถามที่เด็ก ๆ อยากรู้ : น้องต๊อจ และ น้องภิม
- ขั้นตอนการทำข่าวจี : น้องแตงโม และ น้อง คี๋ย
- การเดินทางตามหาข่าวจี : น้องชาหอม และ น้องเตี๋ยร์

- อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำข้าวจี : น่องอั้งเปา และ น่องนา
- ส่วนประกอบของข้าวจี : น่องป๋น และ น่องเพลง
- ประโยชน์และโทษของข้าวจี : น่องกลอง และ น่องเมือง
- คำคล้องจองข้าวจี : น่องตันน้ำ และ น่องน้ำ
- พิธีกร : น่องข้าหอม และ น่องภูเขา
- เด็ก ๆ ทุกคนรู้หน้าที่ของตัวเองแล้วเด็ก ๆ ซ้อมหน้าที่ของตัวเอง

วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2555

เด็ก ๆ ซ้อมหน้าที่ที่ตัวเองได้รับและร่วมกันประชาสัมพันธ์ให้มาร่วมงานวันจัดนิทรรศการโครงการ “ข้าวจี”

วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2555

นำเสนอนิทรรศการโครงการ “ข้าวจี” ตามแผนที่วางไว้

ผู้ปกครอง
คุณครูที่สนใจ
เข้าร่วม และชื่นชม
ผลงานนิทรรศการ
โครงการ “ข้าวจี”
ตามกำหนดการ

สรุปการเรียนรู้ระยะที่ 3

หลังจากที่เด็ก ๆ ได้ลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ในระยะที่ 2 เพื่อค้นหาคำตอบของแต่ละข้อมูลคำถามที่เด็กสนใจแล้ว ครูสังเกตเห็นว่าเด็ก ๆ เริ่มหมดความสนใจในหัวเรื่องของโครงการที่เรียน ครูจึงชักชวนเด็ก ๆ ให้ร่วมกันสรุปการเรียนรู้โดยร่วมกันอภิปรายถึงข้อมูลความรู้ต่างๆ ของเด็กที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมของโครงการข้าวจี จากนั้นครูเชิญชวนเด็ก ๆ ให้ร่วมกันวางแผนที่จะแสดงนิทรรศการโดยนำผลงานที่เด็กทำโครงการมาจัดแสดง เด็กแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่ในการจัดตกแต่งสถานที่และจัดแสดงผลงานให้เพื่อนๆ และน้องๆ ที่สนใจรวมทั้งครูห้องอื่นและผู้ปกครองเข้าชม

บทบาทครู

ครูร่วมทบทวนและสรุปการเรียนรู้กับเด็ก ร่วมวางแผน อำนวยความสะดวกและแจ้งข่าวสารกับผู้ปกครองในการจัดแสดงนิทรรศการโครงการข้าวจี ครูร่วมประเมินผลการทำโครงการกับเด็ก และสังเกตความสนใจของเด็กเพื่อเตรียมหาหัวเรื่องในการทำโครงการใหม่ต่อไป

- ปิดโครงการ -

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญการตรวจแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน
อาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช จังหวัดนนทบุรี
2. อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย
ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา (แผนกอนุบาล) จังหวัดกรุงเทพฯ
3. อาจารย์ศศกมล บุรัชฎะ
ครูผู้สอนโรงเรียนเกษมพิทยา จังหวัดกรุงเทพฯ

ผู้เชี่ยวชาญการตรวจแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริพรรณ ตันศิริตันไพศาล
ข้าราชการบำนาญ จังหวัดกรุงเทพฯ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ปุญญฤทธิ์
อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จังหวัดกรุงเทพฯ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญฟ้า รังสิยานนท์
อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จังหวัดกรุงเทพฯ

ประวัตย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นายสืบศักดิ์ น้อยดัด
ภูมิลำเนาเดิม	6/1 หมู่ 4 ถนน แสงชูโต-ทองผาภูมิ ตำบล ท่าเสา อำเภอ ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	2/47 ถนน อุ่ทองนอก ซอย หน้าโรงเรียนมัธยมสาธิต สวนสุนันทา แขวง ดุสิต เขต ดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ถนน ราชสีมา แขวง วชิระ เขต ดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300 ติดต่อได้ที่ 02-244-5590
ตำแหน่ง ประวัติการศึกษา	พนักงานมหาวิทยาลัย ครูสังกัดโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ
พ.ศ.2549	คบ. (การศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ.2555	กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ